DUYTSCHE SCHAOPERS UIT BOEGEL EN LEYTISHUIS

Lei Coolen

Op zoek naar de voorouders van mijn vrouw in Vlaanderen kwam ik bij toeval de familienaam 'Mooren' tegen. Dat viel me op omdat het de naam is van mijn grootmoeder en vooral ook omdat het voor Vlaanderen een vreemde naam is die tamelijk uniek is voor Midden-Limburg en het Land van Maas en Waal, rondom Nijmegen. Verder zoekend bleek het te gaan om afstammelingen van Paulus Mooren uit Roggel, die inderdaad behoort tot de familie van mijn grootmoeder. Paulus werd op 03-03-1758 in Roggel gedoopt als zoon van Paulus Mooren en Petronella Houben en komt vervolgens niet meer in de boeken voor. De latere familie zal waarschijnlijk wel geweten hebben dat hij naar Vlaanderen was getrokken en misschien is hij ook nog ooit in Roggel terug geweest. Paulus was niet de enige uit de familie die in het verre Vlaanderen zijn heil zocht. Er werden echter geen brieven geschreven en geen aantekeningen gemaakt. Ze zijn in ieder geval niet gevonden. Paulus trouwde op 11-04-1796 in Zevekote met Joanna de Pagie en kreeg 9 kinderen. Nog zeven familieleden van Paulus o.a. een broer, een oom en twee zoons van een tante trokken naar Vlaanderen, maar daarover dadelijk meer.

Hoe en waarom migreerde Paulus en de anderen helemaal naar West-Vlaanderen? Al gauw ontdekte ik dat zij lang niet de enigen waren. Uit heel Midden-Limburg trokken tussen 1700 en 1850 vele jongemannen, meestal als schaapherder net als Paulus, naar Vlaanderen, in een brede kuststrook van Zeeuws-Vlaanderen tot een eindje over de Franse grens. Inmiddels heb ik er meer dan 500 gevonden en het zullen er ongetwijfeld nog meer geweest zijn. Een aantal zal na een kort verblijf weer teruggekeerd zijn naar Limburg. Anderen bleven wel, maar trouwden niet en lieten dus weinig of geen sporen achter, want in de overlijdensregisters werd lang niet altijd de geboorteplaats vermeld. Het gaat dus om een groot aantal, zeker als men bedenkt dat de dorpen in die tijd in vergelijking met nu heel weinig inwoners telden. Daarnaast zijn er ook nog een aantal naar o.a. Vlaams Brabant en Antwerpen getrokken; daarover heb ik weinig gevonden, maar ook nog niet echt gezocht.

Bij de volkstelling van 1814 in de Westhoek van West-Vlaanderen blijken in die dorpen 44 inwoners uit Midden-Limburg afkomstig te zijn en daarvan twee uit Heythuysen en acht uit Roggel.[1] Eveneens in 1814 blijken van de vijf herders in Knokke-Heist er vier uit Midden-Limburg te komen en een uit Brabant. Dat ze hun geluk zover van huis zochten, heeft ongetwijfeld een economische hoofdreden, naast enkele andere motieven, bv. Franse dienstplicht. Als ze thuis redelijk de kost hadden kunnen verdienen, waren ze thuis gebleven, ook als de welvaart in een andere (verre) streek groter was.

1 H. STALPAERT, *West-Vlaams Sagenboek* , II, Blankenberge, 1969, p. 65.

Het 'Schapenkoppenmonument' in Lier (foto Werner Peene).

Het is moeilijk na te gaan wie de eerste schapenherder was. In ieder geval voerde Petrus Backers uit Helden al in 1710-1713 in Brugge twee processen over een paar grote schaapskudden, die hij in Leffinge en Snaaskerke liet weiden door herders.[2] Of hijzelf daar ook heeft gewoond, is niet bekend. Hij trouwde in Helden en zijn kinderen werden daar ook geboren. Hij overleed op 19-03-1716 te Helden. Wel maakt dit duidelijk dat er rond 1700 al een relatie was tussen Limburg en West-Vlaanderen. Of dat was vanwege schapenhandel, werkgelegenheid of beide is nog niet achterhaald.

De grote aantallen vreemdelingen vielen in de Vlaamse dorpen natuurlijk op: ze kwamen van ver weg, ze spraken een andere taal, die wel Duits leek, kleedden zich afwijkend en ze gedroegen zich ook anders. Dat leidde tot gepraat en fantasie over deze 'Duytsche Schaopers'. Er zijn tientallen volksverhalen, er zijn liedjes, monumentjes, poppen in optochten en zelfs een reus, 'Peerke den Herder' geheten. Of gewoon een kapelletje langs de weg omdat Onze-Lieve-Vrouw de herder en zijn kudde redde van een gulzige wolf, zoals Antonis van Lier uit Nunhem tussen Stalhille en Houtave liet bouwen. [3]

2 RAB, Schepenbank van het Brugse Vrije, nr. 25700 en 25770.

3 *Rond den Heerd,* 1868, pp. 206 en J. H. HANSSEN, Schaapherders uit het Leudal in Vlaanderen, in: *Rondom het Leudal*, 91ste jg., 1997, pp. 251-255 en J. H. HANSSEN, Schaapherder Anton van Lier dood!, in: *Rondom het Leudal*, 93ste jg., 1999, p. 339.

August, een boer van 82 uit Snaaskerke, vertelde jaren geleden: 'Er waren hier vroeger in de streek veel Duitse schapers. Ik heb altijd horen vertellen dat ze elke zaterdagavond naar Duitsland gingen, door de lucht, en in tien minuten waren ze er. Dat was om zich te verschonen en al, een vers hemd. En de maandagmorgen waren ze weer.' Deze manier van reizen, meestal per bok of geit, komt steeds weer terug. Ook was het heel onverstandig om een 'Duytsche Schaoper' slecht te behandelen, te plagen of voor de gek te houden, want ze konden toveren en dan zat je ineens onder de luizen of er kwam een ratten- of kraaienplaag. Of ze lieten plagende meisjes op de klanken van hun fluitjes onophoudelijk dansen.

Per centsblad werden er toentertijd liederen verspreid, ook over de schapers:
'Komt, liefhebbers van wonder dingen,
'k wil u een kluchtig liedje zingen;
't Is van 'nen schaper uit Duitschland,
Wonende langs de Scheldekant (herhalen)',
En dan volgen 13 coupletten over commiezen, die het tot hun ongeluk met een schaper aan de stok krijgen.[4]

De boerin van de hoeve Schaapbrake bij Heist had zo'n hekel aan de schaper dat ze look in zijn pap deed. Dat had hij snel door:
'Look in de pap.
Nie'goed, Rufus gé'vertrekken,
Mô 't geluk ook.'
Hij pakte zijn gat in zijn arms en was weg.
Op dat hof hebben ze nooit meer een uur geluk gehad.[5]

In de verhalen komt ook steeds weer terug dat de 'Duytsche Schaopers' toverboekjes en bijbeltjes hadden, die ze snel verstopten als er iemand aankwam. Ze zouden protestants zijn, maar dat lijkt me ontsproten aan de fantasie, want doop, huwelijk en begraven gebeurden in de katholieke kerk. Mogelijk ging het om schapersalmanakken, prentenboekjes zonder tekst met vakwetenswaardigheden, bedrijfsgeheimen dus. Maar....in de schamele erfenis van Pieter Deckers uit Weert treffen we in april 1833 in Zuienkerke toch wel mooi vier boeken aan! [6]

Dat ze schrijven en lezen konden, zal voor niet zo veel schapers weggelegd zijn , want na 1800 bij de Burgerlijke Stand ondertekende slechts een enkeling zijn eigen aktes en dan meestal nog met een onbeholpen handschrift. Dan valt het des te meer op dat Mathias Schreurs uit Haelen en Mathias Nijskens en Dionisius Arits uit Roggel tussen 1815 en 1829 in Zuienkerke zo'n sierlijke handtekeningen op hun paspoorten zetten. [6]

4 STALPAERT, *o.c.*, p. 80.

5 Homepagina Zwinstreek: http://www.zwinstreek.eu. Losse stukken in bundel werd gemakshalve in de lijst als LSIB vermeld.

6 J. DE SMET, in: *Rond de Poldertorens*, 1ste jg., 1962, pp. 33-36. Gemeentearchief Zuienkerke, Paspoortenregister.

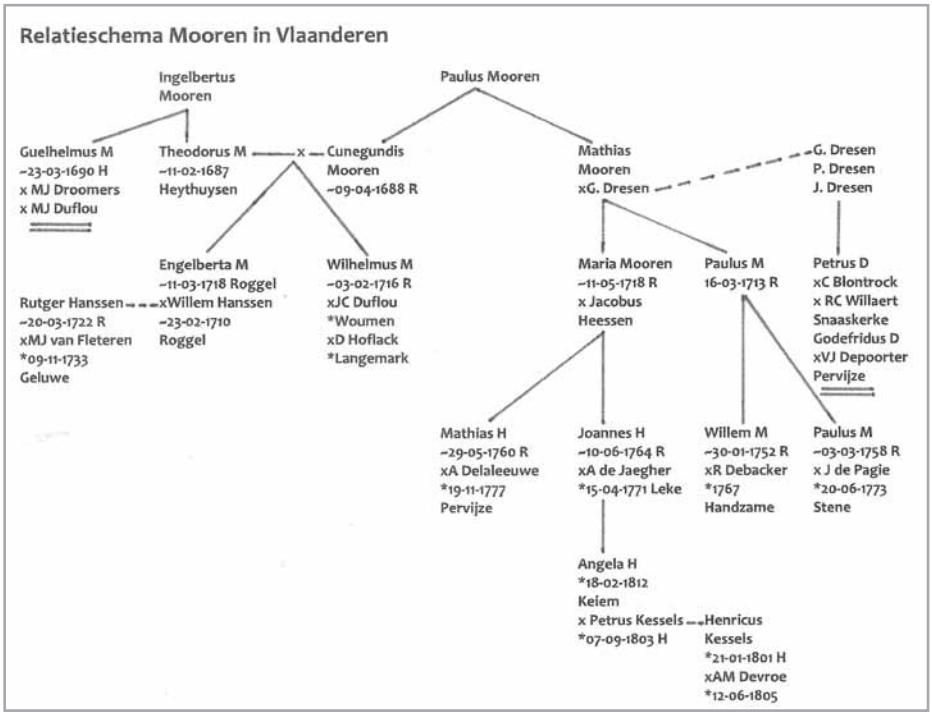

Paulus Mooren werd dus op 03-03-1758 in Roggel gedoopt en trouwde op 11-04-1796 te Zevekote met Joanna Francisca de Pagie, geboren 20-06-1773 te Stene. Hij overleed op 28-03-1812 te Zevekote en zijn vrouw op 15-07-1836 ook te Zevekote. Van zijn 9 kinderen overleden er tenminste vier jong en twee trouwden en zorgden voor nageslacht tot op de dag van vandaag.

Zijn broer Willem werd op 30-01-1752 gedoopt in Roggel en hij trouwde op 08-8-1786 in Kortemark met Rosalia Debacker, geboren in 1767 in Handzame. Bij hun huwelijk was Mathijs Geijsen uit Roggel getuige. Waarschijnlijk was hij ergens in de buurt schaper, maar over hem is verder niets gevonden. Willem overleed op 03-03-1796 te Vladslo en Rosalia op 25-12-1843 te Sint Kruis. Willem en Rosalia kregen zes kinderen.

Twee neven van Paulus, zonen van zijn tante Maria Mooren, gingen eveneens als herder naar Vlaanderen. Maria trouwde op 25-02-1745 te Roggel met Jacobus Heesen uit Heythuysen. Zoon Mathias Heesen werd op 29-05-1760 in Roggel gedoopt en trouwde op 02-10-1799 te Diksmuide met Anna Theresia Delaleeuwe, geboren 19-11-1777 te Pervijze. Mathias overleed op 20-01-1843 te Pervijze, maar van Anna is de datum onbekend. Ze kregen zes kinderen.

Zoon Joannes Heesen werd op 10-06-1764 te Roggel gedoopt en trouwde met Anna Theresia de Jaegher, geboren op 15-04-1771 te Leke. Anna overleed op 12-10-1842 te Sint Joris bij Nieuwpoort, van Joannes is de datum onbekend. Zij hadden vijf kinderen. Hun dochter Angela, geboren op 18-02-1812 te Keiem, trouwde op 01-05-1843 te Sint Joris bij Veurne met Petrus Kessels, op 07-09-1803 geboren te Heythuysen, zoon van Joannes Kessels en Cornelia Kessels.

Angela overleed op 03-03-1890 te Sint Joris bij Veurne en Petrus op 08-12-1872 te Sint Joris bij Nieuwpoort. Ze kregen zeven kinderen.

Een broer van Petrus Kessels, Henricus Kessels, geboren op 21-01-1801 in Heythuysen trouwde op 20-02-1840 te Booitshoeke met Anna Maria Devroe, geboren op 12-06-1805.

De moeder van genoemde Maria Mooren is Gertrudis Dresen, waarvan een broer Godefridus Dresen uit Roggel is. Zoon Petrus Dresen trouwde met Anna Mooren, die de grootouders worden van Petrus en Godefridus Dreser uit Hunsel, die naar Snaaskerke en Pervijze trokken.

Een zus van de grootvader van Paulus Mooren, Cunegundis Mooren, trouwde op 07-02-1715 te Roggel met Theodorus Mooren uit Heythuysen. Hun zoon Willem, gedoopt op 03-02-1716 in Roggel, trouwde op 22-03-1740 in Lo met Joanna Catharina Duflou uit Woumen en later op 18-09-1764 eveneens in Lo met Dorothea Hoflack. Willem had uit de twee huwelijken 14 kinderen.

Een zus van de laatst genoemde Willem Mooren, Engelberta, trouwde met Willem Hanssen. Een broer van deze Willem, Rutger Hanssen, gedoopt op 20-03-1722 te Roggel, trouwde in 1758 te Geluwe met Maria Jacoba Van Fleteren, geboren op 09-11-1733 te Geluwe. Beiden overleden te Geluwe, Rutger op 27-01-1780 en Maria op 06-01-1821. Ze hadden vijf kinderen.[7]

Nu gaat het even ingewikkeld worden, want er is dan nog één Mooren in Vlaanderen, die echter moeilijk thuis te brengen is met name Guelhelmus Mooren, die getrouwd is met Maria Joanna Droomers en op 07-09-1724 in Langemark zoon Guilielmus Damianus laat dopen. Over echtpaar en zoon heb ik verder tot nu toe rechtstreeks niets teruggevonden. De kerkregisters van Langemark zijn in de oorlog van 1914-1918 verloren gegaan, zoals ook gebeurd is met die van diverse andere dorpen waar Mooren's woonden. De dorpen zijn toen bijna volledig verwoest en alleen dankzij indices van die kerkregisters, die elders bewaard werden, zijn soms summiere gegevens bekend gebleven.

Ik veronderstel dat deze Willem dé Willem Mooren is, die op 23-03-1690 te Heythuysen gedoopt werd als zoon van Ingelbertus. Een broer dus van de hierboven genoemde Theodorus (x Cunegundis). Na het overlijden van Maria Droomers op een onbekende datum, zou hij dan hertrouwd zijn op 22-01-1732 in Lo met Maria Joanna Duflou en op 27-04-1736 te Lo overleden zijn. Zoon Guilielmus Damianus zou dan op 04-01-1795 te Lo als Dominicus Mooren, 'geboren in Langemark', ongetrouwd overleden zijn. De leeftijd klopt en hij komt uit Langemark. Slordigheden met namen zijn in de kerkregisters en vooral in de indices talrijk. De bovengenoemde Rutger Hanssen b.v. wordt in de Vlaamse boeken Albertus en Robertus genoemd.

Guelhelmus en zoon Guilielmus Damianus (Dominicus) komen dan allebei in Lo terecht. Toevallig of juist niet toevallig het dorp waar neef Willem (x Duflou en x Hoflack) woont. Of de twee Duflou-dames familie van elkaar waren, heb ik (nog) niet kunnen achterhalen.

Als mijn veronderstelling klopt dan is deze Guelhelmus de eerste Mooren (~1690) die naar Vlaanderen vertrok en volgden daarna eerst Wilhelmus (~1716) en Rutger Hanssen (~1722) en daarna de broers Willem (~1752) en Paulus (~1758) en de broers Heessen.
Als de veronderstelling niet klopt dan zou hij of de enige echte Vlaamse Mooren in die streek zijn of uit een geheel andere Limburgse of Maas en Waalse familie stammen. In beide ge-

7 Kerkregisters en indices van Roggel en Heythuysen en van diverse dorpen in West-Vlaanderen.

vallen zal het dan waarschijnlijk voor altijd een raadsel blijven wie hij dan wel was, omdat de registers er niet meer zijn.

Complicatie in deze reconstructie van de Vlaamse familie Mooren zijn niet alleen de verwoestingen in hun woonstreek tijdens de eerste wereldoorlog, maar ook dat het gaat om drie Willem's en twee Duflou's, dat de vernoeming van de kinderen niet volgens de Limburgse familieregels plaats vond en er zelden een familielid dooppeter of –meter is. Wel zijn de migranten soms dooppeter in Limburg, maar laten zich dan vervangen door een familielid dat wel in de buurt woont.

Hoe het ook zij, uit deze Limburgse Mooren-familie zijn zeven jongemannen als herder naar West-Vlaanderen gemigreerd. Dat lijkt bijzonder, maar men dient te bedenken dat de eerste migranten zeer waarschijnlijk positieve verhalen hebben verteld, ook als het hun misschien wat minder goed verging. Hoe moeilijk het contact met thuis ook was, omdat zeer waarschijnlijk hooguit een enkeling in staat was om een brief te schrijven en reizen niet eenvoudig was, het thuisfront werd op de hoogte gehouden. Voor reizen naar hun geboortedorpen haalden tussen 1815-1829 in Zuienwege de reeds genoemden Mathias Schreurs drie keer een paspoort, Pieter Mathias Nijskens ook drie keer en Dionisius Arits vier keer. Opvallend is dat de paspoorten allemaal in december en januari gehaald werden: feestdagen en weinig werk. In andere dorpen en tijden zal het er niet veel anders aan toe gegaan zijn.[6] De verhalen leidden dan bijna vanzelf tot navolging vanwege de armoedige situatie thuis, geen vooruitzichten op de boerderij of het avontuur. Dat broers en neven dezelfde reis ondernamen komt meermaals voor.

Daarnaast onderhielden de herders in Vlaanderen onderling contact. Dat blijkt uit onderlinge huwelijken en de vele keren dat ze bij elkaar getuige zijn bij huwelijk en doop. Mogelijk is het elkaar enige dorpen verderop opzoeken een verklaring voor het verhaal over het snelle vertrek per bok en de al even snelle terugkomst.

Waren er dan in Vlaanderen geen eigen herders? Jawel, maar niet zo veel. De Limburgse herders waren gezocht vanwege hun vakmanschap, kennis van weer en natuur en van schapen en ziekten: 'schurft, hinker, poteplage, graveel (moeilijk water lossen), bloed pissen, grauwe schijte, perels op de ogen, klem, koud bloed, verwaaidheid, zottigheid, noem het maar op'.[8] Bokjes castreren deden ze ook zelf, sommigen zelfs met hun tanden! J.W. Koten, hereboer, eigenaar van een kudde en burgemeester van Grevenbicht, noemt omstreeks 1800 zelfs 32 ziekten en de verzorging ervan.[9]

In Vlaanderen werden in de 18e en 19e eeuw grote poldergebieden ontgonnen en daar ontstonden welvarende schapenboerderijen, waar herders, dikwijls op contractuele basis in dienst waren. Er waren er echter ook met een eigen kudde, die zich lieten inhuren. Schapen werden niet alleen gehouden om de wol, het vlees en de kaas, maar vooral ook om de mest, die veel krachtiger is dan andere mest. Kunstmest was immers nog onbekend. In de welvarende land- en tuinbouwgebieden van Vlaanderen was deze mest zeer gevraagd. Vanwege het door Napoleon ingevoerde Continentale Stelsel werd o.a. de teelt van suikerbieten enorm gestimuleerd, maar daar stond weer tegenover dat de uitvoer van wol naar Engeland verhinderd werd.

8 A. D'HONT, Schapen in de Zwinstreek, in: *Cnoc is ier*, 22ste jg., 1985.

9 J.W. KOTEN, *De Wijzen en Verstandigen Schaap Herder, ca. 1800*, Grevenbicht; facsimile uitgave St. Natuurpublicaties, 1998.

Van een aantal herders is bekend dat ze in goede doen geraakten omdat ze goed verdienden of een vermogende vrouw trouwden. Ook nakomelingen deden het goed en sommigen werden landelijk bekend zoals de politicus Leo Tindemans (Nederweert), de striptekenaar Jef Nijs (Nederweert) en landbouwer Vital Coolen (Grathem) met een boerderij van 240 ha. dichtbij Parijs. Maar ja, ook nakomelingen van thuisblijvers verging het goed...

Kaart van Midden-Limburg

Behalve de reeds genoemden kwamen uit Roggel ook nog (tussen haakjes de doop- of geboortedatum):

Arits Dionisius (18-09-1795) z.v. Joannes en Helena Gommans; naar Zuienkerke, Sint Pieters op de Dijk en Brugge;
Bitsen Paulus (18-09-1773) z.v. Martinus en Maria Houben; naar Moere, Sint Pieters Kapelle en Zevekote;
Cuypers Laurentius (03-11-1770) en Michiel (10-09-1780) z.v. Josephus en Angelina Hendricks; naar Snaaskerke; naar Zuienkerke;
Drinck op de Joannes (30-11-1782), Matheus (19-08-1785) en Michiel (17-06-1803) z.v. Pieter en Elisabeth Lemmen; alle drie naar Zandvoorde;
Heuts Martin (06-06-1775) z.v. Joannes en Wilhelmina Verstegen; naar Snaaskerke;
Heijnen Albertus (08-08-1769) z.v. Henricus en Maria Nijs; naar Stalhille en Houtave;
Houben Henricus (16-04-1801) z.v. Henricus en Agnes Heynen; naar Lapscheure, Nieuwmunster en Uitkerke;
Houben Jean (23-06-1751) z.v. Mathias en Maria Pijls; naar Wevelgem;
Janssens Leonard (03-09-1760) z.v. Johannes en Catharina Hendrix; naar Izegem;
Kalers Wilhelmus (25-05-1793) en Petrus (27-11-1776) z.v. Joannes en Maria Bosch; naar Gistel en weer terug naar Roggel; naar Snaaskerke, Lapscheure en Dudzele;
Leijkens Joannes (05-04-1758) z.v. Petrus en Catharina van Heur; naar Sint Eloois Winkel;
Nijskens Petrus Mathias (16-11-1796) z.v. Joannes en Maria Baetsen; naar Oostkerke, Zuienkerke en Lissewege;
Peeters Philippus (27-09-1795) z.v. Sybertus en Antonia van Roy; naar Zandvoorde en Uitkerke; terug naar Roggel;

Pleunis Arnold z.v. ?, niet in Roggel gevonden; wel een Arnold in Heythuysen (23-01-1802), neef van Joannes Leijkens;
Roij van Martinus (14-11-1760) z.v. Petrus en Mechtildis Ruttiens; naar Axelambacht en Zuiddorpe;
Vaessen Paulus (?) z.v. ?, niet in Roggel gevonden;
Versteegen Godefridus (18-09-1783) z.v. Wilhelmus en Maria van Horne, naar Houtave;

en uit Heythuysen:
Calers Mathias (08-09-1772) z.v.Joannes en Mathiola Hendrix ; naar ??
Ceelen Theodorus (13-02-1731) z.v. Laurentius en Joanna Verport; naar ??
Cuypers Jacques (01-05-1775) z.v. Joannes en Elisabeth Vaessen; naar Ingelmunster;
Engels Henricus (10-10-1724) z.v. Theodorus en Catharina Neelen; naar Waterland-Oudeman;
Giels (= Gielen) Lambertus (02-02-1717) z.v. Wilhelmus en Catharina Abels; naar Bredene;
Hudders Henricus (10-07-1718) z.v. Theodorus en Maria Nielen; naar Oedelem?
Ketelaers Petrus Mathias (26-02-1795) z.v. Wilhelmus en Ida Vaessen; naar Vlissegem;
Ketelaers Laurentius (04-09-1771) en Theodorus (25-03-1776) z.v. Joannes en Petronella van Bree; beiden naar Klemskerke;
Luijten Martinus (10-07-1773) z.v. Petrus en Elisabeth Smeets; naar Heist, Aardenburg en Heille;
Luyten Petrus (02-12-1739) z.v. Nicolaus en Margareta Bundels; naar Veurne Ambacht;
Marcus Joannes (09-02-1741) en Wilhelmus (13-05-1743) z.v. Cornelis en Gertrudis Roos; beiden naar Sint Gillis Waas;
Neelen Joannes Godefridus (24-01-1718) z.v. Conrardus en Maria Verstraelen; naar Brugge;
Niklaes Pieter (1793) z.v. ?, niet gevonden in Heythuysen;
Nobus ?? z.v. ?, mogelijk een Hobus?
Pleunis Joannes (19-04-1762) z.v. Arnoldus en Margaretha Vogels; naar Zande en Gistel;
Reynders Joannes (13-10-1785) en Pieter (05-12-1787) z.v. Winandus en Maria Beren; naar Slijpe en Schore; naar Snaaskerke;
Rutjens Martinus (21-10-1771) en Paulus (12-10-1785) z.v. Laurentius en Catharina op 't Root; naar Sint Michiels; naar Lissewege;
Schreurs Antonius (17-09-1727) z.v. Antonius en Margaretha Bundels; naar Mariakerke;
Seelen Jacob (?) z.v. ?, niet gevonden in Heythuysen;
Timmermans Michael (11-04-1765) z.v. Joannes en Maria Smeets; naar Clinge en Koewacht;
Vaessen Henricus (03-05-1737) z.v. Petrus en Petronella Luijten; naar ??;
Venmans Antonius (02-01-1725) z.v. Joannes en Catharina Stals; naar Handzame;
Verlinden Jacobus (07-02-1799) z.v. Mattheus en Maria Verhagen; naar Sint Michiels;
Vogels Petrus (04-04-1719) z.v. Hendricus en Henrica Hendrickx; naar Kortemark;
Vogels Joannes (07-05-1735) z.v. Wilhelmus en Maria Berben; naar Eernegem en Etelgem.[10]

Enkele mannen worden in Vlaamse lijsten wel genoemd, maar met nauwelijks nadere gegevens. Van een paar mannen is niet bekend of ze van beroep scheper of iets anders waren. De plaatsen van bestemming liggen vooral in West-Vlaanderen en in het Waasland, grenzend aan Zeeuws-Vlaanderen.

Het zal inmiddels wel duidelijk zijn: Boegel en Leytishuis staan voor Roggel en Heythuysen. De Limburgse plaatsnamen waren in Vlaanderen natuurlijk compleet onbekend en bovendien werden ze door de Limburgse mannen met een vreemd accent op zijn Limburgs uitgesproken. Voor Roggel zijn er minstens 6 varianten en voor Heythuysen zelfs minstens 13.

10 Databanken Vrijwilligers Rijksarchief Brugge (http://www.vrijwilligersrab.be/blog/index.php) en VVF Ariadne (http://connect.to/ariadne), registers Rijksarchief Beveren en persoonlijke contacten.

Soms zijn het bijna onherkenbare verbasteringen, zoals Bockse, Hansel, Grathei, Eytishem (Heythuysen), Heur, Eil, Roechel, Lomresfort (Lomm's Voort), Aelder (Helden) etc. Eigenlijk alleen voor iemand die uit de geboortestreek komt nog herkenbaar
Wie meer wil weten over een mogelijk Vlaams familielid kan met mij contact opnemen.

Peerken de Heerder - Sint-Pauwels (foto Marcel Smet).

Overige literatuur:
Y. LAMMERANT, De verloren zonen van Limburg, in: *GLT,* 1980, pp. 31-34.
Y. LAMMERANT, Duitse schapers van rond de poldertorens, in: *Rond de Poldertorens*, 22ste jg, 1980, pp. 57-61.
Y. LAMMERANT, De verloren zonen van Limburg of 'De Duitse schapers van rond de poldertorens', in: *Rond de Poldertorens*, 30ste jg., 1988, pp. 45-51 en pp. 171-176.
A. BRUEKERS, *Nederweerts Verleden, Het dorp en zijn heerschappen, Teuten, schepers en blekers*, pp. 46-69.
S. TOP, *Op verhaal komen, West-Vlaams Sagenboek*, Leuven, 2005.
K. M. DE LILLE, *De Duitse Schapers in West-Vlaanderen*, Cd-rom, Ieper, 2000.
J. WELTEN, *In dienst voor Napoleons Europese droom*, Leuven, 2007, pp. 487-508.
A. FRANCHOO, Schaapherders te Varsenare, in: *Brugs Ommeland,* 1998, pp. 215-218.
P. VERHEYEN, Immigratie van Schaapherders uit Nederlands-Limburg en Noord-Brabant in het Waasland, in: *Heemkundige Kring van Beveren,* 1997.
T. WIEËRS, Limburgse Herders in Vlaanderen, in: *De Kroetwès*, 15de jg., 2007, pp. 80-84 of in: *Vlaamse Stam*, 43ste jg., 2007, pp. 99-102.
J. DERIX en S. VERLINDEN, Die al wil kopen, wat hij ziet, Geschiedenis van de Venraysche Schaapscompagnieën, in: *Dagblad van Noord-Limburg*, 1982.

VERWANTSCHAPSRAADSELS OP SCHILDERIJEN

Pieter Donche

Op woensdagavond 8 december 2010 werd te Londen op een veiling van Oude Meesters door het veilinghuis Sotheby's o.a. een schilderij geveild dat een raadsel op verwantschappen uitbeeldt.[1] Het schilderij, uit de collectie van 7de graaf van Clarendon dateert van ca 1565-70 en behoort tot de Engels-Nederlandse school.[2]

Het zou het werk kunnen zijn van één van de schilders uit de Nederlanden die toen in Engeland werkzaam waren, zoals Hans Eworth[3], Joris Hoefnagel[4] of Lucas de Heere.[5] Maar er zijn nog andere kandidaten onder de om geloofsredenen gevluchte schilders uit de Nederlanden, zoals Marcus Geeraerts, vooral gekend als de tekenaar-drukker van het Brugse stadsplattegrond van 1562, maar die ook schilder was en in 1568 als protestant naar Engeland uitweek.

Het schilderij werd blijkbaar gemaakt voor William Cecil (1521-1598), 1ste baron Burghley. Op het schilderij komt immers bovenaan zijn wapenschild voor en de vermelding dat het raadsel opgedragen werd aan de '*edelachtbare heer Willem Cecil, ridder, voornaamste secretaris van*

1 Men dank aan Peter De Baets, Vivenkapelle voor het signaleren hiervan.

2 Zie www.sothebys.com, *Old Master & British Paintings Evening Sale, London, 8 december 2010, 7:00 PM* (GMT), lot 14 - olieverf op houten paneel 40,5 x 61 cm. - ingesteld 50–80.000 Britse ponden, verkocht om 20:22 (Belgische tijd GMT+1) voor 50.000 GBP (+ kosten). De veiling was on-line via webcam te volgen op Internet.

3 Hans Eworth, ° ca. 1520 was in 1540 lid van de Antwerpse St.-Lucasgilde (als *Hans Euworts*) en vluchtte in 1544, verbannen als protestant naar Engeland waar hij overleed ca 1574. Hij liet ongeveer 40 schilderijen na.

4 Joris Hoefnagel, ° Antwerpen, 1542, + Wenen, 1600 verbleef kortstondig in Engeland in 1569-70.

5 Lucas de Heere, ° Gent, 1534, + Parijs, 1584 was als protestant ook gevlucht naar Engeland, maar keerde terug na de Pacificatie van Gent in 1576.

Hare Majesteit'.[6] William Cecil was staatsraad, zegelbewaarder, schatbewaarder en gedurende 40 jaar de belangrijkste raadgever van koningin Elizabeth I (1533-1603). In zijn privéleven was deze staatsman een liefhebber van boeken en oudheden en had hij heraldiek en genealogie als hobby.[7] Was dit schilderij misschien een geschenkje aan hem omwille van deze hobby's?

Het schilderij stelt een vrouw voor zittend in de tuin van haar kasteel, met op haar schoot een oude slapende man. Op de achtergrond rechts komen drie mannen uit het kasteel. Op de voorgrond links staat een man die aan de vrouw vraagt naar haar precieze verwantschap met de drie mannen. De vrouw antwoordt dat de eerste haar broer van vaders zijde is, de tweede haar broer van moeders zijde en de derde haar zoon, dat allen wettelijk geboren zijn en allen ook zoons zijn van haar echtgenoot, die slaapt op haar schoot en dat alles *'without hurt of lynnege* [lineage] *in any degree'*, d.w.z. zonder in welke graad ook verwantschap[sregels] te 'kwetsen' (m.a.w. zonder incestueuze relaties). Hoe dat dan wel kan, hoe de vork precies aan de steel zit, moet de man maar zelf door redenering zien te achterhalen.

De vraag van de vraagsteller staat op het paneel rechtsboven in de boom geschreven:[8]

'*My faire Lady, I pray yove tell Me*
What And whens, be yonder thre
That cometh ovt of the casetell, in svch degree
And of ther dyscent, And Natyvity',

Mijn schone jonkvrouw, ik verzoek u, vertel mij
wie en vanwaar zijn [die] drie ginder
die uit het kasteel komen, van welke graad.
En [vertel mij] van hun afstamming en geboorte.

Het antwoord van de vrouw staat op het paneel in het midden onderaan: [9]

Syr. The one ys My brother, of My fathers syede the Trewthe, you to show
The other by My Mothers syede. Ys My brother also
The thyred ys my own sonne lawfully begat
And all be sonnes to My husband That sleepes here on my Lappe
Without hurt of lynnege in any degree
Showe Me byReason how that May be'.

Heer, de ene is mijn broer, van mijn vaders zijde, de waarheid, [is aan] u om aan te tonen
De andere van mijn moeders zijde is ook mijn broer.
De derde is mijn eigen zoon, wettelijk voortgebracht [verwekt].
En allen zijn zonen van mijn echtgenoot, die hier slaapt in mijn schoot
Zonder verwantschap te kwetsen, in welke graad ook.
Toon mij, door redenering, hoe dat zijn kan.

6 *This Ryddle is dyvotyd to the / Right honourable Syr Wylliam / Cecyll, Knyght, Principall Secretary to Her Ma.t.ie.*

7 Biografie: http://en.wikipedia.org/wiki/William_Cecil,_1st_Baron_Burghley.

8 In hedendaagser Engels: *My fair Lady, I pray you, tell me what and whence, are yonder three that come out of the castle, in such degree. And of their descent and nativity*.

9 In hedendaagser Engels: *Sir, the one is my brother of my father's side, the truth, you to show. The other by my mothers side is my brother also. The third is my own son lawfully begotten. And all are sons to my husband who sleeps on my lap. Without hurting lineage in any degree. Show me, by reasoning, how that may be.*

Of William Cecil het raadsel ooit oploste (of de oplossing op voorhand wist) vertelt het schilderij natuurlijk niet. Van Cecils erfgenamen ging het werk (mogelijk door aankoop) over in handen van Edward Hyde, 1ste graaf Clarendon, werd vervolgens overgeërfd gedurende vier generaties Hydes en dan geërfd door Charlotte Capel (+1790), gehuwd met Thomas Villiers (1709-1786), 1ste graaf Clarendon van de tweede creatie en vandaar nog 220 jaar via overerving tot de tegenwoordige verkoper. In deze vier eeuwen zullen een aantal bezitters misschien ook menig uur, al dan niet vruchteloos op het raadsel gepuzzeld hebben.

Een raadsel vraagt natuurlijk om opgelost te worden. Sotheby's schotelde zijn potentiële kopers wel al een oplossing voor maar het laatste woord is daarmee nog lang niet gezegd. Ook iconografisch is er nog een vervolg op dit schilderij. En tenslotte konden we ook nog aan de verspreiding van dit raadsel een nieuwe etappe toevoegen.

Het raadsel

Voorafgaand merken we op dat met 'broers' van L, geen *volle broers* bedoeld worden maar halfbroers. Er wordt expliciet aangegeven dat het broers zijn via slechts één ouder, resp. haar vader en haar moeder (een volle broer van een persoon heeft met die persoon zowel de vader als de moeder gemeenschappelijk, een halfbroer enkel één ouder, hetzij de vader, hetzij de moeder).

Maar in het algemeen is onder 'broer' een *half*broer begrijpen voor bijna alle raadsels van dit type een *conditio sine qua non* opdat een oplossing mogelijk zou zijn. Het sluit ook nauw aan bij de werkelijkheid: vóór 1800 waren hersamengestelde gezinnen schering en inslag wegens het frequent overlijden van partners op nog jonge leeftijd door ziekte, oorlog, enz... gevolgd door het hertrouwen met een andere partner (en nieuwe kinderen uit het tweede huwelijk) of met een weduwe of weduwnaar met kinderen. Kinderen groeiden dus dikwijls een belangrijk deel van hun jeugd samen op met de kroost van een ouder uit een ander huwelijk. Tussen *schoon*broers is een dergelijke band natuurlijk heel wat minder.

In onze schema's hieronder stellen een vierkant een man voor, een cirkel een vrouw. De hoofdrolspelers stellen we voor door **L**(ady), **H**(usband), **1**(ste man), **2**(de man), **3**(de man).

Sotheby's oplossing (weinig elegant)

Sotheby's stelt in de *Catalogue Note*[10] dat *'het antwoord op het raadsel ligt in het feit dat de eerste twee mannen, de halfbroers van de vrouw, dochters moeten gehuwd hebben van haar echtgenoot uit een vorig huwelijk, die van hen zonen (of schoonzonen) maakten t.o.v. haar echtgenoot en broers van haar eigen zoon, de derde man'*. [11]

H zou dus eerst gehuwd zijn met een verder onbekende vrouw en bij haar twee dochters gehad hebben, die huwden met 1 en 2. Na het overlijden van zijn eerste echtgenote huwde H met L en zij hadden een zoon: 3. Zie het schema in **figuur 1**, waarin we met **F**(ather) en **M**(other) resp. de vader en de moeder van de **L**(ady) aanduidden. 1 en 2 zijn de halfbroers

10 *Catalogue Note*: www.sothebys.com/app/live/lot/LotDetail.jsp?lot_id=159643041.

11 *The answer to the riddle can be explained by the fact that the first two men, the lady's half brothers, must have married the daughters of her husband by a previous marriage, making them sons (or sons-in-law) to her husband and brothers to her own son, the third man.*

van L, met enkel resp. L's vader en L's moeder gemeenschappelijk, **X** is de *andere* vrouw van F en **Y** de een *andere* echtgenoot van M.

We merken op dat X, F, M en Y, L, 1 en 2 noodzakelijk allen *verschillende* personen zijn. Voor deze zes personen is er geen andere constellatie mogelijk. Dan voegden we daaraan ook **H**(usband), de echtgenoot van L toe en hun beider zoon 3. Vervolgens, de oplossing van Sotheby's volgend, twee dochters **A** en **B** van H uit een vorig huwelijk met **Z**, die de bruiden worden van 1 en 2.

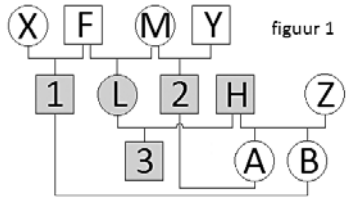

figuur 1

Maar die oplossing wringt ... Om tot een oplossing te komen wordt, in de relaties van 1 en 2 met H de term 'zoon' afgezwakt tot 'schoonzoon', er worden veel extra personen geïntroduceerd (Z, A en B) en dat alles ook in een erg asymmetrische constructie. Terwijl de elegantie van een oplossing toch ligt in liefst geen afgezwakte termen, met een zo klein mogelijk aantal personen en liefst ook in een symmetrische vorm.

Opmerking: het laatste stuk van Sotheby's uitleg "*en broers van haar eigen zoon, de derde man"* is overbodig, want hoewel 1 en 2 dan inderdaad t.o.v. 3 ook 'broers' zijn, maar zeer afgezwakt, want *schoon-half-broers*, is dit geen voorwaarde die in raadsel wordt opgelegd.

Een beredeneerde poging tot oplossing

Laten we *by Reason*, via redenering, zelf een poging doen om een oplossing te vinden met minder personen.

We beginnen met de zes personen X, F, M en Y, L, 1 en 2 in hun constellatie zoals hoger. We voegden H toe als echtgenoot van L toe, met hun beider zoon 3. Zie **figuur 2a**.

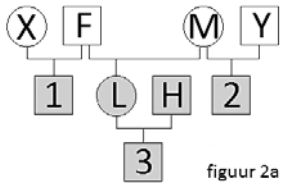

figuur 2a

Brengen we nu in rekening dat 2 ook een zoon van H moet zijn en liefst een échte zoon, geen schoonzoon. Iedereen geeft slechts één enkele vader, dus dan moeten Y en H dezelfde persoon zijn. Enige andere manier om aan die eis te voldoen is er niet. Het schema vereenvoudigt dan tot **figuur 2b:** L huwde na het overlijden van haar eigen vader (anders kon haar moeder niet hertrouwen) en na het overlijden van haar moeder (anders kon haar moeders tweede echtgenoot niet hertrouwen) met haar stiefvader H. De precieze chronologie van de gebeurtenissen is: L's vader overlijdt (1: +), haar moeder is dus vrij te hertrouwen, zij her-

trouwt (2: x) met H (de toekomstige echtgenoot van L), L's moeder M en H krijgen een zoon 2 (3: °). Dan overlijdt L's moeder M (4: +), H is terug vrij om te hertrouwen en hertrouwt met L (5: x). Samen krijgen L en H een zoon 3 (6: °).

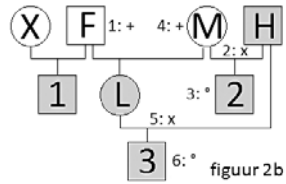

figuur 2b

Blijft nog over in rekening te brengen dat óók 1 een echte zoon van H moet zijn. Iedereen heeft slechts één vader, dus moeten ... F en H dezelfde persoon zijn. Maar dat mag niet: want dan zou L haar eigen vader gehuwd hebben (en bij hem een zoon 3 gehad hebben).

Hier lopen we dus vast. Herinner u dat we vertrokken zijn van een constellatie van zes *verschillende* personen die in geen andere vorm dan zoals voorgesteld in figuur 2a kan bestaan. In rekening brengen dat 2 ook een echte zoon van H moet zijn, kon ook op geen andere manier dan dat Y en H dezelfde persoon moesten zijn.

Wat is hier aan de hand? Het raadsel is onoplosbaar met echte zonen voor 2 én 1 ...

Of mogen/moeten we het begrip zoon alsnog éénmaal afzwakken en ook schoonzoon toelaten? Als 1 een schoonzoon van H mag zijn is er wel een snelle oplossing: dan is 1 gehuwd met een dochter **D** van H, uit bijvoorbeeld het zelfde huwelijk van H met M (dat mag: 1 en D hebben geen enkele ouder gemeenschappelijk) (D is dan een volle zuster van 2) (zie **figuur 2c**), maar D mag ook dochter zijn uit een eerder huwelijk van H (hetzij voor zijn huwelijk met M (en L), hetzij na zijn huwelijk met M en voor zijn huwelijk met L), maar dat introduceert nog een extra persoon. *À la limite* zou zelfs D een dochter van L en H kunnen zijn, maar dat betekent dan wel een scheut inteelt (oom-nicht huwelijk: de vader van 1, nl. F is dan tevens de grootvader materneel van D).

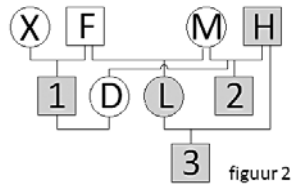

figuur 2c

De afzwakking van zoon tot schoonzoon in één geval en de introductie van één extra persoon D biedt dus een oplossing met minder personen dan Sotheby's oplossing (9 i.p.v. 12). Maar erg elegant vinden we het nog steeds niet.

Daarom vroegen we ons af, is hier niet iets anders aan de hand ?

Een vertaling die de mist in ging

In een eerder artikel in *Vlaamse Stam*[12] schreven we over het 'raadsel van Nijmegen', uitgebeeld in twee schilderijen uit resp. 1576 en 1619, bewaard in het Valkhofmuseum en het Historisch Stadhuis van Nijmegen. Hier wordt ook een zittende vrouw en een oude man liggend in haar schoot afgebeeld met op de achtergrond zes mannen (in drie groepjes van twee). Er is geen vraagsteller afgebeeld, de vrouw vertelt spontaan hoe haar verwantschap met de mannen op de achtergrond en met haar echtgenoot op haar schoot ineen steekt. De groepjes mannen op de achtergrond vertellen ook wel een en ander maar hun informatie is volledig redundant en brengt niets nieuws bij ten opzichte van wat de vrouw reeds gezegd heeft. Herhalen we nog even wat de vrouw zei:

Merkt wel en siet op dit verclaren mijn,
De twee int Root mijns vaders broeders sijn,
De twee int Groen sijn mijn moeders broeders,
De twee int Wit mijn kinders. Ick moeder
Heb van dese ses den vader tot mijn man,
Dat smaegschaps graet mij niet beletten kan.

De gelijkenis van de formulering met het Engelse raadsel uit 1565-70 is toch wel zeer opmerkelijk. Men kan gerust de drie groepjes van twee (in gelijke kleuren uitgedoste) mannen telkens vervangen door één man, dit verandert in essentie niets aan de opgave van het raadsel. Maar er is wel een ander *fundamenteel* verschil: de rode mannen worden door de vrouw genoemd *haar vaders broeders*, in het Engelse raadsel, *haar broer van haar vaders zijde.* Dat zijn verschillende relaties: oom paterneel en halfbroer van vaderskant. Idem dito voor de groene mannen: *haar moeders broeders* (oom materneel) versus *haar broer van haar moeders zijde* (halfbroer van moederskant).

Het raadsel van Nijmegen is wel oplosbaar zonder enig gebruik van 'schoonrelaties' en ook in een zeer symmetrische vorm (zie ons artikel daarover), het raadsel van William Cecil niet, tenzij onelegante kunstgrepen.

Wij vermoeden daarom dat er fout in de vertaling geslopen is:

mijn vaders broeder(s) werd *my brother of my fathers side* terwijl het had moeten zijn *the brother of my father* (of gewoon *my fathers brother*). Schilders uit de Nederlanden die in Engeland werkten konden wel probleemloos hun beeldtaal verder blijven gebruiken, hun geschreven taal niet en daar liep het mis ...

We vestigen er ook nog de aandacht op, zoals ook aangegeven in ons artikel over dit Nijmeegse raadsel dat dit hetzelfde is als een raadsel opgedist in een juridisch handschrift uit 1504 uit de handschriftenverzameling van de Gentse universiteit (zie ons eerste artikel in *Vlaamse Stam* over genealogische raadsels[13]), daar met drie groepjes van drie mannen in gelijke kleuren uitgedost. Daar worden zij resp. genoemd *mijn drie oems van der vaderlicker zijden* en *mijn drie oems van der moederlicker zijden*.

12 P. Donche, 'Een genealogisch raadsel uit 1619', in: *Vlaamse Stam*, 42ste jg., 2006, pp. 444-450.

13 P. Donche, 'Een genealogisch raadsel uit 1504', in: *Vlaamse Stam*, 35ste jg., 1999, pp. 271-274.

Had de Vlaams-Nederlandse schilder die in Engeland werkte déze formuleringen voor zich gehad, dan was een vertaalfout allicht niet gebeurd en had William Cecil een schilderij gekregen met de tekst:

*Syr. The one ys My **uncle**, of My fathers syede the Trewthe, you to show*
*The other by My Mothers syede. Ys My **uncle** also*

Jammer dat niet iemand meteen het raadsel heeft proberen op te lossen, dan was de fout misschien nog tijdig ontdekt. Missen is menselijk, maar toch, bv. Richard Shacklock, een 16de-eeuws vertaler was zich in zijn tijd toch ook al goed bewust van vertaal- of drukfouten, want als waarschuwing gaf hij in 1565 zijn lezers al meteen mee: *If many faultes in this book you fynde / Yet think not the correctors blynde; / If Argos heere hymselfe had been / he should perchance not all have seene*.[14] In plaats van betere-dan-argusogen was hier wel eerder hulp van Aristoteles en zijn logica van doen ... Maar misschien zou Shacklock (die vertalingen maakte uit het Latijn naar het Engels, allicht als bijverdienste) het toch nog kunnen gezien hebben: hij was immers student in wereldlijk recht[15]. Maar of hij ook van Nederlands kaas gegeten had weten we niet (zijn pennenvruchten werden wel gedrukt in Antwerpen).

William Cecil had dus weliswaar een mooi klinkend en ogend raadsel gekregen, maar één die niet op een elegante manier op te lossen is ... Of was het met geniepig opzet gebeurd en had men hem bewust een geschenk met een angel in handen gestopt, hopend dat hij vanuit zijn interesse voor genealogie de bij voorbaat verloren uitdaging om een elegante oplossing te vinden zou aangaan? De staatsman had aan vijanden zeker geen gebrek: zonder scrupules had hij de terechtstelling van Mary, koningin der Schotten doorgedrukt (iets waar zelfs koningin Elizabeth I nog voor terugschrok) en voor deze protestant was godsdienstvrijheid 'out of the question'. Maar in de politiek en zeker in zijn tijd zullen veel doortastender manieren om iemand te treffen wel gebruikelijker geweest zijn, dus houden we het toch maar op een vertaalfout.

Nog schilderijen, *the error persists*

Sotheby's mag dan wel gebuisd zijn voor een elegante oplossing van het raadsel, in de andere aspecten die meer aansluiten bij hun core-business zijn ze wel geslaagd. Zij identificeerden immers nog twee andere schilderijen waarin dit raadsel wordt voorgesteld. (niettemin, van de schilderijen uit 1576 en 1619 in Nijmegen waren ze blijkbaar niet op de hoogte (inmiddels zijn ze er wel van op de hoogte gesteld)).

Een eerste andere gesignaleerde versie wordt bewaard in één van de University of Havard Art Museums, het Fogg Art Museum te Cambridge, Massachusetts, USA en is genaamd: *The Allegorie of a Faire Ladye* en wordt gedateerd (op basis van de kostuums) uit 1570-1579[16].

14 Als je veel fouten in dit boek vind, denk dan niet dat de corrector blind is, als Argus hier zelf geweest was, zou hij allicht ook niet alle [fouten] gezien hebben. *Epistle of Orosius*, Antwerpen, 1565.

15 Stanislas Hozjusz, *A most excellent treatise of the begynnyng of heresyes in oure tyme, compyled by the Reuerend Father in God Stanislaus Hosius Byshop of Wormes in Prussia. To the moste renomed Prynce Lorde Sigismund myghtie Kyng of Poole, greate Duke of Luten and Russia, Lorde and heyre of all Prussia, Masouia, Samogitia &c. Translated out of Laten in to Englyshe by Richard Shacklock M. of Arte, and student of the ciuil lawes, and intituled by hym: The hatchet of heresies*, Antwerpen: Egidius Diest, 1565.

16 Department of Paintings, Sculpture & Decorative Arts. Olie op paneel, 45,7 x 54,3 cm (zonder het kader), gift van Robert Rantoul Endicott, 1959.143.

Hier ook worden de hoofdrolspelers in de tuin van het kasteel afgebeeld met drie mannen die uit het kasteel komen in de achtergrond.

De teksten van de vraagsteller en het antwoord van de vrouw luidden hier:

Mi faire ladie I praie you tell me, what & of whence be yonder three
That cum out of ye castell in such degree, & of there decente & nativete

Sir the one is my brother by my father's syde, the truth you to showe
The other by my mother's syde, be my brother also
The thyrde is my own sonne, lawfullye begott
And all be sonnes to my husbande, that sleapeth one my lappe,
Without hurte of lyneage, in anye degree,
Shewe me by reason, howe this thynge maye be.

Op kleine spellingsverschillen na dus krek dezelfde tekst als op het schilderij voor William Cecil. Inclusief de fout in de vertaling. *The error persists*...

Opmerkelijk met dit schilderij is dat op de rugzijde iemand in rode en zwarte inkt namen bijgeschreven heeft met eronder verwijzingen naar '*man reclining*', '*lady seated*', '*brother to Lady Cave's son in law*', '*one of the three men*' (3x). Vooral leden van de families Skeffington en Cave worden vernoemd. De 'lady seated' wordt geïdentificeerd met ene Elisabeth Danvers, dochter van John, maar zonder aanknopingspunten te geven met de andere vermelde personen. Net zo min wordt een Margaret Cecil, zuster van William en vermeld voorafgaand aan Mary Cave, wiens echtgenoot William Skeffington 'one of the three man' genoemd wordt, met enig ander persoon gelinkt. Het zal wel een (mislukte) poging zijn om de fictieve personen uit het raadsel te koppelen aan echte personen.

Een andere door Sotheby's gesignaleerde versie bevindt zich in '*Knole, Kent*' en is volgens Sotheby's op basis van de kostuums van de personen te situeren rond 1620. '*Knole, Kent*' is allicht het 17de-eeuwse *Knole House* in Sevenoaks in het westen van het graafschap Kent[17], een immens kasteel met maar liefst 365 kamers, 52 trappen, 12 ingangen en 7 tuinen (een zogenaamd *kalenderhuis*). Van de voorstelling van het raadsel op een schilderij aldaar konden we helaas geen beeld of enige beschrijving terugvinden.

Epiloog: het oprukkende raadsel

Ons raadsel bereikte ook de Schotse Hooglanden: medio de 19de eeuw tekende een J.G. Campbell in de Westelijke Schotse Highlands uit mondelinge overlevering het hieronder geciteerde raadsel op.[18] Hij noemt het een Schots-Keltisch raadsel, maar in feite is het nog steeds het raadsel uit 1504 dat in een Schotse context werd geplaatst. Verder zijn de mannen in de bijrollen nu aangedikt tot maar liefst drie keer negen mannen (vruchtbare kerels die Schotten).

Een man wachtend (wakend) in een huis waar een sterfgeval staat te gebeuren, wordt buitengezet omdat hij geen verhaal of lied kan aanbrengen [Het was ooit de gewoonte in Keltisch Schotland dat wakenden bij een nakend sterfgeval verhalen vertelden of liederen zongen (opdat de anderen niet zouden indommelen?)]. Terwijl hij aan het eind van de schuur staat, ziet hij negen personen, gekleed in rood, negen in groen en negen in blauw voorbijstappen. Zij worden gevolgd door een man en een vrouw op een paard. De vrouw legt uit: "De eerste negen die u zag, dat waren broers van mijn vader; de tweede negen, broers van mijn moeder; de derde negen waren mijn eigen zoons en allen samen zijn ze zonen van deze man op het paard. Dat is mijn echtgenoot; en er is geen wet in Eirinn, noch in Alaba, noch in Sasunn[19] die op ons iets kan aanmerken. Ga nu maar naar binnen en ik geloof niet dat ze daar binnen één dag de puzzel zullen opgelost hebben."

In deze versie zijn kasteel en tuin verdwenen, de vrouw zit niet neer en heeft ook niet haar echtgenoot op de schoot, maar opnieuw is er het gebruik van differentiërende kleuren voor de drie groepen bijrolspelers net zoals in de tekst van 1504 en in de Nijmeegse schilderijen van 1576 en 1619.

En jawel, het raadsel is ook terug intact: de eerste twee groepen van mannen in de bijrollen zijn zoals het hoort, *ooms*, resp. van vaderszijde en van moederszijde van de vrouw.

Wat nogmaals het vermoeden doet rijzen dat de Engelse versies op schilderij fout vertaald zijn.

Slotbedenking: wat met de koper van 8 december 2010 als hij er ooit achter komt dat zijn kleinood een vertaalfout bevat? Kan hij dan nog zijn ponden terug eisen wegens 'kopersbedrog' of 'verborgen gebreken' of op zijn minst een korting bedingen? Aan de Britse consumentenbond om te bemiddelen ...

---

17 http://en.wikipedia.org/wiki/Knole_House.

18 J.G. Campbell, *Popular Tales of the West Highlands*, 4 dln., Edinburgh, 1860 (reprint London, 2009), II, pp. 33-34, opgetekend door Kenneth McLennan, Turnaid, Ross-shire (Keltische versie door Hector Urquhart).

19 *Eirinn* is een Keltische poëtische naam voor Ierland (Ierland wordt ook soms *het groene Erin* genoemd), *Alba* is de Keltische naam voor Schotland en *Sasunn* is Keltisch voor Engeland.

HULP UIT ONVERWACHTE HOEK:

de inschrijvingsregisters van de Antwerpse droogscheerders-leerlingen als genealogische bron (deel IX)[1].

Jan De Meester

Dit syn die leerknaepe[n] die wy Peter Beck ende Art Koegen als dekens binne[n] onse[n] jaere ontfa[n]ge[n] hebbe[n] begint den 22 en jun[y] 1552

de[n] 22 en jun[y]
Wilm va[n] Haecht neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Geert Saene[n] ghepasseert

de[n] 2 en julio
Wouter Seroy[2] neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Jaques va[n] Meer den 14 en julij a° 54 ghepasseert

de[n] 6 en julis
Reynnier Co[m]mers neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Cornelis Jacopsse[n] va[n] Delft[3] den 19 en julij ghepasseert a° 54

de[n] 19 en julis
Adam Reynniers neem[p]t aen 1 leerknecht met naeme Cornelis V[er]beeck

de[n] 26 en julis
Jan Ketgens neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Wilm va[n] Tij[4] va[n] Neer[5] den 28 en julij a° 54 ghepasseert

de[n] 29 en julis
Tylma[n] Briers neem[p]t aen 1 leerknecht met naeme Jacop Janssen va[n] Amsterdam[6] den laetsten julij a° 54 ghepasseert

1 De vorige afleveringen verschenen in eerdere nummers van dit tijdschrift: J. DE MEESTER, Hulp uit onverwachte hoek: de inschrijvingslijsten van de Antwerpse droogscheerders-leerlingen als genealogische bron, in: *Vlaamse Stam*, 44ste jg., 2008, nr. 3, pp. 233-261, nr. 6, pp. 557-571, 45ste jg., 2009, nr. 4, pp. 373-391, nr. 5, pp. 462-477, 46ste jg., 2010, nr. 3, pp. 203-224, nr. 4, pp. 319-332, nr. 6, pp. 505-528, 47ste jg., 2011, nr. 1, pp. 42-62.

2 Wouter Sroijen, zoon van Jan Sroijen, geboren in Webekom en Antwerps poorter geworden op 2 oktober 1540 met als beroep droogscheerder.

3 Niet genoteerd in de poortersboeken.

4 In de marge staat genoteerd ' overgeset den juny 1553 op Peter Daelma[n]s'.

5 Niet genoteerd in de poortersboeken.

6 Niet genoteerd in de poortersboeken.

de[n] 15 en september
Heyndrick va[n] Berkel neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Wilm Born va[n] Cuelen[7]
den 18 en septe[m]ber a° 54 ghepasseert

de[n] 23 en september
Gielis van Nuys neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans die Visscher[8] van Sinnick[9]
den 24 en septe[m]ber a° 54 gepasseert

de[n] 25 en octoeber
Steven Oerts neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Jacop Weys van Zuyrich[10]
deese Jacop is ghestorve[n] binne[n] den tyt va[n] zijn[en] leeriaer

den 5 en nove[m]ber
Adreaen Cornelisse[n] neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans va[n] Roy
a° 54 ghepasseert den 10 en nove[m]bris

de[n] 5 en nove[m]ber
Jacop Bossart neem[p]t aen 1 leerknecht met naeme Deny La Metre dit Sylle
a° 54 den 13 en nove[m]bris gepasseert

de[n] 5 en november
Anthuenus va[n] Santvliet neem[p]t aen 1 leerknecht met naeme Wilm Geerts va[n] Onser Vrouwe[n] Waater[11]
gepasseert adj[12] 10 ocktober a° 1555

de[n] 12 en nove[m]ber
Peter Stevens[13] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Hansken Bloemart va[n] Oudenaerde[n][14]
a° 54 den 16 en nove[m]ber ghepasseert

de[n] 13 en nove[m]ber
Baptista Daneels[15] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Loedewyck va[n] Trist[16]

den 15 en nove[m]ber
Hans va[n] Munster neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Lambrecht die Potter
a° 54 den 17 en nove[m]bris ghepasseert

7 Niet genoteerd in de poortersboeken.

8 In de marge staat genoteerd 'overgeset de[n] irsten dach februario op Gerart die Loeker. Item noch overgeset op Hans van Munster' De passage 'overgeset den 7 en Jan[uaris] op Peter Daelman' is doorstreept.

9 Niet genoteerd in de poortersboeken.

10 Niet genoteerd in de poortersboeken.

11 Niet genoteerd in de poortersboeken.

12 Adj = a di of a dy en betekent 'op de dag'. Zie DEKKER C., BAETENS, R. en MAAERSCHALKERWEERD-DECHAMPS, S. (eds.), *Album Palaeographicum XVII provinciarum*, Turnhout, 1992, p. 279.

13 Peter Stevens, zoon van Cornelis Stevens, geboren in Ast en Antwerps poorter geworden op 25 juli 1539 met als beroep droogscheerder.

14 Niet genoteerd in de poortersboeken.

15 Baptiste Daniels, zoon van Cornelis Daniel, geboren in Mechelen en Antwerps poorter geworden op 17 april 1551 met als beroep lakenverkoper.

16 In de marge staat genoteerd 'den 27 en meerte gepassert 1559'.

de[n] 21 en november
Dirck vande[n] Hoevel neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Dirck Daniels van Ravesteyn[17]

de[n] 23 en nove[m]ber
Cornelis Brinckma[n][18] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Gerrit Nullens
in nove[m]ber a° 54 ghepasse[e]rt

de[n] 23 en nove[m]ber
Wilm va[n] Boeven neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Peter Ossegel
item dessen Peter Ossegel is uytgesrabt en[de] den meester is consent gegeven eene[n] andere[n] ae[n] te neme[n] oevermits dat Peeter Ossegel lazarus[19] geworden was

de[n] 28 en november
Joest va[n] de[n] Berch neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Peter va[n] Abeel va[n] Suttegum[20]
in nove[m]bri ghepasseert

de[n] 2 en dece[m]ber
Cornelis Vlinckenburch neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans Muyskens va[n] Antwerpe[n][21]
a° 54 den 8 en december gepasseert

de[n] 3 en december
Marten die Coster neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Symon Mariscael
a° 54 den 12 dece[m]ber ghepasseert

de[n] 4 en dece[m]ber
Lambrecht die Moer[22] neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Jan va[n] Berck
stylo Bra°[23] a° 54 den 11 en januari ghepasseert

de[n] 3 en dece[m]ber
Jan die Cremer[24] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Peter Lambrechs va[n] Amsterda[m][25]
adj 13 augusti a° 1555 gepassert

17 Niet genoteerd in de poortersboeken.

18 Cornelis Brinckman, zoon van Hendrik Brinckman, geboren in Kampen en Antwerps poorter geworden op 21 juni 1550 met als beroep droogscheerder.

19 Melaats geworden.

20 Niet genoteerd in de poortersboeken.

21 Niet genoteerd in de poortersboeken.

22 Lambrecht Moeren, zoon van Peter Moeren, geboren in Weert en Antwerps poorter geworden op 3 september 1535 met als beroep droogscheerder.

23 Tijdens de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd werden in de verschillende Europese vorstendommen verschillende jaarstijlen gehanteerd. Vanaf de 13de eeuw werd de hantering van de paasstijl in Brabant algemeen en werd er vaak *mos brabantinus* genoemd. E. STRUBBE en L. VOET, *De chronologie van de middeleeuwen en de moderne tijden in de Nederlanden*, Brussel, 1960, pp. 51-59.

24 Jan de Creemer, zoon van Cornelis de Creemer, geboren in Woensdrecht en Antwerps poorter geworden op 1 augustus 1544 met als beroep droogscheerder.

25 Niet genoteerd in de poortersboeken.

de[n] 19 en dece[m]ber
Joest va[n] Bruyssel neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jan V[er]helst ghepasseert
is oevergeset op Dominic Sutijn op den 23 en october

de[n] 25 en december
Wouter V[er]haege[n] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Gielis Francks

de[n] 28 en dece[m]ber
Jan Willems neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Antuenis die Ridder va[n] Lis bij Sint Adreaans[26]

de[n] 29 en dece[m]ber
Jan va[n] Boeven neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans Lakens va[n] Reest[27] mortuus

de[n] 10 en januaris
Aendrys Nouwens neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans va[n] den Eyck den 6 en febr[uario] a° 54 gepasseert

de[n] 17 en januaris
Bernt va[n] Boeven neem[p]t aen 1 leerknecht met naeme Joris Leys den 14 en meerte a° 55 ghepasseert

de[n] 25 en januaris
Hans va[n] Batenburch neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Goetsschalck va[n] Zegeraed den 8 en febr[uario] a° 54 stylo Bra° ghepasseert

de[n] 26 en januario
Matheus Wynnants[28] neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans Wynnants[29] den ersten febr[uario] a° 54 gepasseert

de[n] 26 en januaris
Jan Vorrck neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jan Jacops die soene va[n] Jacop in die burcht a° 54 den 29 januar[is] gepasseert

de[n] 27 en januaris
Cornelis Leydecker neem[p]t 1 leerknecht met naeme Matheus V[er]beeck a° 54 den 30 en januar[is] ghepasseert

de[n] 29 en januaris
Augustyn Imbrecht neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans Imbrecht den eersten febr[uaris] gepasseert a° 54 stijlo Braba°

26 Anteunis de Ridder, zoon van Peter de Ridder, geboren in Lessines en Antwerps poorter geworden op 27 april 1565 met als beroep droogscheerder.

27 Niet genoteerd in de poortersboeken.

28 Mattheus Wijnants, zoon van Cornelis Wijnants, geboren in Mopertingen bij Maastricht en Antwerps poorter geworden op 7 november 1544 met als beroep droogscheerder.

29 Jan Wijnants, zoon van Jan Wijnants, geboren in Maastricht en Antwerps poorter geworden op 13 februari 1562 met als beroep bereider.

de[n] 7 en februaris
Steeven Oerts neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Peter Proyers
den 12 en febr[uaris] gepasseert a° 54 stylo Bra°

den 9 en februario
Leenart Staes [30]neempt aen 1 leerknecht met naeme Hans Mostart va[n] Sittert[31]
den 20 en febr[uaris] a° 54 stylo Bra° gepassert

de[n] 15 en februaris
Frederick va[n] Ophuysen neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Ja[n] Eebelen va[n] Borckhem[32]
den 18 en febr[uaris] a° 55 gepasseert
it[em] oevergeset den 6 en appril Bastijan Maes

de[n] 18 en februaris
Peter Areaens neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Guilhoeme Migrode

de[n] 21 en februaris
Vincent die Cale[33] neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Matheus Bernarts va[n] Mechele[n][34]

de[n] 22 en februaris
Gerart Delacroes neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Melchior vanden Kerckhof
den 26 en februa[rio] a° 55 ghepasseert

de[n] 28 en februaris
Willeboert die Viscer neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Gerart Cornelissen va[n] Horn[35]

de[n] 28 en februaris
Cornelis Ca[m]mers ne[m]pt aen 1 leerknecht met naeme Jan die Becker va[n] Antwerpe[n][36]

de[n] 28 en februaris
Thybout E[m]mes neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jan Sul van Waveren[37]
den 2 en ap[ri]l a° 55 ghepasseert

de[n] 2 en mert
Andrys va[n] Heretum neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Joris Joest va[n] Blayel[38]
den 6 en meert ghepasseert

30 Lenaart Stas, zoon van Lenaart Stas, geboren in Sittard en Antwerps poorter geworden op 3 februari 1553 met als beroep droogscheerder.

31 Niet genoteerd in de poortersboeken.

32 Niet genoteerd in de poortersboeken.

33 Vincent Calo, zoon van Vincent Calo, geboren in Diest en Antwerps poorter geworden op 27 juni 1544 met als beroep droogscheerder.

34 Niet genoteerd in de poortersboeken.

35 Niet genoteerd in de poortersboeken.

36 Niet genoteerd in de poortersboeken.

37 Niet genoteerd in de poortersboeken.

38 Niet genoteerd in de poortersboeken.

de[n] 4 en mert

Edmont die Vet[39] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Heyndrick Dominicq va[n] Roesendael[40]
gepasseert den 8 july a° 55

de[n] 6 en mert

Peter Wiehoe neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Kerstiaen Kuyenens va[n] Wasse[n] burch[41]
den 6 en meerte a° 55 ghepasseert

de[n] 7 en mert

Huybrecht Ledder neem[p]t aen 1 leerknecht met naeme Heyndrick De[m]mer va[n] Essen[42]
den 12 en meerte a° 55 ghepasseert

de[n] 9 en mert

Mathys va[n] Oesterhof[43] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Gerart va[n] Grate[n] alias Goebel va[n] Oetzenroy[44]

de[n] 10 en mert

Melchior Hoechhuys[45] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Peter Buegel va[n] Buyrich[46]
den 4 en meij ghepasseert a° 55

de[n] 12 en mert

Mechior Haegenouwe[47] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jonathas Heyndricks zoen van Maeseyck[48]
den 18 en merte ghepasseert a° 55

de[n] 16 en mert

Claes va[n]den Walt[49] nem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Frans die Kuren va[n] Antwerpe[n][50]
den 21 en meerte ghepasseert a° 55

39 Edmont de Vette, zoon van Claus de Vette, geboren in Rode en Antwerps poorter geworden op 3 januari 1539 met als beroep droogscheerder.

40 Niet genoteerd in de poortersboeken.

41 Niet genoteerd in de poortersboeken.

42 Niet genoteerd in de poortersboeken.

43 Mattheus Oisterhoff, zoon van Gelmer Oisterhoff, geboren in Appeldorn en Antwerps poorter geworden op 31 mei 1555 met als beroep droogscheerder.

44 Niet genoteerd in de poortersboeken.

45 Melchior Hoochhuys, zoon van Herman Hoochhuys, geboren in Essen in het land van Kleve en Antwerps poorter geworden op 21 maart 1550 met als beroep droogscheerder.

46 Peter Bueghel, zoon van Dirk Bueghel, geboren in Buerick in het land van Kleve en Antwerps poorter geworden op 29 augustus 1561 met als beroep droogscheerder.

47 Melchior van Haguenault, zoon van Joost van Haguenault, geboren in Turnhout en Antwerps poorter geworden op 25 november 1552 met als beroep bereider.

48 Niet genoteerd in de poortersboeken.

49 Klaas van den Walde, zoon van Willem van den Walde, geboren in Mehr bij Kranenburg en Antwerps poorter geworden op 22 augustus 1544 met als beroep droogscheerder.

50 Niet genoteerd in de poortersboeken.

de[n] 20 en mert
Claes va[n] Eck[51] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Heyndrick Coemans alias Postel
den 22 en mert ghepasseert a° 55

de[n] 22 en mert
Peter Reynssels[52] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Dirck Beckenpas va[n] Oerdinge[n][53]
den 28 en meerte ghepasseert a° 55

de[n] 24 en mert
Heyndrick va[n] Berghe[n][54] nem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Adolf Scalct va[n] Sante[n][55]
den 27 en meerte ghepasseert a° 55

de[n] 25 mert
Ja[n] va[n] Scoete[n][56] nee[m]pt aen 1 leerknecht met naeme Reijnnier va[n]den Ryn va[n] Dyst[57]

den 25 en mert
Gabrel Selbier neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Claes Hafkamper va[n] Antwerpe[n][58]
den 29 en meert ghepasseert a° 55

de[n] irste april
Jan Beeckma[n][59] neempt ae[n] eene[n] leerknecht met naeme Cornelis Bos va[n] Antwerpe[n][60]
Paesschen a° 53

de[n] 8 en april a° 1552
Wouter die Raymaker neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Herma[n] Hoechhuys[61]
den 10 en ap[ri]l a° 55 ghepasseert

51 Klaas van Eyck, zoon van Jan van Eyck, geboren in 's Gravenhage en Antwerps poorter geworden op 25 oktober 1549 met als beroep droogscheerder.

52 Peter Runtel, zoon van Klaas Runtel, geboren in Lutzerath en Antwerps poorter geworden op 14 november 1544 met als beroep droogscheerder.

53 Niet genoteerd in de poortersboeken.

54 Hendrik van Berchem, zoon van Peter van Berchem, geboren in Keulen en Antwerps poorter geworden op 8 augustus 1539 met als beroep droogscheerder.

55 Niet genoteerd in de poortersboeken.

56 Sebastiaan Schouten, zoon van Jan Schouten, geboren in Den Haag in Holland en Antwerps poorter geworden op 14 juli 1535 met als beroep droogscheerder.

57 Niet genoteerd in de poortersboeken.

58 Niet genoteerd in de poortersboeken.

59 Jan Beeckman, zoon van Peter Beeckman, geboren in Eersel en Antwerps poorter geworden op 21 januari 1541 met als beroep droogscheerder.

60 Niet genoteerd in de poortersboeken.

61 Herman Hoochhuys, zoon van Herman Hoochhuys, geboren in Essen in het land van Kleve en Antwerps poorter geworden op 2 juni 1559 met als beroep droogscheerder.

de[n] 11 en april
Jasp[ar] Voerspoel[62] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Tybout Eysmer va[n] Klard in Vryslant[63]
den 12 en ap[ri]lis a° 55 ghepasseert

de[n] 16 en april
Jan va[n]den Put[64] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Heyndrick Peterssen va[n] Baerle[65]
den 18 en ap[rilis] a° 55 ghepasseert

de[n] 18 en april
Luycas Dresseler nem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Ja[n] Goerts Peterssoe[n] va[n] Erp[66]

de[n] 18 en april
Ambrosius Goes ne[m]pt aen 1 leerknecht met naeme Lambert Valkenburch va[n] Ni[m] meege[n][67]

den 19 en april
Wynna[n]t Block[68] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Luycas Pot va[n] Luyck[69]
den 7 en junij a° 55 ghepasseert

den 21 en april
Reynnier Selbier ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Heyndrick Coppen va[n] Venlo[70]

de[n] 24 en april
Robbrecht va[n] Goch[71] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Aert Bols
adj 27 junij a° 55 gepasseert

de[n] 2 en mey
Gerart Raets neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Lambrecht Raets
den 11 meij ghepasseert a° 55

de[n] 2 en mey
Andrys Raets neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans Tys
den 9 en meij a° 55 ghepasseert

62 Jaspar Vorspoel, zoon van Dirk Vorspoel, geboren in Hemiksem en Antwerps poorter geworden op 5 juli 1538 met als beroep droogscheerder.

63 Niet genoteerd in de poortersboeken.

64 Jan Van den Putte, zoon van Jan Van den Putte, geboren in Eksaarde en Antwerps poorter geworden op 20 november 1534 met als beroep droogscheerder.

65 Niet genoteerd in de poortersboeken.

66 Niet genoteerd in de poortersboeken.

67 Niet genoteerd in de poortersboeken.

68 Wijnant Block, zoon van Karel Block, geboren in Aken en Antwerps poorter geworden op 22 juni 1548 met als beroep droogscheerder.

69 Niet genoteerd in de poortersboeken.

70 Niet genoteerd in de poortersboeken.

71 Robert van Gogh, zoon van Peter van Gogh, geboren in 's Heerenberg en Antwerps poorter geworden op 14 juli 1542 met als beroep droogscheerder.

de[n] 18 en mey
Heyndrick va[n] de[n] Berch[72] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Aelbert Lymmans va[n] Rees[73]
den 19 en meij a° 55 ghepasseert

de[n] 30 en mey
Steven Wouters nee[m]pt aen 1 leerknecht met naeme Hans Hues van Zulck[74]
overgheset den 17 en meij a° 54 aen Peeter va[n] Offenborch
den 31 en meij a° 55 ghepasseert

de[n] 30 en mey
Cornelis die Cremer[75] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Wilm Dirckse[n] wyt de[n] lande va[n] Cleef[76]
den 7 en junij a° 55 gepasseert

den 2 en junio
Kracht Cloeck[77] nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Peter Hellendael va[n] E[m]merick[78]
den 6 en junij a° 55 ghepasseert

de[n] 3 en junio
Heyndrick Moens[79] neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Jacop Ritgens zoe[n] van Saverum tot Sanvoerd[e][80]

den 5 en jun[io]
Dirck Stock neem[p]t ae[n] 1 leerknecht met naeme Claes va[n] Mi[n]ne[n]
gepasseert adj 4 september a° 1555

de[n] 5 en jun[io]
Antuenis va[n]de[n] Hout[81] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Nicasis Herdenraet va[n] Cuele[n][82]
den 8 en junij a° 55 ghepasseert

72 Zie voetnoot 54.

73 Niet genoteerd in de poortersboeken.

74 Niet genoteerd in de poortersboeken.

75 Cornelius de Creemer, zoon van Jaspar de Creemer, geboren in Woensdrecht en Antwerps poorter geworden op 12 mei 1553 met als beroep droogscheerder.

76 Willen Diericks, zoon van Hendrik Diericks, geboren in Griethausen en Antwerps poorter geworden op 4 oktober 1560 met als beroep droogscheerder.

77 Cracht Clouck, zoon van Rijkman Clouck, geboren in Bronkhorst in Gelderland en Antwerps poorter geworden op 23 juni 1542 met als beroep droogscheerder.

78 Niet genoteerd in de poortersboeken.

79 Hendrik Moons, zoon van Antonis Moons, geboren in Mechelen en Antwerps poorter geworden op 10 april 1551 met als beroep droogscheerder.

80 Niet genoteerd in de poortersboeken.

81 Antonis van Houte, zoon van Mattheus van Houte, geboren in Ronse en Antwerps poorter geworden op 7 september 1543 met als beroep droogscheerder.

82 Niet genoteerd in de poortersboeken.

de[n] 5 en jun[io]
Jan va[n] Winckelroy neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans va[n] Geneyghe[n] va[n] Geel[83]
gepasert den 21 junij a° 55

de[n] 10 en junio
Peeter V[er]bruggen neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jorijn Jorissen va[n] Amsterda[m] a° 1555 adj 14 augusti gepassert

de[n] 13 en jun[io]
Cornelis va[n]den Veeke[84] nee[m]pt aen 1 leerknecht met naeme Drys Lensen va[n] Maeseyck[85]
gepassert adj 18 juni a° 55

de[n] 15 en jun[io]
Jacop Cop[86] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Adriaen Corthals va[n] Mechele[n][87]
adj 26 j[un]ij a° 55 gepassert

de[n] 22 en jun[io]
Wilm va[n] Boeve[n] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Ja[n] Pulmans Janssoene va[n] Tuyrnout[88]
adj 4 july a° 55

de[n] 24 en jun[io]
Bartolomeus Jansse[n] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Heyndrick Jacops va[n] Riel bij Deventer[89]
gepassert adj 1 julij a° 55

de[n] 24 en jun[io]
Antoeni Marsselier ne[m]pt aen 1 leerknecht met naeme Wilm Meussen va[n] Sint Truye[n][90]
gepassert adj 28 junij a° 55

de[n] 30 en jun[io]
Kerstiae[n] va[n]den Eeme[n] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jan Buyssen va[n] Ruemu[n]de[91]
gepassert adj 6 julij a° 55

83 Hans van der Eyghen, zoon van Jan van der Eyghen, geboren in Geel en Antwerps poorter geworden op 22 juni 1565 met als beroep droogscheerder.

84 Cornelis van den Veken, zoon van Wouter van den Veken, geboren in Dongen en Antwerps poorter geworden op 31 januari 1550 met als beroep droogscheerder.

85 Niet genoteerd in de poortersboeken.

86 Jacob Coppen, zoon van Dirk Coppen, geboren in Wesel en Antwerps poorter geworden op 24 februari 1542 met als beroep droogscheerder.

87 Niet genoteerd in de poortersboeken.

88 Niet genoteerd in de poortersboeken.

89 Niet genoteerd in de poortersboeken.

90 Niet genoteerd in de poortersboeken.

91 Niet genoteerd in de poortersboeken.

de[n] ierste[n] dach juliet
Ja[n] die Moenick nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Cornelis Coels va[n] Verbroeck[92]
gepassert adj 10 julij a° 55

de[n] 5 en julio
Frederick Gysbrechs[93] ne[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Aelbrecht Puppinck va[n] Gasselt bij Groeni[n]ge[n][94]

de[n] 5 en julio
Rombout va[n] den Stee[n][95] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jacop va[n] de[n] Boegart va[n] Buyel[96]
gepassert adj 11 julij a° 55

de[n] 12 en julio
Peter va[n] Goethem[97] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jan Peterssoe[n] va[n] Alckmaer[98]
gepassert adj 17 julij a° 55

de[n] 15 en julio
Peeter Geijl neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Wilm va[n] Ruynes
gepassert adj 18 julij a° 55

de[n] 17 en julio
Pauwels Retan neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Laureyns va[n] Beringe[n]
adj 4 augusti gepassert a° 55

de[n] 31 en julio
Cornelis Vlinckenburch nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Hans Ruttens van Burch Loen[99]
gepassert adj 3 augusti a° 55

de[n] 3 en augustis
Machiel va[n] Houte nee[m]pt aen 1 leerknecht met naeme Heyn Proest va[n] Antwerpe[n][100]

92 Niet genoteerd in de poortersboeken.

93 Frederik Ghijsbrecht, zoon van Alaart Ghijsbrecht, geboren in Haarlem en Antwerps poorter geworden op 20 oktober 1536 met als beroep droogscheerder.

94 Niet genoteerd in de poortersboeken.

95 Rombout van den Steene, zoon van Jan van den Steene, geboren in Mechelen en Antwerps poorter geworden op 20 mei 1541 met als beroep droogscheerder.

96 Niet genoteerd in de poortersboeken.

97 Peter van Goethem, zoon van Jan van Goethem, geboren in Burcht en Antwerps poorter geworden op 22 maart 1549 met als beroep droogscheerder.

98 Niet genoteerd in de poortersboeken.

99 Niet genoteerd in de poortersboeken.

100 Niet genoteerd in de poortersboeken.

de[n] 3 en augustis

Matheus Moereel[101] nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Heyndrick Wyltge[n]s[102] va[n] Tsrevenbroeck[103]
adj 6 augusti a° 1555 gepassert

de[n] 4 en augustis

Jeroenimos va[n] Hal nee[m]pt aen 1 leerknecht met naeme Joest va[n[Hilten va[n] Brugge[104] gepassert adj 7 augusti a° 55

den 5 en augustis

Dirck Cluyten nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Adreae[n] Spaencks va[n] Tserthoege[n] bos[105]
die ingescrijfgelt heeft myn heer va[n] Spaengie[n] guldeke[n] afgesproeke[n]

de[n] 9 en augustis

Antoeni Moelich nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jan Boelant va[n] Muynster[106]

de[n] 12 en augustis

Niclaes va[n]den Banck[107] neempt ae[n] 1 leerknecht met naeme Heyndrick de[n] Brinck va[n] Duysburch[108]
gepassert adj 23 september a° 55

de[n] 16 en augustis

Huybrecht Wils nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jan va[n] Soelt[109] va[n] Luyck[110]
gepassert adj 20 augusti a° 1555

de[n] 17 en augustis

Wilm va[n]de[n] Broeck nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Jacop vande[n] Broeck
gepassert adj 21 augusti a° 1555

de[n] 17 en augustis

Ja[n] Broddyn[111] nee[m]pt ae[n] 1 leerknecht met naeme Reynnart va[n]den Brand van Aken[112]
gepassert adj 28 augusti a° 55

101 Mattheus Moreel, zoon van Willem Moreel, geboren in Ieperen en Antwerps poorter geworden op 24 mei 1538 met als beroep droogscheerder.

102 In de marge staat genoteerd ' is oevergeset de[n] 23 en au[gust]i op Jasper Kerckove'

103 Niet genoteerd in de poortersboeken.

104 Joost van Hylte, zoon van Antonis van Hylte, geboren in Sluis en Antwerps poorter geworden op 21 februari 1556 met als beroep lakenverkoper.

105 Niet genoteerd in de poortersboeken.

106 Niet genoteerd in de poortersboeken.

107 Klaas van den Banck, zoon van Michiel van den Banck, geboren in Aken en Antwerps poorter geworden op 16 november 1548 met als beroep droogscheerder.

108 Niet genoteerd in de poortersboeken.

109 In de marge staat genoteerd 'adj 25 junij a° 55 over geseet op Melsen Scrijver'.

110 Niet genoteerd in de poortersboeken.

111 Jan Brodyn, zoon van Alaart Brodyn, geboren in Aken en Antwerps poorter geworden op 23 mei 1544 met als beroep droogscheerder.

112 Reinier van den Brande, zoon van Klaas van den Brande, geboren in Aken en Antwerps poorter geworden op 24 januari 1561 met als beroep droogscheerder.

21 augustis

Gerijt Crittyn n[e]mpt aen 1 leerknecht ghehyten Adryaen Janss va[n] Empel[113] gepassert adj 29 augusti a° 1555

It[em] dijt sijn lerknape[n] dije wye Henrick van Ophuysen ende Jan de Respenaye[n] ontf[angen] hebben bynne[n] onsen jare begynn[en] de den 21 en dach van augusty a° 1553 tot in iuny[s] a° 54 den 10 en dag mey

30 augusty

It[em] ontf[angen] van Boennefaes Verbeke en[en] lerknap geheyte[n] Rombout Stalman gepassert adj[114] 3 september a° 1555

31 augusty

It[em] ontf[angen] van Jan Bougarts[115] en[en] lerknap geheyte[n] Art van Mill va[n] Dusborch[116]
a° 56 adj 5 september gepassert

7 septe[m]ber

It[em] ontf[angen] van Art va[n] Coelen en[en] lerknap geheijten Jasper van Nuss

7 septe[m]ber

It[em] ontf[angen] van Henrick van Aellest[117] en[en] lerknap geheijte[n] Gyesbrecht Cornelijs[sen]
gepassert adj 11 september a° 55

9 septe[m]ber

It[em] ontf[angen] va[n] Gheronymus de la Crus en[en] lerknap geheijten Gherijt Oems va[n] Molle[118]

15 septe[m]ber

It[em] ontf[angen] van Frans de Kammer en[en] lerknap geheijten Frans Dijerickx gepassert adj 18 september a° 55

15 sept[em]ber

It[em] ontf[angen] van Cornelijs Ijsebout en[en] lerknap geheyten Henrick Klijnevelt va[n] Duisborch[119]

113 Niet genoteerd in de poortersboeken.

114 Adj = a di of a dy en betekent 'op de dag'. Zie DEKKER C., BAETENS, R. en MAAERSCHALKERWEERD-DECHAMPS, S. (eds.), *Album Palaeographicum XVII provinciarum*, Turnhout, 1992, p. 279.

115 Jan Bogaert, zoon van Willem Bogaert, geboren in Arkelens en Antwerps poorter geworden op 25 januari 1538 met als beroep droogscheerder.

116 Niet genoteerd in de poortersboeken.

117 Hendrik van Aelst, zoon van Jan van Aelst, geboorteplaats onbekend en Antwerps poorter geworden op 25 januari 1549 met als beroep droogscheerder.

118 Niet genoteerd in de poortersboeken.

119 Niet genoteerd in de poortersboeken.

18 septe[m]ber
It[em] ontf[angen] van Gabrijel Selbijr en[en] lerknap geheyte[n] Conraet va[n] Nordynge[n][120]
a° 1555 adj 17 november gepassert

30 septe[m]ber
It[em] ontf[angen] van Anthonijs van Coelen en[en] lerknap geheyten Matheus van Herkenroy
gepassert a° 1555 adj 19 ocktober

4 october
It[em] ontf[angen] van Jan de Keyser[121] en[en] lerknap geheyten Derck Impen va[n] Hemmert[122]
a° 1555 adj 13 november gepassert

5 october
It[em] ontf[angen] van Oelijvije van Santvlyt en[en] lerknap geheyten Fran[s] van Quaetbeck
a° 1555 10 ockt[obe]r gepassert

13 october
It[em] ontf[angen] van Adryaen Vollebos en[en] lerknap geheyten Henrick Moelemans

13 octob[er]
It[em] ontf[angen] van Jan va[n] Bruge[n] en[en] lerknap geheijten Herman Segersel

14 october
It[em] ontf[angen] van Jan Harduel[123] en[en] lerknap geheijten Hans Leijens
a° 1555 adj 17 ocktober gepassert

23 october
It[em] ontf[angen] van Lenart Smijt[124] en[en] lerknap geheijten Hans van Coelen
a° 55 adj 25 ocktober gepassert

23 october
It[em] ontf[angen] van Peter Dams en[en] lerknap geheyten Hans Doep
a° 55 adj 26 ocktober gepassert

31 october
It[em] ontf[angen] van Marselys van Gemmert en[en] lerknap geheyten Hans Bastart[125]

120 Koenraad van Ordinge, zoon van Herman van Ordinge, geboren in Ordingen en Antwerps poorter geworden op 10 januari 1561 met als beroep droogscheerder.

121 Jan de Keuser, zoon van Peter de Keyser, geboren in Bergen op Zoom en Antwerps poorter geworden op 14 september 1545 met als beroep droogscheerder.

122 Niet genoteerd in de poortersboeken.

123 Jan Herdewel, zoon van Klaas Herdewel, geboren in Stekene in Vlaanderen en Antwerps poorter geworden op 28 maart 1550 met als beroep droogscheerder.

124 Lenaart Smet, zoon van Jan Smet, geboren in Gangelt en Antwerps poorter geworden op 14 juli 1542 met als beroep droogscheerder.

125 In de marge staat genoteerd 'gepassert den 9 en september anno 1556'.

2 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] va[n] Henrick van Zalijng[en] en[en] lerknap geheyten Crijstoffel van Campen
a° 1555 adj 5 november gepassert

2 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Jan va[n] Peer[126] en[en] lerknap geheyten Adof van Elssijpen
a° 1555 adj 3 mert gepassert

2 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] va[n] Sijmon Parasijns[127] ene[n] lerknap geheyten Kerst vand[er] Heyden[128]
a° 1555 adj 5 nove[m]ber gepassert

3 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Wijlem vand[er] Banck en[en] lerknap geheijten Pauels Mo[e]mbor van Aken[129]
a° 55 adj 5 dec[em]ber gepassert[130]

5 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Jan Ruebbens[131] en[en] lerknap geheijten Peter Ruebbens
a° 1555 adj 14 november gepassert[132]

6 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Jan Baijens en[en] lerknap geheijten Eijcgbert Fuijse

9 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Peter Dresseler en[en] lerknap geheyten Cornelys Fransoes
adj 7 december a° 55 gepassert

14 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Wylhem van Oerschoet en[en] lerknap geheyten Urbaen Janss

18 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Aert Oefferman[133] en[en] lerknap geheyten Henrick de Kempener[134]

126 Jan van Peer, zoon van Lenaart van Peer, geboren in land van Gullik en Antwerps poorter geworden op 17 februari 1549 met als beroep droogscheerder.

127 Simon Parisys, zoon van Frans Parisys, geboren Bilzen in het land van Luik en Antwerps poorter geworden op 14 juli 1553 met als beroep lakenbereider. Deze Simon Parisys werd in oktober 1555 buitenpoorter.

128 Kerstiaan van der Heyden, zoon van Gijsbrecht van der Heyden, geboren in Bilzen en Antwerps poorter geworden op 23 december 1553 met als beroep droogscheerder.

129 Niet genoteerd in de poortersboeken.

130 In de marge staat genoteerd 'it[em] de[n] 8 en mey oevergeset op Henrick va[n] Genege[n]'

131 Jan Rubbens, zoon van Jacob Rubbens, geboren in Oelegem en Antwerps poorter geworden op 3 januari 1550 met als beroep droogscheerder.

132 In de marge staat genoteerd 'item overgheset desen Peeter Rubbens op Ambrosius Goes de jonghe[n] den 6 en septembris a° 1554'.

133 Aart Offerman, zoon van Merten Offerman, geboren in Aken en Antwerps poorter geworden op 30 juli 1539 met als beroep droogscheerder.

134 In de marge staat genoteerd 'gepassert den 10en september a[nno]1556'.

20 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Jacop van Eyck en[en] lerknap geheijten Claes Sul
adj 29 november a° 55 gepassert

22 nove[m]ber
It[em] ontf[angen] van Marten op den Hoeff[135] en[en] lerknap geheyten Henrick Boenaer
a° 1555 adj 23 november gepassert

12 dese[m]ber
It[em] ontf[angen] va[n] Gyelys Roesyers[136] en[en] lerknap geheyten Sijmon Paret
adj 15 december a° 1555 gepassert

12 dese[m]ber
It[em] ontf[angen] va[n] Rutsaert va[n] Nuss en[en] lerknap geheyten Henrick Stepma[n]
adj 23 januaer a° 55 gepassert

12 dese[m]ber
It[em] ontf[angen] van Jost vanden Stoeck[137] en[en] lerknap geheyten Hans Conrats va[n] Gelabbeek[138]
adj 4 mert a° 55 gepassert

15 dese[m]ber
It[em] ontf[angen] van Jan vand[en] Berge[139] en[en] lerknap geheyten Jacop Verelst
adj 21 januar a° 1555 gepassert

3 januaryus
It[em] ontf[angen] va[n] Jan Hefferoy en[en] lerknap geheijten Hans Schort
a° 1555 adj 22 februar gepassert

5 januarijus
It[em] ontf[angen] va[n] Hey[r]man Bernarts en[en] lerknap geheyten Antonys Baselyer[140]
a° 1555 adj 7 januari gepassert[141]

8 januaryus
It[em] ontf[angen] va[n] Bonijfacyus Wyllyfort[142] en[en] lerknap geheyten Claes Salvator
(Marge: 'gepasseert 18 junij a[nno] 56')

135 Merten van Hove, zoon van Adriaan van Hove, geboren in Oplinter en Antwerps poorter geworden op 19 januari 1537 met als beroep droogscheerder.

136 Gielis Rogiers, zoon van Claus Rogiers, geboren in Beerst en Antwerps poorter geworden op 7 juli 1536 met als beroep droogscheerder.

137 Joost van der Stockt, zoon van Jan van der Stockt, geboren in Brussel en Antwerps poorter geworden op 12 december 1544 met als beroep droogscheerder.

138 Niet genoteerd in de poortersboeken.

139 Jan van den Berghe, zoon van Jan van den Berghe, geboren in Rupelmonde en Antwerps poorter geworden op 25 juli 1539 met als beroep droogscheerder.

140 Antonis Basselier, zoon van Antonis Basselier, geboren in Rousseville in Artois en Antwerps poorter geworden op 25 april 1550 met als beroep droogscheerder.

141 In de marge staat genoteerd 'adj 15 november a° 1555 overgesett op Jan van Venkenroy'.

142 Bonifacius Willersaert, zoon van Antonis Willersaert, geboren in Aken en Antwerps poorter geworden op 31 januari 1550 met als beroep droogscheerder.

26 januaryus
It[em] ontf[angen] va[n] Art van Houte[143] en[en] lerknap geheijten Lauerens Vaess adj 29 januar a° 1555 gepassert

1 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Rocktus Dresseler en[en] lerknap geheijten Vijnnalt Vlegels adj 6 februar a° 55 gepassert

3 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Lauerens Tijlmans[144] en[en] lerknap geheijten Jasp[er] Cloet adj 8 februar a° 55 gepassert

4 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Wyllem de Vijsser en[en] lerknap geheyte[n] Henrick Gertss adj februar a° 55 gepassert[145]

6 februarijs
It[em] ontf[angen] va[n] Jacop Wijlmss en[en] lerknap geheyten Gijessbrecht va[n] Tijel a° 1555 23 mert gepassert

6 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Peter va[n] Hemmert en[en] lerknap geheyten Derck va[n] Tyel a° 1555 adj 19 mert gepassert

8 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Gherijt va[n] Batenborch en[en] lerknap geheyten Henrick Kebbijn van Arnem[146]

9 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Jan van Oss en[en] lerknap geheyten Art va[n] Oss adj 11 februar a° 55 gepassert

16 february
It[em] ontf[angen] va[n] Jan Goes en[en] lerknap geheyten Derck Koerdrijver gepassert

21 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Derck Kyeff[147] en[en] lerknap geheyte[n] Peter de Molyn adj 20 februar a° 1555 gepassert

143 Aart van den Houte, zoon van Peter van den Houte, geboren in Koersel bij Diest en Antwerps poorter geworden op 29 maart 1549 met als beroep droogscheerder.

144 Laureis Thielmans, zoon van Godevaart Thielmans, geboren in Esch en Antwerps poorter geworden op 19 december 1544 met als beroep droogscheerder.

145 In de marge staat doorgehaald genoteerd 'overgesett adj 20 ocktober a° 55 op Antonis van Houtte'.

146 Niet genoteerd in de poortersboeken.

147 Dirk Kyff, zoon van Hendrik Kyff, geboren in Keulen en Antwerps poorter geworden op 29 september 1542 met als beroep uitsnijder.

25 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Coernelys Hoeffma[n][148] en[en] lerknap geheyte[n] Derck Ingennijlem
a° 1555 adj 28 februar gepassert

27 februarys
It[em] ontf[angen] va[n] Pauels Vijers en[en] lerknap geheyten Abraham va[n] Roij

6 martys
It[em] ontf[angen] va[n] Jan Beck en[en] lerknap geheijten Peter Macheylss[149] van Lyer[150]

8 martys
It[em] ontf[angen] va[n] Jan Dresseler en[en] lerknap geheijten Marten van Boem
adj 12 mert a° 55 gepassert

14 martys
It[em] ontf[angen] va[n] Wylhem Svickkart[151] en[en] lerknap geheijten Claes van[de] Mere
a° 1555 adj 12 mert gepassert

14 martys
It[em] ontf[angen] va[n] Jan vand[er] Elst[152] en[en] lerknap geheyten Jacop va[n] Vynderbeke
a° 1555 adj 17 mert gepassert

15 martys
It[em] ontf[angen] va[n] Jan Meyboem[153] en[en] lerknap geheyten Gheryt Brants
a° 1555 adj 28 mert gepassert

19 martys
It[em] ontf[angen] va[n] Henrick Danraet en[en] lerknap geheyte[n] Hans Romers[154]

24 martys
It[em] ontf[angen] va[n] Jacop vand[en] Berge en[en] lerknap geheyten Gheraert vanden Heijggen
a° 1555 adj 17 mert gepassert

148 Cornelis Hofman, zoon van Kersten Hofman, geboren in Oldekerk en Antwerps poorter geworden op 27 juli 1539 met als beroep droogscheerder.

149 In de marge staat genoteerd 'ghepasseert 16 julij a° 57'.

150 Niet genoteerd in de poortersboeken.

151 Willem Zwiggaert, zoon van Herman Zwiggaert, geboren in Rez en Antwerps poorter geworden op 23 juni 1536 met als beroep droogscheerder.

152 Jan van der Elst, zoon van Pauwel van der Elst, geboren in Geraardsbergen en Antwerps poorter geworden op 2 april 1535 met als beroep droogscheerder.

153 Hans Meyboom, zoon van Jan Meyboom, geboren in Aken en Antwerps poorter geworden op 9 mei 1550 met als beroep droogscheerder.

154 In de marge staat genoteerd 'gepassert 25 juny a° 56'.

2 appryl
It[em] ontf[angen] va[n] Jan va[n] Dyemen[155] en[en] lerknap geheyten Derck Oelthoeff[156]
a° 1555 adj 4 april gepassert

12 apprijl
It[em] ontf[angen] va[n] Henrick va[n] Roy en[en] lerknap geheijten Anthonijs de Haes[157]

12 appryl
It[em] ontf[angen] va[n] Andrys Dams en[en] lerknap geheyten Adryaen Mathijs
a° 1556 adj 28 april gepassert[158]

13 appryl
It[em] ontf[angen] va[n] Hans van Molle en[en] lerknap gheheijten Adryaen Pauels Geritss
a° 1556 adj 14 april gepassert

16 apprijl
It[em] ontf[angen] va[n] Dirck Vysser[159] en[en] lerknap geheijten Claes Schot
adj 21 april a° 1556 gepassert

16 appryl
It[em] ontf[angen] va[n] Jan Vyndelborch en[en] lerknap geheyten Kaerl Schoerter
adj 22 april a° 1556 gepassert

18 appryl
It[em] ontf[angen] va[n] Jacop va[n] Dyst en[en] lerknap geheijten Loij va[n] Houteren

18 apprijl
It[em] ontf[angen] va[n] Jan Montranck en[en] lerknap geheijten Herman Vreven[160]

30 apprijl
It[em] ontf[angen] va[n] Andrys Cullicks[161] en[en] lerknap geheijten Jacop Adrijanss va[n] Baerl[162]
adj 11 meij a° 56 gepassert

5 meij
It[em] ontf[angen] va[n] Jan de Collener en[en] lerknap geheijten Thomas Hagart
adj 12 meij a° 56 gepassert

155 Hans van Diehem, zoon van Koert van Diehem, geboren in Nieuwenhuis en Antwerps poorter geworden op 16 januari 1545 met als beroep droogscheerder.

156 Dirk Olthoff, zoon van Dirk Olthoff, geboren in Oetmerssom en Antwerps poorter geworden op 25 maart 1569 met als beroep droogscheerder.

157 In de marge staat genoteerd 'gepasseert 3 junij a° 56'.

158 In de marge staat genoteerd 'overgheset desen Adriaen Mathijssen den 25[en] septemb[er] a° 54 aan Peeter van Heeteren'

159 Dirk Visscher, zoon van Jan Visscher de jonge, geboren in Oudewater en Antwerps poorter geworden op 22 augustus 1544 met als beroep lakenbereider.

160 In de marge staat genoteerd 'gepasseert 21 maij a° 56'.

161 Andries Cuylits, zoon van Jan Cuylits, geboren in Arendonk en Antwerps poorter geworden op 9 mei 1550 met als beroep droogscheerder.

162 Niet genoteerd in de poortersboeken.

9 mey
It[em] ontf[angen] va[n] Hans Brun[163] e[nen] lerknap geheyten Drys van Dorstenen[164]

9 mey
It[em] ontf[angen] va[n] Thomas de Respanai[en] en[en] lerknap geheyten Jacop Lemss[165] van Bergen[166]

163 Jan Broens, zoon van Jan Broens, geboren in Dorsten en Antwerps poorter geworden op 18 juni 1535 met als beroep droogscheerder.

164 In de marge staat genoteerd 'adj 9 januar a° 55 overgeset op Jan vand[en] Broeck ghepaseert 15 maij a° 56'.

165 In de marge staat genoteerd 'adj 13 julij a° 55 overgeset op Peter van Goetem gepasseert 16 maij a[nno] 56'.

166 Niet genoteerd in de poortersboeken.

DE TELLING VAN HET HOOFD-, PAARDEN- EN BEESTENGELD VOOR DE HEERLIJKHEID HERSELT IN 1702.

Karel Eyckmans

Lieste Der Heerl: Hersselt van de generaele capitale impositie oft hooft, peerden ende beesten gelt voor een nieuwe Subsidie van desen Jaere 1702 uijtgesonden van weghens Mijne Heeren die drij Staeten van den Lande ende hertoghdomme van Brabant

Hersselt

Jan Sijmens en: vrou 2 koeij een vercken	2 – 15
Bernaert Coenen en: vrouw een dochter een peert 3 koeij een runt	5 – 16
Adriaen Esmans en: vrouw 2 koeij een runt	3 – 0
Jan Lintermans en: vrouw soen en: dochter een peert 3 koeij een runt een calff	7 – 2
Joos Jennis en vrou 2 koeij een calff	2 – 18
Francus Verrijt en: vrouw	1 – 0
Adriaen Laureijs en: vrouw een veulen 2 koeij een runt	3 – 10
Jan van der Vecken en: vrouw	1 – 0
Geraert de Peuter en: vrouw	arm
Peter Bruesselers en: vrouw	1 – 0
Theodor de Vlam radtmaecker en: vrou	4 – 0
Jan Mesens en: vrou een koeij een calff	2 – 2
Jan Lintermans en: vrouw 2 koeij een runt	3 – 0
Wouter van Dijck en: vrouw een koeij een kalff	2 – 2
Jan Verlinden en: vrouw soen en: dochter het ionghste 13 Jaer een peert 4 koeij een runt een calff een vercken	7 – 18
Adriaen Verstrepen en: vrou een arm meijschen van 15 Jaer 3 koeij een runt een calff	4 – 2
Jan Thils Jonghman	1 – 0
Peter Verlinden en: vrouw een koeij een vercken	1 – 9
Jan Bellens en: vrouw een dochter van 16 Jaeren 3 koeij een calff	4 – 14
Cornelis Cortten en: vrouw een quaet peert 3 koeij een calff	4 – 14
Hendrick van Houdt en: vrouw een koeij een calff	arm
D′ wed:e Peter Cortten een kint	arm
Adriaen Janssens en: vrouw 2 koeij een runt een vercken	3 – 3
Peter van Dijck en: vrouw een kint een koeij een calff	2 – 2
Jan Laermans en: vrouw	1 – 0
Hendrick van Dijck en: vrouw een koeij	arm
Adriaen Paridaens en: vrouw een arm meijschen een peert 4 koeij een calff een vercken	5 – 13
Machiel Verrijt en: vrouw een dochter een peert een veulen 4 koeij een runt een calff een vercken	7 – 11
Willem de Cock en: vrouw soen ende dochter een peert 3 koeij een runt een vercken	6 – 19

Andries Custers en: vrouw soen en: dochter een peert 4 koeij een runt een calff een vercken	8 – 1
Hendrick Verbist en: vrouw een dochter een peert 3 koeij een runt een vercken	4 – 19
Jacob Thijs Jonckman	1 – 0
D'wed:e Peter Briers soen en: dochter een peert 3 koeij een runt een calff	6 – 12
Lembrecht Schoffs en: vrouw een kint van 12 Jaer eenen stier 2 koeij een calff	2 – 18
Jan van Outsel en: vrouw een meijschen 3 koeij een runt een calff	4 – 2
Levin van Kerckoven en: vrou een armen cnecht een meijschen een peert 4 koeij 2 runders een calff	7 – 6
De wed:e Matthijs Giels 2 kinders	arm
Peter Seelen en: vrouw een meijschen 4 koeij een calff een vercken	5 – 13
Peter Thils en: vrouw 2 soenen een dochter 4 koeij een runt een vercken	6 – 17
Jan Derboven en: vrouw 2 Soenen een dochter 4 koeij een runt een vercken	6 – 17
Jan Verstappen en: vrouw 2 koeij een calff	2 – 18
Aert Hermans en: vrouw een peert 3 koeij een runt een vercken	4 – 19
Geraert Rijns en: vrouw een meijschen eenen armen Jonghe een peert 3 koeij een runt een calff	6 – 2
Adriaen Peters, eenen soen een suster 2 koeij een calff	4 – 18
Adriaen Rijns en: vrouw een dochter een peert 3 koeij een runt een vercken	4 - 15
Jan Luijten en: vrouw een koij	arm
Cornelis Snoecx en: vrouw soen en: dochter 3 koeij een runt een calff een vercken	6 – 5
Geraert Rijns en: vrouw een dochter 2 koeij een runt een calff	4 – 6
Dilis Verschueren en: vrouw 2 koeij een calff een vercken	3 – 1
Adriaen Mesens en: vrouw een koeij een vercken	1 – 19
Govaert van den Heuvel en: vrouw een kint	arm
Adriaen Brants en: vrouw een meijschen 3 koeij een runt een vercken	4 – 19
Adriaen Bruers en: vrouw soen en dochter 4 koeij een runt	6 – 12
Peter Broecx en: vrou soen en: dochter een meijschen 2 peerden een veulen 8 koeij eenen stier een calff een runt 2 verckens	15 – 8
Geroom van: Broeck en: vrouw 2 koeij een calff een vercken	3 – 9
D'wed:e Sebastiaen Claes soen en: dochter een koeij een runt	3 – 14
Hendr: Peters en: vrouw soen en: dochter een peert een veulen 4 koeij een runt een calff een vercken	6 – 1
Wouter Janssens en: vrouw soen en: dochter 2 koeij een runt een calff	4 – 6
Adriaen van: Bosch en: vrouw een arm meijschen 3 koeij een runt een calff	4 – 2
D'wed:e Dilis Bruers eenen soen een peert 4 koeij een runt	6 – 2
Peter van Tolhuijs wever en: vrou	4 – 0
Geraert Voncx en: vrouw een koeij een runt een calff	2 – 10
Adriaen Verloo en: vrouw 2 soenen een dochter een peert 4 koeij een runt een vercken	8 – 15
Hendr: Luijten en: vrouw 2 koeij een calff een vercken	3 – 1
Guilliam Aerts en: vrouw soen een veulen 3 koeij 2 runders een vercken	6 – 17
Adriaen Jennis en: vrouw een peert 3 koeij 2 runders een vercken	5 – 5
Peter de Cock en: dochter een arm meijschen een peert drij koeij een runt een calff een vercken	6 – 5
Peter Matthijs en: vrouw een veulen 2 koeij een runt	3 – 10
Peter van: Eijnde en: vrouw een meijschen een peert 3 koeij een calff een vercken	4 – 17
Jan van Gestel en: vrouw 2 koeij een calff een vercken	3 – 1
Paulus Verwimp en: vrouw en: suster	arm

Peter Verwimp en: vrouw en: dochter 2 koeij een calff een vercken	4 – 1
Jan Wouters vrouw en: dochter	arm
Adriaen van Herck en: vrouw eenen Jonghen 2 koeij een runt een calff	3 – 6
Sijmen Peters en: vrouw eenen Jonghen een peert 3 koeij een runt een calff	6 – 2
Cornelis Buijcx en: vrouw	arm
Paulus Eepoels en: vrouw eenen armen Jonghen 2 koeij een runt een calff	3 – 3
Hendr: Blaes tummerman en: vrouw 2 koeij een calff een vercken	3 – 11
Dionijs de Cock en: vrou een quaet peert 3 koeij een runt een calff	5 – 2
Adriaen van Roesbroeck en: vrouw een koeij een runt een vercken	2 – 7
Cornelis Staes en: vrouw een koeij een runt een vercken	2 – 7
D'wed: Pr: van: Vortijen twee dochters 2 koeij een runt een calff een vercken	3 – 19
Lembrecht Booms en: vrouw een koeij	arm
Jan Eepoels en: vrouw 2 Soenen een dochter een peert 6 koeij een runt een calff een vercken	10 – 13
Adriaen van Obstal en: vrouw cnecht en: meijschen een peert 4 koeij een runt een calff een vercken	8 – 1
Philips de Brier en: vrouw een dochter een peert 3 koeij een calff	4 – 14
Pr: Booms en: vrouw 3 koeij een runt een calff	4 – 2
Adriaen Lintermans en: vrouw een quaet peert 3 koeij een runt een vercken	4 – 2
Jan van Obstal en: vrouw eenen cnecht een arm meijschen een peert 5 koeij een runt een calff een vercken	7 – 19
Andries Geijsels en: vrouw een koeij een calff	2 – 2
Frans Calders en: vrouw een meijschen een peert een veulen 4 koeij een runt	5 – 2
Floris van Kiel soen en: dochter	arm
Adriaen van: Broeck en: vrouw 2 kinderen het oudtste 14 Jaer 3 koeij een runt een calff	5 – 10
Pr: Verrijt en: vrouw cnecht een arm meijschen een peert 4 koeij een runt een calff	6 – 18
Adriaen Heijlen en: vrouw 2 koeij een calff	2 – 18
Adriaen Pauwels en: vrouw 2 koeij	2 – 12
Louijs Roelants en: vrouw 2 koeij een runt een vercken	3 – 3
Pr: van: Broeck en: vrouw dochter 3 koeij een runt een calff	4 – 2
D'wed:e Jan Machiels 2 dochters eenen Jonghen een veulen eenen stier 3 koeij een runt een calff	8 – 2
Merck Stevens en: vrouw een koeij een runt	2 – 4
Andries Geijns en: vrouw een peert 3 koeij 2 runders een calff een vercken	5 – 13
Pr: Buijens en: vrouw een meijschen een peert een runt	6 – 12
Jan Corttenbosch en: vrouw soen een peert 3 koeij een runt een calff een vercken	6 – 5
Jan van Blaijel en: vrouw een dochter een peert 3 koeij een runt een vercken	5 – 19
Jaeck van Passel en: vrouw 2 koeij een calff een vercken	3 – 1
G: Elincx en: vrouw en: broeder meijschen een peert 2 koeij een runt een calff	7 – 6
Merck Leuckens en: vrouw 2 koeij een runt een calff een vercken	3 – 9
Jan Bap: Derboven en: vrouw cnecht en: meijschen een peert 4 koeij 25 schaepen	9 – 1½
Machiel Breugelmans en: vrouw	arm
Joff:e Chaerles dochter, cnecht en: meijschen een quaet peert 4 koeij een runt een calff	7 – 8
Gommer van Steenbroeck Soen en: dochter een peert 3 koeij eenen stier een calff een vercken	7 – 17
Jaeck Stappers Jonckman	1 – 0

Adriaen Leuckens en: vrouw een koeij een runt een calff	2 – 10
Cornelis Ceulemans en: vrouw een arm meijschen 2 koeij een runt een calff	3 – 6
Jan Wijnants en: vrouw Soen en: dochter een peert 4 koeij 2 runders 2 vercken	8 – 6
Adriaen Wijnants Soen en: dochter een meijschen een peert 5 koeij 2 runders een calff een vercken 40 schaepen	15 – 8
Jan Verachtert en: vrouw een koeij een runt	2 – 4
Jan Verloo en: vrouw 3 koeij een rundt	3 – 16
Adriaen Steijnen en: vrouw eenen soen 2 koeij een runt een vercken	4 – 3
Guilliam Verbist een dochter 2 koeij eenen os een calff een vercken	5 – 1
Hendr: Verhaeghen en: vrouw	arm
Jan Verachtert en: vrouw een peert een veulen een koeij 2 runders een calff	6 – 0
Jan van Oistaijen en: vrouw cnecht en meijschen een peert 4 koeij 2 runders een calff een vercken	8 – 9
Jaeck Nuijens en: vrouw soen en: dochter cnecht 2 peerden 5 koeij eenen stier een runt een calff 2 verckens	11 – 0
Adriaen Helsen en: vrouw cnecht een arm meijschen een veulen 3 koeij een runt een calff een vercken	6 – 15
Adriaen Peters en: vrouw cnecht meijschen 2 peerden 7 koeij 2 runders 2 calveren 2 verckens	12 – 6
D'wed:e Sebastiaen Willekens 2 soenen meijschen eenen armen Jonghen een peert 5 koeij 2 runders 32 schaepen	11 – 14
Philip Wuijts en: vrouw cnecht een peert 3 koeij 2 runders	6 – 4
Paulus van Houdt en: vrouw 2 koeij een runt een vercken	3 – 3
Jan Leuckens en: vrouw een koeij een calff een vercken	2 – 5
D'wed:e Guilliam Aerts 2 koeij een runt	2 – 10
Hendr: Peters en: vrouw	arm
Claes Bertels en: vrouw 3 koeij een runt een vercken	3 – 19
Hendr: Wuijts vrouw en: dochter een peert 3 koeij een runt een calff	6 – 2
Jan Wuijts en: vrouw cnecht een peert 4 koeij runt 2 vercken	7 – 4
Andries Cortten en: vrouw eenen armen Jonghen een peert 3 koeij een runt een calff	5 – 2
Pr: Verbist en: vrouw 2 koeij een runt	3 – 0
Jaeck de Brier en: vrouw een blint peert 2 koeij een runt een calff	2 – 4
Jan van Houdt en: vrouw 2 koeij 2 runders	3 – 8
Adriaen Derboven cnecht een meijschen een peert 4 koeij een runt een calff een vercken	8 – 1
Hendr: Aerts en: vrouw 2 koeij een runt	3 – 0
Cornelis Rijns en: vrouw eenen armen Jonghen een peert 3 koeij een runt een vercken	5 – 3
Anthoin Schellens een dochter eenen cnecht een peert 3 koeij een runt een vercken	6 – 19
Frans Valcx en: vrouw soen en: dochter 2 koeij een runt een calff een vercken	5 – 9
Adriaen Ooms en: vrouw 3 koeij een runt 2 calveren	4 – 8
Jan Tubicx en: vrouw soen en: dochter een peert 3 koeij een runt een calff 2 verckens	
Peeter Brants en: vrouw	arm
Hendrick Verheijen en: vrouw	arm
Peter van Steenbroeck en: vrouw 2 soenen een dochter een peert 5 koeij 2 runders een calff 2 verckens	10 – 8
D'wed:e Jan van Tendeloo en: soen 2 koeij een calff een vercken	3 – 11

Jan Verheijen en: vrouw eenen cnecht een peert 3 koeij een runt een calff een vercken	6 – 5
Jan van den Heuvel en: vrouw een arm meijschen 3 koeij een runt een calff een vercken	4 – 5
Peter de Neff en: vrouw een meijschen eenen armen Jonghen een peert 4 koeij een calff een vercken	6 – 13
Peter Verbist en: vrouw soen en dochter een peert 4 koeij een runt een vercken	7 – 15
Machiel van In en: vrouw cnecht en: meijschen een peert een veulen 4 koeij een calff	8 – 0
Cathalijn van Dael	arm
Jan Laermans en: vrouw een meijschen eenen armen Jonghe een peert 4 koeij een calff	6 – 10
Hendr: Laermans en: vrouw een peert 3 koeij een runt een vercken	4 – 19
Jan Thils en: vrouw een meijschen een peert 4 koeij een runt een calff	6 – 18
Servaes Leuckens en: vrouw een meijschen eenen armen cnecht een peert 4 koeij een runt	6 – 12
Wouter de Becker en: vrouw een meijschen 2 koeij een calff een vercken	4 – 1
Frans Jennis en: vrouw 2 koeij een calff	3 – 18
Adriaen Ooms en: vrouw soen een koeij een calff	3 – 2
Hendr: de Roeck molder vrou en: soen en: dochter 2 koeij	11 – 12
Jan Derboven en: vrouw 2 koeij een runt een calff	3 – 6
Hendr: Verlinden en: vrouw een meijschen eenen armen Jonghe een peert 4 koeij een runt een calff	6 – 18
Jan van Gauberghen smit en: vrouw	4 – 0
De wed:e Servaes Verstappen een koeij	1 – 6
Jan Bapt: Derboven en: vrouw 2 koeij	2 – 12
Pr: Calders en: vrouw	arm
Adriaen van Houdt ionckman en: custer	2 – 0
Mr: Saelen Schoelmeester en: vrouw	2 – 0
Jan van Dingenen en: vrouw een meijschen 2 koeij een calff	3 – 18
Meijer Moors cnecht en: meijschen een peert 6 koeij 2 runders	10 – 12
Joachim Geudens en: vrouw cnecht en: meijschen en: soen een peert 5 koeij een calff en: woonende in de brauerij	16 – 6
Catharina Verborght	arm
Norbert Derboven en vrouw: een arm meijschen 2 koeij	2 – 12
Cornelis Thielemans en: vrouw cuijper	4 – 0
Jan Thomas schoenmaecker en: vrouw	4 – 0
Thomas Janssens en: vrouw soen en: cnecht wever	6 – 0
D'wed:e Jan Colbunders 2 dochters eenen cnecht een peert 4 koeij een runt een calff een vercken	8 – 11
D'wed:e Peter Colbunders soen en: dochter een peert een veulen 3 koeij een calff	6 – 14
Jan Boonen radtmaecker en: vrouw	4 - 0
Cornelis Rijns en: vrouw 3 koeij een runt een calff	4 – 2
Mr: Carolus Verhaeghen barbir en: vrouw	5 – 0
Joachim Verlinden en: vrouw een meijschen eenen armen ionghen een peert 3 koeij een runt een calff een vercken	5 – 17
Den Heer Pastoor en: meijschen	9 – 0
Den Hr: capelaen	3 – 0
Jan Buijens en: vrouw cnecht en: meijschen een peert 3 koeij een calff een vercken	7 – 0

d'wed:e Anth: Feremans dochter en: soen een koeij	3 – 6
Ignatius Verstappen en: vrou 2 koeij een calff	2 – 18
J: Rosa en: vrouw een meijschen	2 – 0
Den Secrets: J: Bossier en: vrouw en: meijschen	7 – 0
Peter Thielemans en: vrouw cuijper	4 – 0
Govaert van Dijck en: vrouw een peert 2 koeij een calff	3 – 18

Som: Totalis compt ter som: van	886 –0 ½
Waer bij gevoeght achthien ploeghen ider ploegh genomen op 30 bunderen belopt	90 – 0
Soo dat samen met de ploeghen beloept ter som: van	976 –0 ½

Aldus gedaen ende gepasseert Coram Moors Meijer en: gemeijne schepenen desen 23 Augustij 1702

J: Bossier sris: (handtekening)

Den onders: Heer Pastoor der heerl: Hersselt verclaert dat dese personen in desen in margine voor arm aengeteckent warachtigh te sijn oirconde etc:

F: Bern: vander Donck
Pastoor tot Hersselt

Bron:
Rijksarchief A:nderlecht: Fonds Staten van Brabant Cartons: Nr. 393/70: Kohier van het hoofdgeld, beestgeld en paardengeld, opgemaakt conform het plakkaat van 2 juni 1702. Herselt. (Inventaris T 25: Staten van Brabant Cartons; B. Augustyn, Brussel, 2001)
Het kohier voor Herselt bestaat uit 1 katern met 10 beschreven folio's met doorlopende tekst.

NOG ERFENISOPROEPEN IN DE 'GAZETTE VAN GEND'

(jaargang 1776)

Dr. Paul Huys

Voor het congresnummer van *Vlaamse Stam* (volledig aan West-Vlaanderen gewijd) van maart-april 2011 excerpeerden we de jaargang **1776** van de "Gazette van Gend" (GvG), maar beperkten ons voor die gelegenheid tot uitsluitend de West-Vlaamse advertenties daarin. In de onderhavige bijdrage vervolledigen we nu het overzicht van de erfenisoproepen uit **1776** met die uit de andere gewesten.

De jaargang **1776** bevat, benevens de dertien reeds gepubliceerde West-Vlaamse items, bovendien nog achttien andere oproepen tot erfgenamen. Die zijn als volgt verdeeld over de verschillende gewesten: veertien uit Oost-Vlaanderen (zes uit **Gent**, twee uit **Zele** en telkens één uit **Dendermonde**, **Eine**, **Hansbeke**, **Ninove**, **Ronse** en **Stekene**), twee uit de huidige provincie Antwerpen (**Lier** en **Mechelen**), één uit Zeeuws-Vlaanderen (**Sluis**) en één uit Frans-Vlaanderen (**Duinkerke**).

- - - - - - - - -

Jacobus Kesteloot, Duinkerke *(GvG van 1 en 8 januari 1776)*
Deze oproep, uitgaande van notaris-procureur Castrique den oudsten (te Duinkerke), wordt gericht tot de nakomelingen van Jacobus Kesteloot, die gehuwd was met Anna Home, van wie twee kinderen, m.n. Petrus Jacobus (° 11.01.1655), die al op jonge leeftijd uit Duinkerke is vertrokken, en diens jongere broer Philippus Ignatius (° 01.05.1657), gehuwd in Duinkerke en die enkele (kinderloze) kinderen had o.w. Maria Magdalena Kesteloot. De oproep geldt de eventuele erfgenamen van Petrus Jacobus.

Isabella van Hulle, Hansbeke *(GvG van 1 en 15 januari, 4 en 25 maart 1776)*
Jacques Steyaert, griffier van Hansbeke, als "ontvanger van de heerlijke vervallen", doet een oproep tot de erfgenamen ten sterfhuize van Isabella van Hulle, aldaar overleden op 11 januari 1773. Haar kwartieren: 2. Jacques van Hulle, x 3. Janneken de Clercq; 4. Charles van Hulle, x 5.Cornelia Rogiers; 8. Joos van Hulle. Er zijn geen mannelijke hoirs.

Kanunnik Francies van der Straeten, Eine *(GvG van 29 januari, 19 februari, 11 maart en 1 april 1776)*
Sterfhuis van heer en meester Francies van der Straeten, overleden als kanunnik van het Kapittel te Eine op 1 mei 1775 en voordien pastoor in Elzegem. Zijn kwartieren: 2. Urbanus van der Straeten, x 3. Adriana van Lynzeele; 4. Jan van der Straeten, x 5. Cecila vanden Hende; 6. Jan van Lynzeele; 8. Jan (sr.) van der Straeten, x 9. Olivieryne van Heylesone; 10. Antone vanden Hende, x 11. Joosyne van Lancker; 16. Nicolaes van der Straeten; 18. Louis van Heylesone. Jan van der Straeten (kw. 8) fs. Nicolaes en Olivieryne van Heylesoone hadden, benevens hun zoon Jan (kw. 4), nog een andere zoon, Nicolaus (jr.) genaamd, die eerst gehuwd was geweest met Tanneken Naessens en daarna met Janneken Biebuyck.
Er worden nog andere gerechtigde descendenten vermeld, m.n. die van Olivieryne van Heylesoone (kw. 9) uit haar tweede huwelijk. Nadat ze weduwe was geworden bij de dood van Jan sr. van der Straeten (kw. 8) was ze hertrouwd met Joos de Decker en had met hem o.a. een dochter Catharine de Decker die trouwde met Hendrik Vlaemynck; hun dochter Anne

Vlaemynck trouwde met Jan de Schepper, die samen een dochter hadden, Anne Marie de Schepper die trouwde met Gillis de Stoop en zij kregen een zoon, Judocus de Stoop genaamd. De vermelde Olivieryne van Heylesoone (kw. 9) had uit haar 2e huwelijk met Joos de Decker nog een andere dochter, genaamd Marie de Decker die huwde met Adriaen Waeghe (sr.). Dit echtpaar Waeghe-De Decker had vier kinderen (elk met nageslacht):
a. een zoon Pieter Waeghe, die een dochter had, m.n. Petronilla Waeghe, die trouwde met Olivier Vlaemynck, van wie een zoon Francies Vlaemynck.
b. een zoon Francies Waeghe, die huwde met Adriana Tack. Dat echtpaar Waeghe-Tack had twee kinderen: 1. een zoon Adriaen, die op zijn beurt een zoon Francies had met verscheidene andere kinderen; en 2. een dochter Joanna Waeghe, gehuwd met Pieter de Baere, van wie een zoon Gerardus de Baere.
c. een dochter Anne Marie Waeghe, die huwde met Paulus Vlaemynck, van wie een zoon Francies Vlaemynck, die op zijn beurt een zoon had, genaamd Paulus-Ignatius Vlaemynck.
d. een zoon Adriaen (jr.), die drie dochters had, genaamd Isabella, Barbara en Carolina Waeghe.
Deze vier kinderen (met descendenten) van het echtpaar Waeghe-de Decker vormen de "vier branches in den tweeden hoofd-stak van de vaders-vaders-moederlijke zijde".
Bovendien had de vermelde Olivieryne van Heylesoone (kw. 9) uit haar 2e huwelijk met Joos de Decker ook nog twee andere kinderen: a. een zoon, Joos de Decker; b. een dochter Barbara de Decker, die tweemaal huwde, eerst met Jan Cordier, en daarna met Joos Corie.
Daarnaast waren er ook nog de hoirs van de vaders-moederlijke zijde, nl. de descendenten van Cecilia vanden Hende (kw. 5), gehuwd met Jan van der Straeten fs. Jan fs. Nicolaes. Uit het huwelijk van haar vader Antone vanden Hende (kw. 10) met Joosyne van Lancker (kw. 11) waren immers - benevens Cecilia vanden Hende (kw. 5) - ook nog een broer en drie zusters van Cecilia geboren, namelijk: a. Raphael vanden Hende (gehuwd met Suzanna de Backer); b. Marie vanden Hende (gehuwd met Joris Borrens, van wie de kinderen Gillis en Marie Anna Borrens); c. Joanna vanden Hende (gehuwd met Jan Delbecq en daarna met Jacques Philippe de Cherf, van wie resp. kinderen Jan Philip Delbecq en Joanna en Philippe de Cherf); d.Anna vanden Hende (overleden geestelijke dochter in Gent, † 4 mei 1694).
De kanunnik-erflater liet een testament opstellen op 4 maart 1775; en op 18 november 1775 werd een staat van goed opgemaakt van de "meuble en immeuble" goederen. Uitvoerder testamentair is Sieur Jan Baptiste Camberlyn fs. Gillis Guillaume (Opbrakel).

Guilliam van der Aa, Lier *(GvG van 29 januari en 22 juli 1776)*
Erfgenamen gezocht van Sieur Guilliam van der Aa, geboortig van Lier en gehuwd met Theresia (van) Sofen, geboortig van Vorselaar. Beiden zijn overleden in Lier. Hij was de zoon van Henricus van der Aa en van Elizabeth Peeters, zij de dochter van Michiel Sofen en van Maria de Beucker, beiden in Lier overleden. Testamentair executeur is de eerwaarde heer "plebaan" (= pastoor van een kathedrale kerk die ook parochiekerk is) van Lier.

Joanna Pierson, Sluis *(GvG van 5 februari 1776 en van 5 juni 1777)*
Oproep tot de erfgenamen ten sterfhuize van wijlen Joanna Pierson, weduwe van dhr. Pieter Cornelis van Hougem, in zijn leven griffier van de stad Sluis. Op verzoek van Jan Willem Ermerins c.s., gemachtigde ten sterfhuize, worden de gegadigde erfgenamen opgeroepen zich aan te melden ter "Rolle van het Gerecht" [van Sluis] op maandag 19 februari 1776. - De tweede, veel latere oproep van 5 juni 1777 (*sic)* betreft de aankondiging van de aanstaande "boedelscheiding" van het vermelde sterfhuis.

Joseph Rohart, lic. med., Ronse *(GvG van 19 februari, 23 mei en 22 augustus 1776)*
Oproep vanwege Jan Baptiste Murus, baljuw van Rozenaken (= Russeignies) in het Land van Aalst, betreffende het sterfhuis van meester Joseph Rohart, licenciaat in de medicijnen, zes

jaar eerder overleden in Ronse op 27 mei 1771. Hij had een zoon, Joseph François Rohart, die al gedurende "menigvuldige jaren uitlandig is, zonder dat men sedert van zijn leven iets heeft vernomen". Baljuw Murus handelt in opdracht van de apparente hoirs ten sterfhuize-Rohart, namelijk: a. Pieter Francies en Jan Baptist Cornil, Pieter Pauwel Cornil en Jan Baptiste Herman, gehuwd met Reine Blanche Cornil, allen wonende te Phalempin; b. Antone Francies la Croix, gehuwd met Marie Marguerite Tilly, wonende in Corvin; c. Pieter Mahieu, gehuwd met Félicité Tilly, wonende in Epinoy. Ingevolge sententie van 7 september 1773 van baljuw en leenmannen van de Vrijheid van Ronse wordt nu "ten tweeden reyze ingedaagd en opgeroepen" de voormelde uitlandige zoon Joseph François Rohart, evenals eventueel andere gegadigden, om op 11 juni 1776 te verschijnen voor baljuw en leenmannen in hun gewone vergadering.

Catharina Perremans, Mechelen *(GvG van 19 februari en 9 september 1776)*
Oproep tot de gegadigde erfgenamen van juffrouw Catharina Perremans, geboren te Hingene en begijntje in het Groot Hof te Mechelen, aldaar overleden in 1710. Zij was de dochter van: 2. Adrianus Perremans, x 3. Elizabeth Verdickt, die dochter was van 6. Adriaen Verdickt. De oproep betreft een behuisde hofstede met schuur en stallingen en een partij land, groot ca. 11 bunderen en 2 dagwanden, gelegen in Bornhem, in Broekstraete en Spierenbroek, door haar achtergelaten en nog in onverdeeldheid gebleven in haar sterfhuis.

Magdalena Emmanuëla Neyt, Gent *(GvG van 11 en 29 april en 9 mei 1776)*
Notaris-procureur le Mahieur (Gent, Bennesteeg) doet een oproep aan de erfgenamen van het sterfhuis van kw. 1. Magdalena Emmanuëla Neyt, overleden in Gent op 24 februari 1776. Haar vaderlijke kwartieren: 2. Cornelis Neyt; 4. Jan Neyt x 5. Catharina Oosterlynck; 8. Joos Neyt, x 9. Catharina de Raeve.
(N.B. In een latere oproep, van 2, 6 en 9 januari 1777, worden een aantal nieuwe gegevens meegedeeld: zie volgend nummer.)

Amelberge van Uytfangen, Zele *(GvG van 6 mei 1776)*
Oproep tot mogelijke erfgenamen door dhr. Dons de Lovendeghem, ontvanger-generaal van Hare Majesteits Domeinen, betreffende het sterfhuis van Amelberge van Uytfangen, overleden in Zele op 5 november 1775. Zij was de dochter van 2. Petrus van Uytfangen.

Marie Lodewijckx, Gent *(GvG van 6 mei 1776)*
Oproep tot erfgenamen, ook vanwege ontvanger-generaal Dons de Lovendeghem, betreffende het sterfhuis van Marie Lodewyckx, overleden in Gent, Schipgracht, op 26 januari 1776. Er worden geen kwartieren meegedeeld.

Beatrix Engelaere, Gent *(GvG van 14 mei, 6 juni en 4 juli 1776)*
Oproep vanwege procureur Claus (Gent, Botermarkt) betreffende het sterfhuis van juffrouw Beatrix Engelaere, overleden in Gent op 14 mei 1776. Haar kwartieren: 2. Joannes Engelaere, x 3. Marie Pieters; 4. Robert Engelaere, x 5. Marie Nonckele; 6. Joannes Pieters; 10. Michael Nonckele, x 11. Joanne van Labeke. In het sterfhuis is alsnog de vaderlijke zijde vacant.

Petrus Gomarus Hendrickx, Gent *(GvG van 14 mei en 4 juli 1776)*
Oproep tot erfgenamen vanwege ontvanger-generaal Dons de Lovendeghem, betreffende het sterfhuis van sieur Petrus Gomarus Hendrickx, overleden op 23 februari 1776 te Gent in de Kammerstraat. Zijn kwartieren: 2. Antonius Hendrickx, x 3. Margaretha Lancksweert; 6. Carolus Lancksweert. Er zijn geen gekende erfgenamen in de branche-Lancksweert. Eventuele gegadigden moeten zich wenden tot notaris-procureur Gillis Lucas van Hove (Gent, Hoogpoort).

Marie Therese Louise Meys, Dendermonde *(GvG van 10, 17 en 24 juni 1776)*
Oproep tot erfgenamen vanwege ontvanger-generaal Dons de Lovendeghem betreffende het sterfhuis van Marie Therese Louise Meys, overleden in Dendermonde op 26 april 1776. Zij was de weduwe van dhr. Jan Eeraert, in zijn leven Raad en Erfachtig Ontvanger van het Land van Dendermonde. Haar kwartieren: 2. heer en meester Louis Jean Meys, x 3. Geerardine Dorothea Speeckaert; 4. Andries Meys, x 5. Victoria Maseman; 6. Gerardus Speeckaert, x 7. Françoise Aldegonde van Alstein; 12. Geerard (sr.) Speeckaert, x 13. N.N. van Laerebeke. De gegadigden moeten zich wenden tot notaris-procureur Gilllis Lucas van Hove (Hoogpoort, Gent).

Joannes van Schauwenbroeck, Zele *(GvG van 18 juli 1776)*
De oproep gaat uit van de drie dochters van wijlen het echtpaar Jan (sr.) Christiaens, gehuwd met Gertrude Bauwens. Die dochters, met hun resp. echtgenoten, zijn: a. meester Karel van Schauwenbroeck, gehuwd met Marie Christiaens; b. Gillis Audenaert, gehuwd met Joanna Christiaens; c. Jan Baptiste Berlan, gehuwd met Josepha Christiaens. Zij, met consoorten, richten een rekwest tot burgemeester en schepenen van Zele, betreffende hun broer en zwager Joannes Christiaens, die "uitlandig" is en van wie ze al meer dan dertig jaar geen nieuws meer hebben. Het gaat om zijn part ten sterfhuize van hun vader Jan (sr.) Christiaens, volgens de liquidatie, wettelijk gepasseerd in Zele op 13 januari 1776; Jan (jr.) heeft daarin recht op een som van 38 £ gr. courant. De oproep geldt deze (vermoedelijk overleden) Joannes Christiaens (jr.) en/of zijn mogelijke hoirs.

Magdalena Hutsebaut, Gent *(GvG van 29 juli en 5 augustus 1776)*
In opdracht van de ontvanger-generaal Dons de Lovendeghem doet notaris Gillis Lucas van Hove (Gent, Hoogpoort) een oproep betreffende het sterfhuis van Magdalena Hutsebaut, overleden - zonder gekende erfgenamen - te Gent op 20 september 1775. Haar kwartieren: 2. Jacobus Hutsebaut, x 3. Margareta van Nieuwenhuyse; 4. Guillaume Hutsebaut; 6. Guillielmus van Nieuwenhuyse. De gegadigden moeten zich wenden tot notaris-procureur Gilllis Lucas van Hove (Hoogpoort, Gent).

Barbara Constantia de Weghe, Ninove *(GvG van 2 september, 21 oktober en 25 november 1776, alsook in die van 13 januari 1777)*
Oproep vanwege heer en meester François Joseph Follez, hoofdbaljuw van Ninove, als ontvanger der vacante en andere goederen, competerende H.H. de prinses van Rohan-Soubise, gravin-douairière van Marzan, vrouwe van Ninove etc. De oproep betreft het sterfhuis van Barbara Constantia de Weghe, overleden in Ninove op 28 september 1772, jonge dochter van: kw. 2. Sieur Joannes de Weghe, x 3. Barbara Christina van Varenbergh; 4. Adriaen de Weghe, x 5. Joanna Catharina Roelofs; 10. Philippus Roelofs, x 11. Marie vander Haeghen. Zij laat geen erfgenamen na in de branche van de voornoemde Marie vander Haeghen, wier filiatie alsnog onbekend is. Gegadigden moeten zich melden bij procureur Joannes Baptista Milo in de Beverstraat te Ninove.

Judoca Petronilla van Vlierberghe, Stekene *(GvG van 31 oktober, 14 november en 5 december 1776)*
Sterfhuis van Judoca Petronilla van Vlierberghe, overleden in Stekene, Land van Waas, op 6 juli 1776. Haar kwartieren: 2. Guillielmus van Vlierberghe (zijn vrouw is niet vermeld); 4. Gillis van Vlierberghe, x 5. Petronilla Ingels; 10. Marinus Ingels, x 11. Maria de Brauwer (° Stekene, 1648); 20. Jan Ingels; 22. Petrus de Brauwer, x 23. Catharina Steels; 40. Antonius Ingels. De erflaatster was gehuwd met sieur Joannes Josephus de Munck, "houder" gebleven in het sterfhuis. "Dirigent" ten sterfhuize is François van Puyvelde, "costumier" in Stekene, die beschikt over "den Boom-Genealogicq" van het geslacht der overledene.

Joanne de Wilde, Gent *(GvG van 5 december 1776, alsook van 16 januari en 27 februari 1777)*
De oproep betreft de erfgenamen van Joanne de Wilde, overleden op 28 januari 1776 als "meerderjarige wees" in het Wezenhuis van Gent. Haar kwartieren: 2. Jan de Wilde, in 2e huwelijk x 3. Catharina Françoise vander Cruycen; 4. Guislain de Wilde; 6. Joos vander Cruycen, x 7. Marie de Groote. De oproep gaat uit van Jan François Hacquart, notaris en procureur voor de Schepenen van Gedeele van Gent, als "geauthoriseerde" ten sterfhuize.

VANDER ACHTERTS UIT WESTMALLE

Gerard Geudens en Lode Van Staeyen

(1) KATLEEN VANDER ACHTER

Op 4 september 1398 komt **Katleen Vander Achter** samen met haar echtgenoot Joannes De Valkenere voor in een akte van Westmalle. Dat is waarschijnlijk de eerste vermelding van die familienaam. In de streek is er immers geen toponiem waarnaar de naam kan genoemd zijn. Dat betekent dan dat Katleen of haar vader ingeweken zou zijn.[1] Over haar afstamming of herkomst is er op dat ogenblik niets bekend. Waarschijnlijk is zij, of haar vader, en zoals andere naamgenoten ingeweken uit de streek van Schelle, Aartselaar, Kontich ofwel uit Loenhout of uit Antwerpen.

Achter de naam Valkenere of Vogel er kan gelijk welke familienaam schuil gaan: Vander Achtert, Van Staden, Van den Broeck, enz ... Als het beroep niet langer wordt uitgeoefend dan kan het zijn dat de oorspronkelijke naam terugkeert, maar hij kan ook behouden blijven. Zo waren er bijvoorbeeld metsers aan de kathedraal van Antwerpen die 'De Vogeler' heetten. Het beroep ging over van vader op zoon maar als één die naam ging voeren wat dan met de andere kinderen ?

Dat het beroep in Westmalle of Brecht voorkwam baart geen verwondering. Immers de streek van de Kempen[2] was bekend voor het africhten van valken. Elke edelman was het in die tijd aan zijn stand verplicht van een valk te bezitten. Hij had dus ook een valkenier nodig.

De oudste akten uit 1398 en 1406 gaan over leningen uitgedrukt in nobele en guldens maar in de derde akte uit 1423 verschijnt Katleene alleen, ze was weduwe geworden, en ze heeft het over haar zoon Ector (Hector) daar vader 'af' was: Joannees Vander Meere[3]. De zoon is dan meerderjarig geworden. De akte gaat over land en een *stede*.

Een Jan Vogele krijgt in hetzelfde jaar van Jan Pauwels Vander Meere een *beemd te erve* gelegen in Juxschot. Dit gehucht van Brecht heette daarna Sint-Antonius-Brecht en thans Zoersel. Het lag vlakbij Westmalle. Het is wel duidelijk dat wij te maken hebben met een familie valkeniers. Katleene verwijst in haar laatste akte ook naar goederen gelegen naast die van Willem Van Esbroeck en daarop was gevestigd **Hendrik Vander Achter**.[4]

(2) HENDRIK VANDER ACHTER

Een tweede vondst is een verkoopakte van Westmalle uit 1421 waarin voor het eerst vermeld wordt: **Henricus Vander Achter** erve.[5]

Alles wijst erop dat Malle oorspronkelijk een Frankische nederzetting geweest is. Vóór 1100 woonden er te Westmalle, in de hoeve ten Driessche, al meiers en waren het oostelijk en

1 Stadsarchief Antwerpen (verder afgekort SAA, Schepenregisgters van Antwerpen (verder afgekort SRA), reg. 1-2n, fol. 115.

2 J. GORIS, *Aloude valkerij in de Kempen en aan de vorstelijke hoven*. Eigen beheer, Arendonk, 1966, 171 pp.

3 SAA, SRA, reg. 1, fol. 343.

4 SAA, SRA, reg. 9, fol. 150.

5 SAA, SRA, reg. 7, fol. 101v°.

het westelijk deel gescheiden. Het westelijk deel bleef, samen met Zoersel, afhangen van de hertog van Brabant.[6]

De abt van de abdij van Villers werd in 1238 grondheer van Westmalle en Zoersel mits de belofte een abdij te stichten. Thomas de meier verkocht op 13 mei 1449 zijn heerlijkheid met het Hof ten Driessche aan Adriaan Van der Molen.

In de verschillende schepenakten was altijd sprake van het erf nooit van Hendrik zelf, ook geen beroep of bezigheid. Het is mogelijk dat hij vanuit Schelle als pachter van de abdij naar Westmalle gekomen is, maar dat hij in geen enkele akte van aan- of verkoop van goederen of renten voorkomt is dan wel hoogst ongebruikelijk.

De kans dat hij als valkenier vanuit Boechout, Hove of Kontich naar Westmalle gekomen is lijkt ons veel groter. In de schepenregisters van Mechelen zijn er trouwens twee sporen. In een akte uit 1374 bevestigen **Henric Voghel** en Peter Voghel, gebroeders dat zij van Aliet, de weduwe van hun broer Jan, de roerende en onroerende goederen ontvangen hebben die hen waren aangestorven.

Nog overtuigender zijn inschrijvingen uit 1386 op naam van **Henricus Vander Achter.** Zowel de Latijnse schrijfwijze als het jaar wijzen in die richting. Inwoners uit Kontich en omstreken trokken in die tijd blijkbaar ook naar Mechelen om daar voor de schepenen te compareren (= te verschijnen).[7]

In een paar akten komt de naam van Lysbeth Ghysels voor als weduwe Vander Achter. Was dat misschien zijn moeder? Er zijn nog akten in 1423, 1424 en 1426 en dan niets meer. Alleszins is Hendrik overleden vóór 1434. Zijn weduwe Janne Van Nuffel komt in 1437 eindelijk tot de volledige schrijfwijze van de familienaam d.i. de achterste - t - inbegrepen. Voor het laatst verschijnt de weduwe in 1446 en de goederen heetten in 1449 nog altijd 'Hendrik Vander Achter erve'.[8]

Hendrik liet 3 kinderen na : **Jan, Digne en Wouter** die respectievelijk volgen onder 2.1, 2.2 en 2.3.

2.1 Jan Vander Achtert.

Uit niets kan worden afgeleid wie van de drie kinderen Jan, Digne of Wouter de oudste is. Wij gokken op Jan. Over zijn beroep of van enige bezigheid wordt nergens iets verteld net zoals bij zijn vader, zodat hij heel waarschijnlijk ook valkenier geweest is.

Het duurt tot 25 februari 1440 voor wij iets over hem horen. Zijn broer Wouter geeft hem te erve zijn deel in de goederen die verstorven zijn van hun vader, gelegen in Westmalle. In die documenten lezen wij ook de naam van zijn echtgenote **Marien Van der Meerijt**.[9]

Merkwaardig genoeg geeft Jan, amper vier jaar later, aan zijn broer al zijn goederen terug maar behoudt de tocht (het vruchtgebruik). In ruil belooft Wouter zijn broer zijn leven lang: eten, drinken, kleren, schoenen, enz ... (akte dd. 27.7.1444).[10]

6 H. BROEN, Het kasteel en de heren van Westmalle, in *Jaarboek heemkring Malle,* 1984.

7 Stadsarchief Mechelen, Schepenregisters Mechelen, serie 1, boek 3, fol. 60.

8 SAA, SRA, reg. 10, fol. 255.

9 SAA, SRA, reg. 29, fol. 169v°.

10 SAA, SRA, reg. 33, fol. 32v°.

In 1446 en 1448 zijn er nog akten waarin hij renten koopt. Pauwels Vander Meerijt te Brecht vermeldt: Jan Vande Achtert wonende te Westmalle en Hendrik Gielys Wouterszoon. In de laatste akte die wij konden vinden is Jan alleen (zonder echtgenote) opgenomen. Was zij toen reeds overleden ?

Nergens is sprake van kinderen. Dat zou ook onwaarschijnlijk zijn gelet op het feit dat hij zijn goederen afstaat aan zijn broer.

2.2 Digne Vander Achtert.

Digne was gehuwd met Gielys Wouter Vander Meerijt te Brecht. Die krijgt van zijn schoonmoeder Janne Van Nuffel (weduwe van Hendrik), al haar goederen die bestemd zijn voor haar kleinkinderen. In ruil belooft Gielys haar te onderhouden van eten, drinken, cleren, enz ...[11]

Jan en Marie, de wettelijke kinderen van Digna verkopen de goederen aan Lysbeth Lodenaerts in 1450. Digne is overleden vóór 1446.

2.3 Wouter Vander Achtert.

Na de dood van zijn vader (1434) trekt Wouter naar de stad. Hij leent geld en de goederen van zijn vader dienen als pand. Op dat ogenblik is hij meerderjarig (dus meer dan 25) en dus geboren in 1408 of vroeger. Zijn grootvader moet dan geboren zijn halverwege de 14de eeuw.[12]

In 1435 is hij gehuwd met Lysbeth Snellinckx. Op 28 februari 1439 koopt hij een huis in het Kipdorp genaamd 'Den Cleynen Helm'. In de lijst van de poorters van Antwerpen van 1438 is hij opgenomen als 'marskramer'. Zo te zien is hij dan goed gesetteld in Antwerpen.[13]

Op 23/1/1440 verklaren Arnout Masen en zijn vrouw Katline Snellaerts, eigenaars van den Groten Helm, dat de doorgang tussen hen en de Cleynen Helm van Wouter Vander Achtert aan hen toebehoort. Zij geven echter toestemming aan Wouter om deze doorgang boven den eersten zolder van zijn huis te overtimmeren.[14]

Daarna beginnen zij schulden te maken. Wouter gaat geld lenen op 12 april 1440 van Imbrechts, op 8 mei 1440 van Vande Heyden, op 23 november 1440 van Peter De Maech, op 21 juni 1442 van Albrecht Van Aemel en op 30 mei 1445 van Gysbrecht Van Moerseke. Zijn echtgenote Lysbeth verkoopt op 6 april 1442 een rente aan haar neef en op 13 juni 1443 aan haar zuster. Op 30 juni 1445 moet hij 'Den Cleynen Helm' terug verkopen.

Wat is er uiteindelijk van Wouter geworden ? Is hij berooid teruggekeerd naar Westmalle ? Op 5 maart 1457 is er in een akte van Westmalle nog sprake van: de kinderen Wouter Vander Achtert maar daar wordt later niets meer over vernomen.[15]

11 SAA, SRA, reg. 37, fol. 24v°.
12 SAA, SRA, reg. 21, fol. 435v°.
13 SAA, SRA, reg. 26, fol. 167v°.
14 SAA, SRA, reg. 28, fol. 192v°.
15 SAA, SRA, reg. 53, fol. 47v°.

VERVALLEN HOFSTEDEN IN HET BRUGSE VRIJE

Eddy Dubruqué

De Brugse vrije bundel nr. 359[1] en 360[1] bevatten de beschrijving van de vervallen hofsteden en huizingen die zich bevonden, ten Lande van Vrijen opgemaakt door de rapporten van de berijders[2] van het Vrije in het jaar 1751. Vervallen hofsteden[3] waren hofsteden die niet meer gebruikt werden als hoeve. De landerijen en zaailanden werden wel nog verpacht en gebruikt, de grootte werd uitgedrukt in gemeten of gemet[4]. De huizen die erop stonden werden verpacht als woonst. Deze bundel bestaat ten eerste uit twee lijsten, deel A en B. Lijst A is een beschrijving per ambacht en gemeente van het vervallen goed met de vermelding van de eigenaar en de staat van het goed en soms met de vermelding van de herkomst. Lijst B heeft de naam van de eigenaar(s) en de huurder(s) van het huis, schuren en stallingen en de landerijen. Beide lijsten werden verwerkt tot één geheel. Daar waar er verwijzingen zijn naar de andere lijst werd dit vermeld. Deze bundel bevat nog een groot aantal losse stukken met beschrijvingen van verlaten hofsteden, ten lande. Deze werden ingeschreven onder losse stukken in bundel[5]. Hieronder de tekst die naar alle hoofdmannen werd verstuurd om hen aan te manen zich in hun parochie in orde te stellen met de nieuwe verordening aangaande de verlaten en vervallen hofsteden. In ons voorbeeld de verordening voor Loppem.

Lieven ende beminden Hooft-man van Loppem
Wij hebben by onse politicque ordonnantie, in daeten 15 october 1750 aen alle proprietarissen, en aen een yder die het aengaen magh; feriëuselijck belast, ende geordonneert van binnen den tijdt daer by geprescribeert ende gelimiteert, op te maecken de hof-steden, schueren, stallingen, ende andere edificien die 't sedert den tijdt van 10 jaeren voor de daete van de selve ordonnantie zijn afgebroken ofte ten vollen zijn vervallen, ende dat soo goet ende souffisant als die te vooren syn geweest, mitsgaeders van promptelyck te rapareren de gonne die stonden tot ruïne te commen ofte eenighsints veronachtsaemt waeren, alles in consequentie vande gedecreteerde costuymen van desen Lande, ende op de peynen ende amenden daer by gecommineert, ende gestatuëert, dan gemerckt Wy ten versoecke van het officii genootsaeckt zijn ons te informeren, wie van dusdanige proprietarissen in faute zijn gebleven van aen de voorgemelde costuymen ende ordonnantien pointuëlijck te volkomen; Soo dient desen om U-L. te belasten ende te ordonneren, van binnen den tijdt van veerthien dagen naer 't ntfangen deser, ter greffie van den voorseyden Lande te bewegen, eene naerder pertinente lyste van alle de afgebroken, vervallen, ende ruïneuse hof-

1 N.v.d.r. Dit artikel werd lange tijd bewaard op de redactie omdat het kon dienen voor het congresnummer. Door omstandigheden en de dikte van het congresnummer (het vorig nummer) moest dit artikel verhuizen naar dit nummer waarin het slechts voor de helft kan weergegeven worden. Het bevat trouwens niet alleen 'West-Vlaamse' gegevens maar ook informatie over Oost- en Zeeuws-Vlaanderen. Bron: Rijksarchief Brugge. Brugse Vrije Bundels 1474 – 1798, Regionale overheidsinstellingen tot 1795

2 Gerechtsdienaars te paard. Hun dienst bestond erin in het narijden en aanhouden van ballingen en op heterdaad betrapte misdadigers aan te houden. Vonnissen ten uitvoer te brengen. Invorderingen der belastingen en pachtgelden te bedwingen. De Amman in de uitvoer van de halsrechtingen en andere lijfstraffen bij te staan. Het schouwen, bezichtigen en inspecteren van de wegen. (Stallaert Glossarium I A)

3 Hofstede (hofstade, hofstat, ook hovestede, hovenstat, hoofdstede) De grond waarop een hof met zijn toebehoorten (schuren, stallen, woning, landerijen) staat. Verwijs & Verdam dl III

4 In het Brugse Vrije is één gemet 4479 m2. Voor de stad Brugge is één gemet is 4423 m². De maat is de oppervlakte dat een koppel paarden kan omploegen tussen zonsopgang en zonsondergang.

5 In het Brugse Vrije is één gemet 4479 m2. Voor de stad Brugge is één gemet is 4423 m². De maat is de oppervlakte dat een koppel paarden kan omploegen tussen zonsopgang en zonsondergang.

steden, schueren, ende stallingen; gestaen geweest ofte gelegen onder U-L. prochie ende dat 't sedert de voorschreven daete, met den naeme van de jegenwoordige proprietaissen, gebruyckers ende groote van de selve hofsteden, met voordere pertinente designatie van de gonnen die 't sedert het émaneren van onse voorberoepen ordonnantie policque zijn opgebauwt, herstelt, ofte gerepareert geworden, sonder dies te blyven in gebreke; maer zijt Godt bevolen. Uyt Onse Camer van Wette desen 6 november 1751.Burgegmeesters ende Schepenen's Landts van den Vryen. G. Degheldere

	Ambacht	Parochie	Informatie
01A	IJzendijke	Sint-Margriete	Een zekere Somers uit Watervliet heeft een bewoonde hofstede genaamd De Oude Smisse in Sint-Margriete die hij volledig laat vervallen.
01A	IJzendijke	Sint-Margriete	Christiaen De La Porte heeft in 1764 dit huis, schuur en 9 gemeten land gekocht van Domin Cortvrient. De schuur heeft hij volledig laten vervallen en het huis bevindt zich in slechte staat. Op 14 januari 1765 laat de voogd van de kinderen Christiaen De La Porte aan advocaat Emmery weten dat zij in het komende seizoen het geheel terug in behoorlijke staat zullen brengen. Advocaat Emmery treedt op in plaats van de overleden crickhouder Bouuaert.
01B	IJzendijke	Sint-Jan in Eeremo	De vervallen hofstede eigendom van Jan Van Schoovisse waarvan de schuur en vier gemeten land verpacht worden aan Lieven Van Damme
02B	Oostkerke	Oostkerke	De hofstede eigendom van Jacques De Crits en verpacht aan Jan Messchaert waarop de wei twee paarden grazen.
02B	Oostkerke	Oostkerke	De hofstede genaamd, Pomp en Brocken, gelegen langs de vaart naar Sluis en eigendom van Ignace Van Tours uit Brugge. De weilanden werden verpacht aan Jan Messchaert die op de wei twee paarden liet grazen.
02B	Oostkerke	Oostkerke	De vervallen hofstede eigendom van Albert Ignace de Grafs heer van Moorzele verpacht aan Frans Herrebout die op de drie slechtste delen land bomen en een boomgaard moet planten.
02B	Oostkerke	Oostkerke	De vervallen hofstede is eigendom van Albert Ignace de Grafs heer van Moorzele. De Vinck pacht de zaailanden die eigendom zijn van de kerk en parochie. De grond is eigendom van de heer van Oostkerke. Op de weiden laat De Vinck vier paarden grazen.
03A	IJzendijke	Sint-Jan-in-Eremo	Jan vander Heyden uit Watervliet heeft het huis met schuurtje gekocht van de overleden Joseph Catoor. Jan vander Heyden heeft het schuurtje tot de grond afgebroken. In het jaar 1764 laat Jan vander Heyden aan advocaat Emmery een schrijven toekomen dat het huisje niet meer aan hem toebehoort. En de nieuwe koper er een nieuw huis heeft op gebouwd.

	Ambacht	Parochie	Informatie
03B	Oostkerke	Westkapelle	De vervallen hofstede eigendom van de douairière Westhove uit Brugge, genaamd Het Wulleken wordt bewoond Cornelis Boone en de schuur en de stallingen door Bernardus de Landen. De landerijen worden gebruikt door de weduwe van Carel Schram. Op de wei grazen twee paarden.
03B	Oostkerke	Westkapelle	De vervallen hofstede eigendom van Louis van Bossele, schepen van het Vrije, wordt gepacht door de weduwe van Carel Shram. Op de wei staan vier paarden.
04A	Ijzendijke	Sint-Jan-in-Eremo	Pieter De Vleeshouwer uit Sint-Jans op de Sonne heeft een huisje en schuurtje in vervallen staat die hij zelf bewoont
04B	Oostkerke	Westkapelle	Jacob de Visch gebruikt twee hofsteden. Op de ene hofstede bewoont hij zelf het woonhuis.
04B	Oostkerke	Westkapelle	Het woonhuis van deze hoeve eigendom van een zekere, Crombrugghe uit Eeklo, is verpacht aan Benedictus Lantschoot. De landen worden gebruikt door Jacob de Visch.
05A	Ijzendijke	Sint-Jan-in-Eremo	Jan Van Schoorisse heeft een hofstede in Sint-Jan-in-Eremo met twee schuren, waarvan er een schuur volledig vervallen is.
05B	Oostkerke	Hoeke	Deze vervallen hofstede is eigendom van Lybaert uit Brugge en de kinderen De Mey uit Uitkerke. Op deze landerijen staan altijd vier à vijf paarden te grazen. De huizen van deze twee hofsteden staan op de paele van Houcke en het merendeel van de landerijen op het platte land van het Vrije en worden gebruikt door Leopoldus Rommelaere.
05B	Oostkerke	Hoeke	Op deze landerijen eigendom van Isabella Claesman staan altijd vier à vijf paarden te grazen. De huizen van deze twee hofsteden staan op de paele van Houcke en het merendeel van de landerijen op het platte land van het Vrije en worden gebruikt door Leopoldus Rommelaere.
06A	Ijzendijke	Sint-Jan-in-Eremo	Frans Theijsebaert heeft in Sint-Jan-in-Eremo een kleine hofstede waarvan de schuur en een deel van het dak van de hofstede zijn ingevallen. Volgens het rapport van 22 december 1759 van de berijder De Vos is de hofstede niet meer bewoonbaar zolang er geen herstellingen zijn gebeurd. De landen worden gebruikt door Jacobus De Inckere.

	Ambacht	Parochie	Informatie
06B	Moerkerke	Moerkerke	Deze vervallen hofstede is eigendom van de kinderen van Petrus Duhamel uit Brugge. Het huis bij deze hofstede wordt bewoond door Pieter Alderweyrelt. De hofstede ligt op het grondgebied van het graafschap Middelburg in Vlaanderen. De landen worden gebruikt door Cornelis de Vos. Op de wei grazen vier paarden.
07A	Meetkerke	Meetkerke	Het klooster van de Magdalene in Brugge hebben een hofstede groot 15 gemeten. Verder vier lijnen zaailand dat gebruikt wordt door Pieter Scherpezeele. De hofstede zelf was zo vervallen dat hij volgens de lijst van de heer crickhouder Bouuaert in 1746 is afgebroken. De stenen werden vervoerd naar een andere hofstede van het klooster in Houtave. De hofstede heeft tien jaar leeggestaan. Met de politieke ordonnantie van 1750 is men begonnen met het restaureren en repareren van de hofstede.
07B	Meetkerke	Meetkerke	De hofstede is eigendom van het sterfhuis van Cornelis van Caloen. Het wordt nog bewoond door Jacob Verlinde. Cornelis de Wijnter en Pieter Jacxsens gebruiken nog een stuk land waar twee paarden op grazen.
08A	Meetkerke	Sint-Pieters-op-den-Dijk	Louis De La Villette heeft een hofstede van 25 gemeten. De schuur is volledig ingevallen. De stal en het wagenkot zijn volledig afgebroken. Het zaai- en grasland wordt verpacht. N. De La Villette zuster van Louis De La Villette die ook als mede-eigenares bij de opbouw van de stal en het wagenkot betrokken is, verklaart ook vernoemd te willen worden.
08B	Meetkerke	Sint-Pieters-op-den-Dijk	De hofstede en het land eigendom van Priem, geselnede van.. , waarvan de ontvanger Anthone Donche is. Verder wordt een huis en 10 gemeten land van de hofstede gebruikt en bewoond door Joannes Verfaille arbeider uit Sint-Pieters-op-den-Dijk. De rest van het land wordt gebruikt door Jan Simoens.
09A	Zuienkerke	Zuienkerke	Deze hofstede eigendom van Josijn Van Severen uit Brugge bestaat uit huizingen, schuur, stallingen, wagenkot en 52 gemeten land. De schuur bevindt zich in zeer slechte staat. Volgens het rapport van de berijder Van Vijve bevindt de schuur zich na reparaties in een redelijke staat.(Zie B14)
09B	Meetkerke	Meetkerke	Deze vervallen hofstede is eigendom van Louis Judocus De La Villette. Het huis wordt gebruikt door een arbeider Joannes Provoost. Zie 28B

	Ambacht	Parochie	Informatie
09B	Meetkerke	Sint-Pieters-op-den-Dijk	Deze vervallen hofstede is eigendom van, Prince de Croix. Deze hofstede valt onder de heerlijkheid van Sijsele en wordt gebruikt door Joannes Provoost.
10A	Duinkerken	Zuienkerke	Albert Joseph Augustin van Heurne bezit een kleine hofstede groot 3 gemeten. Het huis en de grond wordt verpacht aan Jacob Calle een arbeider. De schuur bevindt zich in zeer slechte staat.
10B	Meetkerke	Sint-Pieter-op-den-Dijk	Deze hofstede eigendom van Lomis L'Espe ligt op de heerlijkheid van Sijsele. De boomgaard en 11 gemeten land worden door Andries Verschaeve gebruikt. 1 gemet zaailand verpacht aan Jan Derst en de rest heeft Emmanuel Vlietinck in pacht.
11A	Uitkerke	Wenduine	Op de grond van 1 gemet stond een huisje dat eigendom was van pastoor De Vos. Het huisje is door de pastoor zelf afgebroken. De stenen werden door hem verkocht. De grond wordt nu gebruikt als land.
11B	Zuienkerke	Zuienkerke	Een deel van de grond wordt verpacht aan arbeider Van Renterghem. De vervallen hofstede is eigendom van Jacques Van Lede.
12A	Uitkerke	Sint-Jan-op-den-Dijk	François Simon heeft een huisje met stallingen en 20 gemeten land. De ontvanger van de goederen is Pieter Van Heule uit Brugge. Het huisje is afgebroken. (zie 16B)
12B	Zuienkerke	Zuienkerke	De erfgenamen van de heer ontvanger generaal Wynckelman hebben een vervallen huis dat wordt gebruikt door Jacob Maertens arbeider of castelijn.
13A	Vincx	Houtave	De heer Van Ham uit Brugge bezit een hofstede met 30 gemeten land. Deze hofstede begint sterk te vervallen. (zie 18B) Er zijn nog geen rapporten kunnen verstuurd worden omdat man nog niet weet aan welke Van Ham uit Brugge die hofstede nu eigenlijk behoort.
13B	Zuienkerke	Zuienkerke	Jan Liebaert uit Brugge heeft een vervallen hofstede die bewoond wordt door Joannes Maertens.
14A	Vincx	Houtave	Sebastiaen Huyns bezit een hofstede groot 36 gemeten. De hofstede staat om in te vallen. (zie 19B) Op de lijst van de crickhouder Bouuaert van 8 augustus 1753 staat vermeld dat hij zelf ter plaatse is geweest om de toestand te bekijken. Volgens de berijder zijn het merendeel van de herstellingen uitgevoerd. Van Swynsdauw timmerman in Houtave heeft verklaard de rest te herstellen. Het hout wordt geleverd door de hoofdman.

	Ambacht	Parochie	Informatie
14B	Zuienkerke	Zuienkerke	Joseph van Severen heeft een vervallen huisje dat wordt gebruikt door een arbeider of castelijn. Als vorige pachter wordt een zekere Bonny overleden hoofdman vermeld. Ongeveer 15 gemeten land wordt gepacht door Pieter Blomme.(zie 9A)
15A	Vincx	Houtave	Van Deurne uit Brugge bezit een hofstede met 30 gemeten land. (zie 20B)
15B	Uitkerke	Uitkerke	De erfgenamen van Pongaert hebben een vervallen hofstede waarvan het huis verpacht wordt aan Jacob Verburg. Een deel van het land wordt verpacht aan Joseph Pinchet.
16A	Vincx	Houtave	Joseph Timmerman bezit een vervallen hofstede met 30 gemeten land.(zie 22B)
16B	Uitkerke	Sint-Jan-op-den-den-Dijk	Als ontvanger van de goederen van François Simon uit Brugge is Pieter Vanheule eveneens uit Brugge aangesteld. Er worden vier lijnen land gebruikt door Pieter Naghtergalle landsman in de parochie van Zuienkerke. Een lijn land wordt gebruikt door Thomas Vermal uit Sint-Jan-op-den-Dijk. Een deel van, kerke land, toehorende aan de parochie Uitkerke wordt gebruikt door de hoofdman De Vinck uit Lissewege.
17A	Vincx	Houtave	De erfgenamen Swijndauw hadden in het dorp een woonhuis die twee jaar geleden is afgebrand. De nog resterende delen zorgen voor ongelukken.
17B	Vincx	Houtave	Het huis eigendom van Albert Baert uit Sint-Omaars wordt verpacht aan Pieter Vercruyce, de andere huurders, Judocus De Deurwaerder, Jacob De Vrees en Joannes Cavereel gebruiken land.
18A	Vincx	Bredene	Niclaeys Dutrieuw uit Stalhille bezit een hofstede met 25 gemeten land. De stallingen en het huis zijn in slechte staat. (zie 28B)
18B	Vincx	Houtave	Het huis eigendom van, Van Ham, uit Brugge wordt verpacht aan Geevaert van Hee een arbeider, het lopende land aan Joannes De Maere.
19A	Vincx	Bredene	Deze hofstede genaamd De Blauwe Duyve Keete is 30 gemeten groot. In de marge wordt vermeld dat Michiel Geersens eerst maar voor de helft eigenaar was. De hofstede was in slechte staat en Geersen verklaarde de reparaties te zullen uitvoeren. Op 3 september 1753 was er nog steeds niets aan de hofstede gerepareerd en was Geersen nu eigenaar van de volledige hofstede. De huizingen en de stallingen zijn afgebroken en er zal op deze plaats een arbeiders woning gebouwd worden. Zie 29B

	Ambacht	Parochie	Informatie
19B	Vincx	Houtave	Sebastiaen Swynsdauw verpacht zijn lopende land van de vervallen hofstede aan Jan de Maere, het huis aan een arbeider.
20A	Vincx	Zandvoorde	Pieter De Bruyne was hoofdman van de parochie Oudenburghouck. Hij verpachtte de hofstede met schuur en stallingen 20 gemeten groot. Volgens het rapport van de berijder was alles in miserabele staat.
20B	Vincx	Houtave	Op de vervallen hofstede eigendom van een zekere Van Deurne uit Brugge wordt het land sinds 10 jaar verpacht aan drie verschillende personen. Het huis is verpacht aan Jacob De Wulf.
21A	Gistel	Gistel	Het rapport van de berijder vermeldt dat in Gistel sinds twee à drie jaar op 30 roeden land ten oosten van de kerk in het stedenken van Gistel een vervallen woonhuisje gestaan heeft eigendom van François Duyck. De laatste stenen zijn verleden zomer getransporteerd. Het huisje was een slotenmakerswinkel of smidse dat vroeger heeft toebehoord aan de graaf van Gistel.
21B	Vincx	Houtave	Op de vervallen hofstede eigendom van, Vanden Bussche uit Beveren bij Roeselare, wordt het land verpacht aan Jacob Van Belle en het huis aan Jacob de Medts.
22A	Gistel	Gistel	Een hofstede eigendom van de graaf van Gistel, 40 gemeten groot, eertijds voorzien van huizingen en stallingen die sinds 15 à 16 jaar afgebroken zijn. Op deze grond staat alleen nog een klein arbeidershuis. In de marge wordt vermeld op 15 april 1752, dat de graaf sinds 10 jaar in proces ligt bij de Camer dese lande, voor de afbraak van deze hofstede en nog een andere hofstede in Gistel waarvan er nog geen uitspraak werd gedaan. Op 3 september 1753 stelde de berijder vast dat aan de hofsteden nog steeds niets was veranderd en de graaf van Gistel al was overleden.
22A	Gistel	Moere	In het jaar 1759 in de maand april heeft een zekere Jan Baptist De Bruyne herbergier op de plaetse van Moere een woonhuis, scheur en stallingen geheel afgebroken.
22B	Vincx	Houtave	Joseph Timmerman uit Houtave heeft in Houtave een vervallen hofstede waarvan het land wordt verpacht aan diverse personen het huis aan Jacob Bauwens een arbeider.

	Ambacht	Parochie	Informatie
23A	Gistel	Roksem	Volgens het rapport van de berijder zijn er geen vervallen hofsteden in Roksem. Behalve dat Joannes De Voghelaere al enige jaren in cheins een huisje, koestal en 3 gemeten land gebruikt eigendom van de kerk van Oudenburg. En dat die zelfde Joannes alles heeft laten vervallen zodat het nu onbewoonbaar is.
23B	Vincx	Houtave	Van de vervallen hofstede, eigendom van De Leespee wordt het land in erfpacht aan Joannes Vercruyce en het huis aan Cornelis Depeeshere een arbeider verpacht.
24A	Gistel	Westkerke	Een zekere Demarin uit Brugge heeft 8 jaar geleden alles op de hofstede doen afbreken en heeft de stenen en het hout verkocht. De grond heeft hij verkocht aan een zekere Bassele uit Brugge. In de marge staat vermeld dat op 7 oktober 1753 de heer Demarin 8 maanden tijd kreeg om alles te repareren en er een proces tegen hem loopt bij de Raad van Vlaanderen. Maar daarvan is er nog geen uitspraak geweest. Zie 52B
25A	Camerlink	Leffinge	Deze hofstede lag zuid van de kerk en behoorde toe aan Joannes Heurigo de Melgars die president was van het Proosche in Brugge. De hofstede werd 1740 volledig gedevaligeert en de landen werden gebruikt door de weduwe van Joannes De Smittere.
25B	Vincx	Klemskerke	De ontvanger van de goederen eigendom van Simon van Roie is Pieter van Heule uit Brugge. Dit goed werd verpacht tot 1759 aan Jacob Cordy en nu aan Jacob Bossaert.
26A	Camerlink	Leffinge	Een hofstede van 35 gemeten gelegen zuid-oost van de kerk die begint te vervallen en gebruikt wordt door Pieter De Croy. De ontvanger van de goederen is Jan Baptist Inuuls uit Eernegem.
26B	Vincx	Klemskerke	De vervallen hofstede eigendom van een zekere Duamel uit Brugge waarvan het huis werd bewoond door Andries De Vrient. Het land werd verpacht aan Jan Dumon.
27A	Camerlink	Slijpe	Deze vervallen hofstede eigendom van de erfgenamen van Simon Wensch, gelegen zuid van het Tempelhof met 62 gemeten, vette bilk, werd gehuurd door Louis Vande Pitte. De huizingen zijn door de vlammen in 1750 verwoest.
27B	Vincx	Bredene	De vervallen hofstede eigendom van Albert Ignace De Grafs heer van Moorzele, waarvan het lopende land werd verpacht aan de weduwe van Joseph Bossier. Het huis aan Joseph Amerlinck.

	Ambacht	Parochie	Informatie
28A	Camerlink	Slijpe	Van deze vervallen hofstede eigendom van juffrouw Bandeloodt en de heer Van De Walle uit Nieuwpoort gelegen zuid van de Nieuwpoortse vaart worden alleen de 20 gemeten zaailand nog gebruikt door Pieter Van Hille en Allaert Blondeel. De huizingen zijn door de vlammen verwoest.
28B	Vincx	Bredene	Deze vervallen hofstede eigendom van Nicolaus Dutrieu werd het land verpacht aan Lenaert Bril. Het huis werd bewoond door Sebastiaen Aernouts.
29A	Camerlink	Slijpe	Deze hofstede eigendom van Le Bailly met 8 gemeten zaailand ligt op de heerlijkheid van Prooschen en werd verpacht aan Pieter Tailliere.
29B	Vincx	Bredene	Deze vervallen hofstede eigendom van Michiel Gersens uit Brugge waarvan het land verpacht werd aan Pieter Dhaene. Het huis genaamd, De blauwe duyve keete, werd bewoond door François Cassel
30A	Camerlink	Slijpe	Deze vervallen hofstede van 50 gemeten ligt onder het Vrije op Proosschen land en is eigendom van de hertog van Ursel. De schuur en stallingen zijn in 1740 gedevaligeert. De andere delen worden gebruikt door Pieter Bonhille.
30B	Vincx	Nieuwmunster	Deze vervallen hofstede is eigendom van Jean Baptist De Villegas uit Brugge. Het land wordt verpacht aan Petrus Lambreghts. Het huis wordt bewoond door Cornelis Van Houttrijve.
31A	Camerlink	Mannekensvere	Deze hofstede gelegen zuid van de kerk op Proosschen land en eigendom van de weduwe Joseph Rosey. Op 4 september 1753 is de berijder ter plaatse gaan vaststellen dat het woonhuis en de koestal in goede staat waren en gebruikt door Jacobus Boomgaert. De schuur is voor 1750 afgebroken. In 1744 is een schuurtje, wagenkot en paardenstal afgebroken door de vorige pachter, die ze zelf gebouwd had zonder toelating van de eigenaar.
31B	Vincx	Nieuwmunster	Deze hofstede eigendom van Louis Dhooghe uit Brugge en waarvan een deel van het land verpacht wordt aan een zekere Van Houtte. Deze Van Houtte uit Brugge, is herbergier in het Handbogen Hof in Brugge. Het huis en de schuur zijn in gebruik door een arbeider.

	Ambacht	Parochie	Informatie
32A	Camerlink	Mannekensvere	Deze hofstede van 23 gemeten gelegen noord van de kerk ligt op grond van het Vrije. In de marge staat dat de berijder op 4 juni 1753 ter plaatse is geweest en vaststelde dat de hofstede geheel vervallen was. Dat de huizingen nu sinds 1748 toebehoren aan Jacob Titeca gewezen pachter van de La Villette uit Gent. Dat alleen het land sinds 1707 in erfenis is gesteld en in die jaren er geen huizingen op de grond stonden. En het land nu toebehoort aan Charles Coutteau uit Brugge en gebruikt wordt door Guilliame Vermeersch en Titeca.
32B	Sheer Woutermans	Oudenburg houck	Deze vervallen hofstede eigendom van de weduwe De La Villette, waarvan de ontvanger van de goederen Pieter Gilliods is. De huizingen en stallingen worden bewoond door Goossens een arbeider. De hofstede en landen worden gebruikt door verschillende personen en 20 gemeten zaailand door Pieter Tubeke.
33A	Camerlinck	Mannekensvere	Deze vervallen hofstede is gelegen noordoost van de kerk in de heerlijkheid van het Proosche en eigendom van De Crits uit Brugge. De schuur en stallingen zijn van voor het jaar 1750 vervallen en gebruikt door Joannes Mandels.
33B	Sheer Woutermans	Zandvoorde	Deze vervallen hofstede is eigendom van Pieter De Bruyne hoofdman van de parochie, Oudenburg houck. Het land wordt verpacht aan Pieter Dobbelaere. Het huis wordt verpacht en gebruikt door een arbeider.
34A	Camerlink	Mannekensvere	Deze vervallen hofstede is eigendom van Pieter Vanden Broucke uit Mannekensvere en gelegen op grond van het Vrije. Waarvan de schuur van voor 1750 geheel vervallen is en de landen door Anthone Lust worden gebruikt.
34B	Gistel	Gistel	Deze vervallen hofstede was eigendom van het klooster van Werken. Pieter Vande Pitte gebruikt nog 23 gemeten land die eigendom is van Joannes Henry Pruyssenaere.
35A	Camerlink	Westende	Deze hofstede met 59 gemeten land waarvan de gebouwen van voor 1750 vervallen zijn en eigendom zijn van Jan Frans Verhouve uit Brugge. In de marge staat dat Jan Frans Verhouve op 10 maart in 1753 bij de Raad van Vlaanderen aangaande deze hofstede nog een zaak hangende heeft, waarvan er nog geen uitspraak is geweest. Pieter Louagie en Joannes Cornelis gebruiken de landen.

	Ambacht	Parochie	Informatie
35B	Gistel	Gistel	Pieter Lannoo is getrouwd met de weduwe van Joannes François Opsommer en gebruikt twee hofsteden. De ene bewoont hij en is eigendom van een zekere Witvoet. De andere behoort toe aan het klooster van Sint-Godelieve in Gistel.
36A	Wouwen	Wouwen	Deze hofstede van 22 gemeten behoorde toe aan Anselme Desire de Peellaert heer van Steenmaere en schepen van deze Lande. De schuur is sinds 2 à 3 jaar weg en het huis is in zeer slechte staat en wordt gebruikt door Joannes Callewaert.
36B	Gistel	Gistel	Cornelis Yoyeux was getrouwd met de weduwe van Jacobus Lisinne en gebruikt twee hofsteden, de ene bewoonde hij en was eigendom van een zekere Beckens. De andere was eigendom van Thomas Pulinx.
37A	Wouwen	Wouwen	Deze hofstede is eigendom van Carel Speeckaert uit Kaaskerke. De huizingen zijn volledig vervallen en de grond 19 gemeten wordt gebruikt door Andries De Sot.
37B	Gistel	Gistel	François Duck gebruikt twee hofsteden. De ene bewoonde hij en was eigendom van het klooster der Jacobinessen. Het andere was zijn eigendom.
38A	Wouwen	Merckemsplete	De huizingen en stallingen van deze hofstede genaamd, De Gouden Meyere, zijn volledig vervallen en eigendom van de Kanunniken van de stad Mesen.
38B	Gistel	Gistel	Louis Blondeel was gehuwd met de weduwe van Charles Delreu. Hij gebruikte één hofstede die gelegen was op Snaaskerke en de landerijen gelegen waren in Gistel. Hij gebruikte een tweede hofstede gelegen in Gistel en eigendom van Pieter Van Gistel graaf van Gistel.
39A	Esene	Esene	De huizingen en stallingen op deze hofstede zijn in zeer slechte staat en eigendom van de weduwe van Jacques Ryckewaert uit Diksmuide.
39B	Gistel	Gistel	Pieter van Belle gebruikt twee hofsteden. De ene waarop hij woont, is eigendom van de erfgenamen Geersen. Het andere is eigendom van ..... uit Gent. De woning op de tweede hofstede werd bewoond door een arbeider.
40A	Esene	Klerken	Op deze hofstede eigendom van Jacques Mergaert uit Koekelare, zijn de huizingen en stallingen onbewoonbaar verklaard in het jaar 1758. De grond 17 gemeten wordt gebruikt door Alexander Ammeye.

	Ambacht	Parochie	Informatie
40B	Gistel	Gistel	Pieter de Wyntene gebruikt twee hofsteden, de ene gebruikt en bewoont hij en is eigendom van de douariere de Crits. De andere is eigendom van Wijbou uit Brugge.
41A	Vladslo	Vladslo	Op deze hofstede eigendom van de weduwe van Sr. Tombay, ver noord van de kerk, zijn de huizingen, koestal, paardenstal, kelder en kamer in zulke slechte staat dat zij op invallen staan. Het verval is zo groot dat er zelfs niet meer kan gerepareerd worden. De pachter verklaart deze reparaties niet te kunnen betalen. De grond 27 gemeten wordt gebruikt door Pieter Verfaillie.
41B	Gistel	Zevekote	Jacob Van Hercke gebruikt twee hofsteden in Zevekote.
42A	Vladslo	Vladslo	Deze hofstede eigendom van een zekere Van Lede uit Brugge, gelegen ver noord van de kerk, waarvan de huizingen in behoorlijke staat verkeren. De schuur en koestal zijn volledig afgebroken. Zie 53B
42B	Gistel	Zevekote	Frans de Jonghe gebruikt twee hofsteden in Zevekote. Deze zijn groot genoeg om in het onderhoud van twee gezinnen te voorzien.
43A	Koekelare	Koekelare	Deze hofstede 12 a 14 gemeten en eigendom van Jacques Mergaert, gelegen noordoost van de kerk, waarvan de kamer in 1755 is afgebroken. De schuur is blijven staan en het land wordt gebruikt door Baltazar Kempe. In de marge staat dat Jacques Mergaert door de overheid aangeschreven is om zijn woning op de hofstede terug op te bouwen.
43B	Gistel	Zande	Pieter van Houthoofs, hoofdman van de parochie Zande, gebruikt twee hofsteden. De ene waarop hij woont en eigendom is van de zeer eerwaarde heer diaken Thienvelt. Het andere is eigendom van juffrouw Janssens.
44A	Koekelare	Koekelare	Joannes Blontrock heeft verleden winter een woonhuis afgebroken staande noord van de kerk, met 2 lijnen land.
44B	Gistel	Zande	Anthone Hellinck gebruikt twee hofsteden, de ene is eigendom van dokter Provin uit Diksmuide. De andere is eigendom van de erfgenamen van Serlop uit Brugge.
45A	Koekelare	Koekelare	Deze vervallen hofstede eigendom van de Prince van Isegem en 18 à 20 gemeten groot is zuid van de kerk gelegen. Staat alleen nog een schuur op.

	Ambacht	Parochie	Informatie
45B	Gistel	Zande	Pieter De Jaeger gebruikt twee hofsteden in Zande.
46A	Koekelare	Koekelare	Deze hofstede 8 à 9 gemeten groot, noord van de kerk gelegen, waarvan het woonhuis wordt gebruikt door Pieter De Schoolmeester. De schuur en andere edificien zijn vervallen.
46B	Gistel	Moere	Rogier Zegers gebruikt twee hofsteden in Moere.
47A	Koekelare	Koekelare	Deze hofstede 14 à 16 gemeten groot; noord van de kerk, waarvan een kamer is afgebroken en de schuur in zeer slechte staat. Beide partijen worden aangemaand om de hofstede te repareren.
47B	Gistel	Zerkegem	Joseph de Ketelaere, hoofdman van de parochie, gebruikt twee hofsteden.
48A	Koekelare	Koekelare	Deze hofstede zuid van de kerk is in zeer slechte staat en eigendom van Joannes Lammens.
48B	Gistel	Roksem	Pieter Maenhout gebruikt twee hofsteden in Roksem.
49A	Koekelare	Koekelare	Deze hofstede eigendom van Hendrick Rodey, zuid van de kerk, is in vervallen staat en onbewoonbaar.60B
49B	Gistel	Roksem	Pieter van Slembrouk gehuwd met de weduwe van François Rijcquaert gebruikt twee hofsteden. De ene die hij bewoont en eigendom is van het bisdom Brugge het andere dat eigendom is van de erfgenamen van Rijcquaert. De voornoemde Pieter Maenhout, inschrijving 48B, is nu getrouwd met de weduwe van Pieter Slembrouk. Pieter Slembrouk was voordien getrouwd met de weduwe Rijcquaert.
50A	Koekelare	Koekelare	Deze hofstede waarvan het woonhuis in slechte staat verkeerd is vervallen. Zie 60B
50B	Gistel	Westkerke	Joannes de Fraye gebruikt twee hofsteden. De ene is eigendom van het klooster van de Magdalene in Brugge het tweede van N. de Croesere uit Brugge.
51A	Ichtegem	Ichtegem	Deze hofstede 60 gemeten groot gelegen oost van de kerk is eigendom van Joannes Maens. De schuur is in zeer slechte staat. De berijder verklaart dat bij verkaveling aan Matthijs Kindt het geheel moet worden afgebroken.

	Ambacht	Parochie	Informatie
51B	Gistel	Westkerke	De Cock gebruikt twee hofsteden in Westkerke. De ene eigendom van jonkvrouw Legillon en de andere aan jonkvrouw Dubois.
52A	Ichtegem	Ichtegem	Deze hofstede 19 gemeten groot en eigendom van de weduwe Pieter vanden Driessche, waarvan de schuur twee jaar vervallen en nu afgebroken is. De landen worden gebruikt door Constant vanden Driessche. Zie 62B
52B	Gistel	Westkerke	Pieter van Tournout gebruikt twee hofsteden in Westkerke. De ene is eigendom van Dumarin uit Brugge. De ander van de edificien op lijst A nr.24.
52B	Woumen	Woumen	De hofsteden in Woumen gelegen vallen onder het ambacht van Esen.
53A	Ichtegem	Ichtegem	Deze hofstede eigendom van Gillis Van Parijs en de erfgenamen van Pieter De Schoolmeester, groot 25 à 30 gemeten, is gelegen noordoost van de kerk. Zie 63B. Volgens de berijder heeft op deze hofstede een bergh gestaan die voor 1750 geheel vervallen en afgebroken werd en het timmerhout bij opbod verkocht werd.
53B	Vladslo	Vladslo	Arents uit Brugge verpacht een vervallen hofstede aan Pieter van Geluwe.
53B	Vladslo	Vladslo	De vervallen hofstede eigendom van, Van Lede uit Brugge, gelegen ver noord van de kerk wordt verpacht aan Pieter van Geluwe.
54A	Eernegem	Eernegem	Deze hofstede gelegen west van de kerk,25 à 30 gemeten groot en eigendom van de weduwe vanden Bogaerde is vervallen. Buiten het woonhuis staan er geen edificien meer op de hofstede. In de marge staat dat de berijder op 22 augustus 1753 ter plaatse is geweest en alles redelijk gerepareerd is. Zie 64B
54B	Vladslo	Schoore	De vervallen hofstede van, Van Biesbrouck, gelegen omtrent Logem, oost van de kerk, wordt verpacht aan Jacobus Lahouttre.
54B	Vladslo	Schoore	De vervallen hofstede eigendom van de dis van Sint-Jacob in Brugge wordt verpacht aan Jacobus Lahouttre.
55A	Bovenkerke	Bovenkerke	Een hofstede 16 gemeten groot en eigendom van Walwege, waarvan de huizingen, stallingen en schuren vervallen en afgebroken zijn sinds 1750.

	Ambacht	Parochie	Informatie
55B	Zarren	Zarren	Pieter Mergaert is aangesteld als opziener van de hofstede eigendom van De Mille. Het huis en de schuur zijn 25 à 30 jaar geleden afgebrand. Het huisje wordt verpacht aan N. Kemele. Van de 16 gemeten land worden 2 derden verpacht en gebruikt door Nicodemus Verhelst en Jan Bauwens.
56A	Zedelgem	Zedelgem	Niet ver van de herberg Zuytwege is er een vervallen huisje met erve van omtrent 74 roeden eigendom van Schouteet uit Dendermonde en Van Steelant pensionaris van de Lande. Het hele dak, deuren en vensters zijn vernietigd.
56B	Koekelare	Koekelare	Deze hofstede wordt verpacht aan Maerten Deldevij en het land wordt gebruikt door Joannes Meykens.
57A	Zedelgem	Zedelgem	Achter de oudewegh van Thourout is een huisje en herberg afgebroken. Deze herberg noemde De Slunse. De eigenaar Pieter Lust gebruikt de grond.
57B	Koekelare	Koekelare	Melchior Parduy gebruikt het woonhuis van de hofstede gelegen noord van de kerk. Het land wordt gebruikt door Pieter Cavel.
58A	Jabbeke	Jabbeke	Deze hofstede eigendom van de heer Pieter de L'Espee heer van Straeten waarvan enige jaren geleden de schuur is afgebrand. Later is ook de rest van de hofstede afgebroken.
58B	Koekelare	Koekelare	Joannes Catrisse gebruikt het woonhuis van de hofstede, gelegen west van de kerk. Het land wordt gebruikt door Baltazar Poort.
59A	Jabbeke	Stalhille	Deze hofstede waarvan de huizingen en andere gebouwen vervallen zijn en staan om in te vallen zijn eigendom van de erfgenamen van de heer van Zomergem. Zij worden verpacht aan Jan Platvoet.
59B	Koekelare	Koekelare	Joannes Lams gebruikt zelf het land van zijn hofstede, het huis wordt gebruikt door Pieter van Hoorne. De hofstede is gelegen zuid van de kerk.
60A	Jabbeke	Stalhille	Joannes Rosseeuw gebruikt de hofstede van Goubauw heer van Nielsen. De kelder en de hoogkamer staan op instorten.
60B	Koekelare	Koekelare	Hofstede gelegen zuid van de kerk. Vroeger gebruikt door Anthone Beuckelaere, maar nu onbewoond. Deze hofstede is eigendom van een zekere Ridey.

	Ambacht	Parochie	Informatie
61A	Zerkegem	Zerkegem	Deze hofstede eigendom van de erfgenamen van Jacques Wynckelman, 22 à 23 gemeten groot waarvan de stallingen en andere gebouwen afgebroken zijn. Sinds enige tijd is er een nieuw stenen arbeiders woning opgetrokken. Zie 65B
61B	Ichtegem	Ichtegem	Deze hofstede eigendom van Joannes Moens is gelegen oost van de kerk. Het woonhuis wordt gebruikt door Ambrosius Overbeke. De hoogkamer wordt gebruikt door Joannes Jonckheer filius Marijn en het land door Joannes Jonckheer filius Pieter.
61B	Koekelare	Koekelare	Deze hofstede wordt bewoond door Pieter Covenel, het land is in gebruik door Pieter Rossel. Het huisje ligt zuidoost van de kerk.
62A	Varsenare	Varsenare	Deze hofstede waarvan de schuur, huizingen en andere gebouwen gans zijn vervallen is eigendom van de erfgenamen Sanders. Het wordt gebruikt door Frans vande Woestijne. In het rapport van de berijder staat dat men gevraagd heeft alles te mogen afbreken.
62B	Ichtegem	Ichtegem	Deze vervallen hofstede is eigendom van weduwe Constant vanden Driessche en gelegen zuid van de kerk. Zij gebruikt het land zelf maar het huis wordt bewoond door Pieter De Smedt.
63A	Straeten	Sint-Andries	Deze hofstede is eigendom van Bekaert en uxor tevoren van een zekere N. De Cnock waarvan de huizingen en andere gebouwen allen in slechte staat verkeren. Zie 66B
63B	Ichtegem	Ichtegem	Deze hofstede gelegen noordoost van de kerk en eigendom van Gillis van Parijs en de erfgenamen van De Schoolmeester is vervallen. Het huis wordt gebruikt door Nicolaeys Marens en het land door Arnout Marens.
64A	Dudzele	Dudzele	De erfgenamen van, Van Neste, hebben een vervallen hofstede genaamd, Den Notelaere Dreve. Nu gebruikt door de weduwe Van Libreght.
64B	Eernegem	Eernegem	De hofstede gelegen noord van de kerk en eigendom van weduwe van Vanden Bogaerde uit Brugge is vervallen. Het huis wordt gebruikt door Rijckwaert de Dickere en het land door Pieter van Hee.

	Ambacht	Parochie	Informatie
65A	Dudzele	Dudzele	Deze hofstede eigendom van Pieter Gilliots Dejonghe genaamd, De Hooghe Noene, is twee jaar geleden geheel afgebroken. Op die plaats werd een nieuw klein arbeiders woning gebouwd en bewoont door Joseph De Grande. Zie 73B
65B	Zerkegem	Zerkegem	Deze hofstede eigendom van de erfgenamen van Jacques Wijnkelman is vervallen. De hofstede werd het laatst gebruikt bij de hoofdman Ketelaere. Nu is de hofstede nieuw herbouwd in steen en wordt gebruikt als arbeiderswoning.
66A	Dudzele	Dudzele	Sinds 1757 is de schuur op de vervallen hofstede eigendom van Anseman vervallen tot een ruïne. De landen worden gebruikt door Joseph De Suttere.
66B	Straeten	Sint-Andries	Een hofstede gebruik door de echtgenote Bekaert, tevoren echtgenote van De Cnock, het land gebruikt zij zelf. De huizingen worden gebruikt door drie huishoudens.
67A	Dudzele	Dudzele	Hubrecht Van Zanswege koster in de parochie Dudzele heeft op zijn eigendom de volledige schuur laten afbreken. De landen worden gebruikt door Pieter Van Doren.
67B	Dudzele	Dudzele	De hofstede eigendom van Lepouvre, heer van Mulem, is vervallen. Het land wordt gebruikt door Joseph Demille. Het huis wordt bewoond door Pieter Janssens.
68A	Dudzele	Dudzele	Sluysinne Focquedey heeft op haar schaeperie, een hoeve waar schapen op gekweekt wordt, dit jaar een schuur volledig laten afbreken. Op deze plaats heeft ze een nieuwe schaapsstal laten bouwen. De landen worden gebruikt door Joannes Arens.
68B	Dudzele	Dudzele	Deze hofstede is eigendom van de erfgenamen van de heer Lanoo uit Antwerpen. Het land wordt gebruikt door Cornelis Bertholf en het huis door Jacob Sincule een arbeider.
69A	Dudzele	Lissewege	Een huis gelegen op Zwankendamme staat op invallen en wordt gebruikt door Pieter Moulin. In de marge staat vermeld dat de procurator van de Chartreuses in Brugge verklaarde dat het voornoemde huisje niet op hun grond stond, maar wel op grond van het klooster van de Chartreuserinnen. Het huisje zou zelfs op chijnsgrond staan welk door de berijder verder onderzocht zal worden.

	Ambacht	Parochie	Informatie
69B	Dudzele	Dudzele	Hofstede eigendom van de heer Pardo heer van Franicourt. De schuur en stallingen met wat land worden gebruikt door Cornelis Bertholf. De resterende landerijen worden gebruikt door Philippe de Clier, Constantin van Haverbeke, Joannes Madou en Joannes van Leke. Het huis wordt gebruikt door Pieter De Prez een arbeider. De bossen die bij het land behoren worden door de eigenaar gebruikt.
70A	Dudzele	Lissewege	Het huisje eigendom van De L'Ispee en de schuur zijn in de zomer van 1758 geheel afgebroken. De gronden worden gebruikt door Joannes Schepens.
70B	Dudzele	Dudzele	Deze hofstede eigendom van een zeker Libouton van wie de ontvanger is Joannes Vande Poele is vervallen. De landen, schuren en stallingen worden gebruikt door Anhone Bertholf. Het huis wordt bewoond door Pieter Gundt.
71A	Dudzele	Ramskapelle	Op de scheiding van de parochie Ramskapelle en Heist stond een huisje dat volledig is afgebroken. De gronden worden nu gebruikt door Pieter Derlin die in Ramskapelle woont.
71B	Dudzele	Dudzele	Deze vervallen hofstede is eigendom van Focquedey. Het huis wordt gepacht door Pieter Sonneville en een deel van het land door Emanuel Bonte.
71B	Dudzele	Dudzele	Deze hofstede is eigendom van hare majesteits Spijker, de ontvanger is Joseph Herregodts. De landerijen, stallingen en schuren worden gebruikt door Cornelis Lateste. Het huis wordt gebruikt door Frans Lapottere.
71B	Dudzele	Dudzele	Het huis eigendom van Focquedey wordt bewoond door Joannes Arents en de zaailanden worden gebruikt door Pieter Sonneville
72A	Lissewege	Heist	Het huis op de hofstede eigendom van Pieter De Maecker is gedeeltelijk in vervallen toestand en wordt gebruikt door Niclays Brock. Zie lijst 92B.
72B	Dudzele	Dudzele	De erfgenamen van, Van Neste hebben een vervallen hofstede waar de ontvanger van de goederen is Sebastiaen Buquoy. De landerijen en schuren worden gebruikt door Lenaert Aldeweyrelt gehuwd met de weduwe van Hubreght van Laetem. De hofstede genaamd, De Notelaere Dreve, zelf staat leeg.

	Ambacht	Parochie	Informatie
73B	Dudzele	Dudzele	Deze vervallen hofstede is eigendom van Pieter Gilliodts de jonge uit Brugge. De zaailanden worden gebruikt door Pieter De Fevere uit Ramskapelle en het huis door Joseph De Grande.
73B	Dudzele	Dudzele	Het zaailand van deze hofstede eigendom van Pieter Gilliodts Dejonge uit Brugge genaamd, De Hooghe Noene, wordt gebruikt door Pieter De Fevere, wonende in Ramskapelle.
74B	Dudzele	Koolkerke	De vervallen hofstede eigendom van Joseph Rapaert wordt bewoond door Pieter Pintelon. Een deel zaailand wordt gebruikt door Joannes Goethals en een deel zaailand werd gebruikt door een zekere Bauwens uit Brugge en nu verpacht aan Wullebrordus Dhaens.
75B	Dudzele	Koolkerke	Deze vervallen hofstede is eigendom van een zekere Triest. De landerijen, schuren en stallingen worden gebruikt door Daniel Slembrouck. Het huis wordt bewoond door Joannes Dhont.
76B	Dudzele	Koolkerke	Deze vervallen hofstede is eigendom van de juffrouwen De Lanerx uit Brugge. De landerijen, schuren en stallingen worden gebruikt door Daniel Slembrouck. Het huis is bewoond door Joseph Bertou.
77B	Lissewege	Lissewege	De vervallen hofstede eigendom van Valentin Stappens heer van Harnes worden de landerijen en stallingen gebruikt door Joannes Van Loo. Het huis wordt gebruikt door Carel Dejaegere.
78B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van de heer van Sister uit Brugge. De landerijen, schuren en stallingen worden gebruikt door Joannes Van Loo. Het huis wordt gebruikt door Laureyns Boy.
79B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van graaf Van Staen. De landerijen, zaailanden, schuren en stallingen worden gebruikt door Jan Verhey. Het huis is bewoond door Juliaen Verstraete.
80B	Lissewege	Lissewege	De hofstede eigendom van Pieter Gilliodts de jonge uit Brugge worden de landerijen gebruikt door Jan Verhee. De zaailanden, schuren en stallingen door Frans Claeys. Het huis zelf staat leeg.

	Ambacht	Parochie	Informatie
81B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van Willaeys. De landerijen, zaailanden, schuren en stallingen worden gebruikt door Jan Uytterwulge. Het huis wordt bewoond door de weduwe Jan Witgeer.
82B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van Jan Frans Verhouve. De landerijen, schuren en stallingen worden gebruikt door Pieter Maes. Het huis wordt gepacht door Pieter Maes maar bewoond door Jacob Strubbe.
83B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van een zekere Wouters uit Gent. De landerijen, zaailand, schuren en stallingen worden gebruikt door Augustin Bentin. Het huis wordt gepacht door Augustin Bentin en bewoond door Jacob Derlin.
84B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van Frans D'hooghe. De landerijen en zaailand worden gebruikt door Augustin Bentin. Het huis, schuren, stallingen en het resterende wordt gepacht door de zelfde Augustin Bentin maar gebruikt door Pieter Boret.
85B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van het klooster van Sint Trudo in Brugge. Het zaailand, schuur en de stallingen worden gebruikt door Bruno Meersman. Het huis wordt gebruikt door Pieter Claeys.
86B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van Joannes Wouters uit Brugge. De landerijen, zaailand en schuren worden gebruikt door Michiel Craene. Het huis is afgebrand.
87B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van Jacob Uytterwulge uit Houtave. De landerijen, zaailand, schuren en stallingen worden gebruikt door Adriaen Geleyns. De woning wordt gepacht door Adriaen Geleyns en bewoond door Valentin Vio.
88B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van De L'Espee. De landerijen, zaailand, schuren en stallingen worden gebruikt door Frans Van Tomme. Het huis wordt bewoond door Jan Verhelle.
89B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van De Genellis uit Brugge. De landerijen, zaailand, schuur en stallingen worden gebruikt door Paulus De Wilde. Het huis wordt bewoond door Lieven Barseel.

	Ambacht	Parochie	Informatie
90B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van de graaf Van Colins uit Brussel. De landerijen en zaailand worden gebruikt door Joannes Bervoet. Het huis wordt gepacht door de zelfde Bervoet en bewoond door Joseph De Cuyper.
91B	Lissewege	Lissewege	Deze vervallen hofstede is eigendom van Christiaen Gheyle uit Lissewege. De landerijen, zaailand, schuren en stallingen worden gebruikt door de eigenaar Christaen Gheyle. Het huis is bewoond door Joannes Brauwers, een arbeider.
92B	Lissewege	Heist	Deze vervallen hofstede is eigendom van Pieter De Maecker uit Knokke. De landerijen, schuur, zaailand en stallingen worden gebruikt door Pieter Mey. Het huis wordt gepacht door Pieter Mey en gebruikt door Niclaeys Brock.
93B	Lissewege	Heist	Deze hofstede is gelegen in de Eyndelinge wegh. De eigenaar, Joannes Quintens uit Heist, gebruikt alle landerijen, zaailanden en de stallingen uitgenomen het huis dat bewoond wordt door een arbeider.
LSIB			De berijder werd gerapporteerd dat Jacques de Cornelis begonnen was met de reparatie van zijn hofstede. Maar door het niet leveren van de materialen konden de werken niet doorgaan, waardoor de hofstede weer aan het vervallen is. Waarop Jacques De Cornelis eerst per brief en daarna persoonlijk is gaan uitleggen aan de berijder, dat de hofstede zijn eigendom is maar de huizingen die erop staan niet. Hij heeft de berijder gevraagd te willen onderzoeken wie de eigenaar(s) van de huizingen zijn, om zo de herstellingen te kunnen laten verder zetten.
LSIB	Gistel		Nicasius van Maldeghem gebruikt zijn eigen hofstede van 6-0-17 roeden groot. De huizingen worden gebruikt door Simoen Voghelaere, een arbeider.
LSIB	Aartrijke	Aartrijke	Een behuisde en betimmerde hofstede van 6-2-31 gemeten gelegen in Aartrijke en eigendom van Cornelis Clement en consorten als erfgenamen in het sterfhuis van wijlend Jacob Clement. De hofstede werd gepacht door Joannes Carnaey.
LSIB	Vladslo	Beerst	Een hofstede van 24 gemeten eigendom van haar majesteits Spijker en gebruikt door Joannes Warmoes is vervallen. De hofstede is zonder schuur en stallen en ook de koestal staat op invallen. Verder wordt vermeld dat in het jaar 1751 deze hofstede werd gebruikt door Joseph Van Winneseele.

	Ambacht	Parochie	Informatie
LSIB	Vladslo	Beerst	Een hofstede gelegen in Beerst en 20-21 gemeten groot. Eigendom van Jan Baptist Rabauwt en konsoorten is vervallen. De hofstede werd gebruikt door Jooris Decoodt.
LSIB	Vladslo	Beerst	Een hofstede van 20 gemeten waarvan het huis de schuur en stallingen vervallen zijn. Gebruikt door Jooris De Coodt en eigendom van Jan Ballabondt en konsoorten.
LSIB	Vladslo	Beerst	Een hofstede van 24 gemeten waarvan het, pickel goet, gebruikt werd door Josephus Warmous. De rest zonder de schuur en de stallingen werden gebruikt door een zekere Kesteloot uit Gits die handelde voor zijn majesteits Spijker.
LSIB	Gistel	Bekegem	In Bekegem staat een hofstede gelegen van 8 gemeten groot. Eigendom geweest van de erfgenamen Cools en gebruikt door Michiel Moyaert. Nu gekocht door Ferdinand de Tolenaere en verpacht.
LSIB	Gistel	Bekegem	Zuid van de kerk een woonstede, groot 8 gemeten, in vervallen toestand die staat op instorten. Eigendom van Godelieve Coolen fa. Cornelis.
LSIB	Koekelare	Bovenkerke	Een hofstede gelegen noord van de kerk van Bovenkerke eigendom van Dusatlet uit Brugge is vervallen. Groot omtrent 15 gemeten. De landerijen worden gebruikt door Josephus De Poorter
LSIB	Koekelare	Bovenkerke	Een hofstede in Bovenkerke groot 10a-12 gemeten noordwest van de kerk eigendom van Jacob Van Haelst in naam van zijn vrouw. De hele hofstede is vervallen en de landerijen worden verpacht.
LSIB	Koekelare	Bovenkerke	In de parochie Bovenkerke een hofstede groot 10 gemeten en eigendom van Emiliana Vanden Bussche echtgenote Jacob Van Halst uit Koekelare. Het woonhuis is in slechte staat en wordt bewoond door Jacob De Dulsters. De schuur en koestal zijn al afgebroken. De landerijen worden gebruikt door Livinus Van Thuyne.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Bredene	Een hofstede eigendom van Carel Accaert en gelegen in Bredene waarvan de huizingen zijn afgebrand. De schuur en stallingen zijn sinds 1746 in vervallen toestand. Het zaailand wordt gebruikt door Joseph Van Hulle.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Bredene	In de parochie van Bredene is de hofstede groot 24 gemeten en eigendom van Charles Ackaert uit Brugge vervallen. De gras- en zaailanden worden gebruikt door Joseph Van Heule. De huizingen zijn 5 à 6 jaar geleden afgebrand.

	Ambacht	Parochie	Informatie
LSIB	S'Heerwouters-mans	Bredene	In Bredene staat een verlaten hofstede die eigendom is van het klooster van de Jacobinessen in Brugge. De ontvanger voor het klooster is Pieter van Haesebrouck. De huizingen zijn al enige jaren gedeeltelijk afgebrand. De schuur en stallingen zijn volledig vervallen. De grond wordt gebruikt door Josephe van Heule.
LSIB	S'Heerwouters-mans	Bredene	In de parochie van Bredene is de hofstede, groot 40 gemeten, eigendom voor 2/3 van Ignace van Tours en 1/3 van Minnaaert vervallen. De zaailanden en het land worden gebruikt door Joseph Van Heule en een deel van de woning door een arbeider.
LSIB	S'Heerwouters-mans	Bredene	In de parochie Bredene ligt een vervallen hofstede eigendom van Igantius van Tours. De vervallen gebouwen worden gebruikt door Adriaen Vergote. De landerijen zijn in gebruik door Joseph Van Huele.
LSIB	Vincx	Bredene	De hofstede van 30 gemeten en gelegen in Bredene eigendom van Maghyel Gesens en konsoorten is in vervallen toestand. De hofstede wordt gebruikt door Joseph Bosyver.
LSIB	Vincx	Bredene	De hofstede eigendom van de heer Doge (Dhooge) en konsoorten, groot 65 gemeten met een stenen duivenkot en gelegen in Bredene wordt gebruikt door Pieter Van De Waeter.
LSIB	Vincx	Bredene	De hofstede 50 gemeten groot en eigendom van de heer Moentack uit Brugge is volledig vervallen.
LSIB	Vincx	Bredene	De hofstede van 30 gemeten gelegen in Bredene en eigendom van Gheleins is vervallen. De landerijen worden gebruikt door Pieter Vande Waeter.
LSIB	Vincx	Bredene	De hofstede van 50 gemeten en eigendom van Frans Dhooge is volledig vervallen. De landerijen worden gebruikt door Joseph Bossier.
LSIB	Vinx	Bredene	In de ordonatiebrief van 24 september 1749 ondertekend door Vanhove, hoofdman van de parochie van Bredene verklaart, dat er sinds drie jaar binnen de parochie een vervallen hofstede is die bij ongeluk afgebrand is en toebehoorde aan Ackaert. De landerijen werden gebruikt door Josephe Vanheule. En het klein hofstedeke De Duvekeete, was eigendom van Michiel Geesens en Cornelis Van Weerde. Verder bevond er zich nog op de, lyste morris, een, herbergsken genaempt De Fortune, waarvan de eigenaar een zekere Bonte uit Oostende is.

	Ambacht	Parochie	Informatie
LSIB	Vinx	Bredene	Deze hofstede genaamd, Den Duyvekeete behoort toe aan Michiel Geessens en konsoorten en is 30 gemeten groot. Deze hofstede is onbewoonbaar en onbruikbaar.
LSIB	Dudzele	Dudzele	De hofstede in Dudzele van 12 gemeten eigendom van de erfgenamen van de baron Spronckolf is vervallen en gebruikt door Pieter de Clerck.
LSIB	Dudzele	Dudzele	Een hofstede gelegen op cheinsgrond in Dudzele en eigendom van Pedro de Mollo en laatst gebruikt door Jacobus De Vrouwe is volledig vervallen.
LSIB	Dudzele	Dudzele	In Dudzele heeft Paulus Frans Vermeir een hofstedeke dat staat op in te storten en niet meer bewoond is.
LSIB	Dudzele	Dudzele	Een huis eigendom van Pedro De Mollo uit Brugge gelegen in Dudzele is volledig vervallen. Het huis was gelegen op cheinsgrond.
LSIB	Dudzele	Dudzele	Een hofstede zuid van de kerk in Dudzele eigendom van de weduwe Pardo uit Brugge en 40 gemeten groot is vervallen. De gebruiker Cornelis Bertholf woont niet zelf op de hofstede.
LSIB	Dudzele	Dudzele	De hofstede van Emerence Gevaert in Dudzele is door brand volledig vervallen.
LSIB	Koekelare	Eernegem	In Eernegem noord van de kerk heeft de weduwe Vanden Boogaerde uit Brugge een vervallen en ten dele afgebroken hofstede van 35 gemeten. Een deel van de hofstede wordt gebruikt door Andreas Vanden Berghe. Het woonhuis op de zuidzijde van de hofstede dat nog in redelijke staat is wordt gebruikt door Hubreght Vyvey. De steenput op de hofstede is tegenwoordig onbruikbaar en vervallen het bovenstuk is sinds 1746 afgebroken en getransporteerd. De schuren met dasel vloer, ovenkot met twee varkensstallen allen in steen zijn sinds 4 jaar zo vervallen dat ze niet meer bruikbaar zijn.
LSIB	Koekelare	Eernegem	Bernardus Xaverius Boudens, raadpensionaris van de stad Brugge, beheerder van de goederen van de heer Haeghens beheert een vervallen hofstede binnen Eernegem. Deze hofstede wordt gebruikt door Cornelis De Wulf.

	Ambacht	Parochie	Informatie
LSIB	Koekelare	Eernegem	In Eernegem heeft een vervallen hofstede west van de kerk gestaan. Bij de hofstede hoorde 25 gemeten land dat eigendom was van de erfgenamen Silvester Hinderijckx. Het woonhuis met 1 gemet land behoort toe aan Joannes Vercruysse uit Ichtegem. De resterende 24 gemeten behoren toe aan Pieter Vande Moere, causa uxoris, de dochtere van Pieter Paulus Hinderijckx. Nu gebruikt door Jan De Clercq. De schuur, twee varkenskoten een, Dasch vloer, is in 1741 afgebroken en verkocht. Het woonhuis met kamer en koestal worden gebruikt door Lodewijck Vergaerde.
LSIB	Koekelare	Eernegem	Op de parochie van Eernegem west van de kerk staat de Stampotmeulen met erf. De molen is eigendom van Pieter Termote fs. Ecasius uit Ichtegem. Termote kocht de molen van Jacob Dujardijn. De molen wordt gebruikt door Jacob Ketels. Op het erf stonden tot voor 7 à 8 jaren nog een schuur met, dars vloer, varkenskot en koestal. Deze zijn afgebroken. De grond ongeveer 18 roeden die bij de molen behoorde zijn afzonderlijk verkocht aan de heer Strubbe en worden gebruikt door Pieter Verleye.
LSIB	Koekelare	Eernegem	In Eernegem west van de kerk staat een hofstede eigendom van de dis van Eernegem groot 4 gemeten. De hofstede wordt gebruikt door Pieter Verleye. Het woonhuis wordt gebruikt door Hubreght Vermet.
LSIB	Koekelare	Eernegem	De erfgenamen van de heer Haeghens hebben in Eernegem een hofstede zuid van de kerk. Deze wordt gebruikt door Corweyn De Wulf. Alles is in vervallen toestand.
LSIB	Koekelare	Eernegem	Van Den Bogaerde heeft in Eernegem een hofstede van 25 à 30 gemeten noord van de kerk. Deze wordt gebruikt door Adriaen Vanden Berghe. Huizingen, stalingen en schuren zijn in vervallen toestand.
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	De weduwe en consorten van wijlend Pieter Waes uit Diksmuide hebben in Esen een hofstede van 13-2-99 gemeten in slechte staat. De stallingen zijn al afgebroken. De huizingen worden bewoond door Jacob Sonnerri. De landerijen zijn in gebruik door Ambrosius Vanderavet.
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	De weduwe van Pieter Waes uit Diksmuide heeft in Esen een hofstede van 17-2-20 gemeten. De hofstede is sinds 9 jaren ingevallen en de schuur afgebroken. De huizingen zijn in slechte staat en worden toch nog bewoond door Ignace Pysson en Joos Valentijn arbeiders. De landerijen worden gebruikt door Jan Everout een landsman uit Esen.

	Ambacht	Parochie	Informatie
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	Een hofstede in Esen van 15 gemeten eigendom van (de naam werd niet vermeld) is in vervallen toestand. De stallingen zijn al afgebroken. De huizingen zijn in slechte staat en worden niet meer gebruikt. De landerijen zijn in gebruik door Jacob Morreels een landman uit Esen.
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	De weduwe van Joseph Navischere uit Ieper heeft in Wouwen een hofstede van 23-2-13 gemeten. De huizingen die in slechte staat zijn worden gebruikt door Jacques Deman een arbeider en de weduwe van Joannes Warmoes. De landerijen zijn in gebruik door Jacob Hemelaere.
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	De weduwe van dokter Vande Velde uit Brugge heeft in Esen een hofstede. Deze werd tot 1743 gebruikt door Jean Baptist Coussaert. Vanaf 1744 werd de hofstede gebruikt door Joannes Baete en de huizingen gebruikt door Jacob Dulster.
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	De heer Ancheman uit Brugge heeft in Esen een hofstede in slechte staat. De schuur is sinds twintig jaar afgebroken. De huizingen zijn in slechte staat en bewoond door Jacob Morreel.
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	Pieter Gods uit Diksmuide heeft in Esen een hofstede. Deze is in slechte staat en wordt bewoond door Joannes Reymont.
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	De weduwe van dokter Van De Velde uit Brugge heeft een hofstede van 9-2-62 roeden in Esen. De hofstede is tot bamisse 1743 gebruikt geweest door Joannes Coussaert. In 1744 is de schuur voor een deel ingevallen en heeft men hem verder afgebroken. Ongeveer 6 roeden land worden gebruikt door Paulus Cartere de rest van het land door Jacob Dulster.
LSIB	Wouwen en Esen	Esen	De weduwe van Pieter Gods heeft in Esen een hofstede gehad die bewoond was door Juarcäs Boudens. Deze werd er in 1738 uit gezet. In dat zelfde jaar werd de hofstede gekocht door Ambrosius Bouuaert die op een andere hofstede woonde.
LSIB	Essen	Essen	De weduwe van Joannes Coussaert gebruikt huizingen op de hofstede van de weduwe Vande Weede uit Brugge.

	Ambacht	Parochie	Informatie
LSIB	Gistel	Ettelgem	Sebastiaen Janssens gebruikt nog een tweede hofstede van 24 gemeten van de zelfde eigenaar Accaert.
LSIB	Gistel	Ettelgem	Sebastiaen Janssens gebruikt en bewoont een hofstede van 48 gemeten eigendom van de heer Accaert.
LSIB	S'Heerwouters-mans	Ettelgem en Ettelgemhouck	In Ettelgemhouck bevindt er zich een vervallen hofstede van 52 gemeten groot, eigendom van Gillis Van Parijs stockhouder in Brugge. Het land wordt gebruikt door Merselus De Ruytere en een deel van de woning door een arbeider.
LSIB	S'Heerwouters-mans	Ettelgemhouck	In Ettelgemhouck, ten oosten van de vaart ligt een vervallen hofstede van 52 gemeten. Tegenwoordig gebruikt door een arbeider. Waarvan een groot deel van de huizingen, schuur, hazenkot en stallingen in vervallen staat zijn. Het land wordt gebruikt door Mazeellis De Ruytere. De hofstede is eigendom van stokhouder Gillis Van Parijs.
LSIB	Gistel	Gistel	Cornelis Claijs gebruikt en bewoont de hofstede eigendom van de erfgenamen Capoen. De hofstede is 36-2-63 1/2 groot.
LSIB	Gistel	Gistel	Nicasius van Maldeghem gebruikt en bewoont een hofstede van 16-1-68 roeden. Deze is eigendom van de heer Duchatelee uit Brugge.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter De Winter gebruikt de hofstede van Joannes Wiebouw uit Brugge. Deze is 25-0-58 roeden groot. De huizingen op de hofstede worden bewoond door de weduwe Massenhove.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter De Winter gebruikt en bewoont een hofstede van 30-2-9 roeden eigendom van de weduwe Crits.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter De Wulf gebruikt nog een hofstede eigendom van de heer Pulinx groot 19-1-5 roeden. De huizingen zijn in vervallen toestand.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter Van Belle gebruikt het land op de hofstede van 36-1-41 roeden gelegen noord van de kerk en eigendom van de heer Van Morzeele uit Gent. De stallingen en schuur zijn zo vervallen dat zij op instorten staan.

(wordt vervolgd)